GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ BÖLÜMÜ

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI

BEŞ ALTI YAŞINDA ÇOCUĞU OLAN BABALARIN BABALIK ROLÜNÜ ALGILAMALARI İLE AİLE KATILIM ÇALIŞMALARINI GERÇEKLEŞTİRMELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Hakan ŞAHİN

Ankara

Ocak 2012

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ BÖLÜMÜ

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI

BEŞ ALTI YAŞINDA ÇOCUĞU OLAN BABALARIN BABALIK ROLÜNÜ ALGILAMALARI İLE AİLE KATILIM ÇALIŞMALARINI GERÇEKLEŞTİRMELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hakan ŞAHİN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Serap DEMİRİZ

Ankara

Ocak 2012

JÜRİ ONAY SAYFASI

Hakan ŞAHİN'in "**Beş Altı Yaşında Çocuğu Olan Babaların, Babalık Rolünü Algılamaları İle Aile Katılım Çalışmalarını Gerçekleştirmeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**" başlıklı tezi 04.01.2012 tarihinde, jürimiz tarafından Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı **İmza**

Başkan: Prof. Dr. Fulya TEMEL

Üye: Doç Dr. Ümit DENİZ

Üye: (Tez Danışmanı): Yrd. Doç Dr. Serap DEMİRİZ

ÖN SÖZ

Bu çalışmamda tez konusunun seçiminden tamamlanmasına kadar olan her aşamada değerli görüşlerini, eşsiz zamanını ve engin sabrını benden esirgemeyen, fikirleriyle bana yol göstermenin yanı sıra manevi desteği ve güveni ile her zaman yanımda olan danışmanım Yrd. Doç. Dr. Serap DEMİRİZ ' e sonsuz teşekkür ederim.

Tezim için gerekli olan ölçeği kullanmama müsaade eden Sayın Doç. Dr. Işık GÜRŞİMŞEK'e ve Sayın Dr. Yaşar KUZUCU'ya teşekkür ederim. Araştırmamın istatistiksel değerlendirmelerinde ve diğer aşamalarında bilgi birikimini ve desteğini benimle paylaşan, süreç boyunca geliştirici katkılarından yararlandığım Sayın Murat BOYSAN'a saygılarımla teşekkür ederim.

Akademik görüşlerini aldığım adını sayamadığım değerli hocalarıma, ölçeği uygulama aşamasında yardımcı olan okul müdürü arkadaşlarıma, öğretmenlere ve ölçekleri cevaplayan babalara teşekkür ederim.

Son olarak, ilk günden bu yana benimle birlikte olan, maddi ve manevi yardımlarını esirgemeyen eşim Zeynep ŞAHİN'e de sonsuz sevgilerimi sunarım.

Hakan ŞAHİN

ÖZET

BEŞ ALTI YAŞINDA ÇOCUĞU OLAN BABALARIN, BABALIK ROLÜNÜ ALGILAMALARI İLE AİLE KATILIM ÇALIŞMALARINI GERÇEKLEŞTİRMELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ (ANKARA ÖRNEKLEMİ)

ŞAHİN, Hakan

Yüksek Lisans, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Serap DEMİRİZ

Bu araştırma, 2010-2011 yılında Ankara İli Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi bağımsız anaokullarına giden 5-6 yaş grubu çocukların babalarının, babalık rolünü algılayışlarını, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarına katılım durumlarını ve babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmaları arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlayan betimsel bir çalışmadır.

Araştırmanın örneklemini; araştırma evrenini oluşturan okullarda bulunan 7807 çocuğun babalarından seçilen 650 baba oluşturmaktadır. Bu araştırmada, α=0,01 düzeyi seçilmiştir. Araştırmada veri toplama araçları olarak "Kişisel bilgi formu", Babalık Rolü Algı Ölçeği ve Aile Katılım Ölçeği uygulanmıştır.

Verilerin analizinde, öncelikle çalışmanın örneklemine ilişkin demografik özelliklere ilişkin tanımlayıcı istatistikler hesaplanmıştır. Aile Katılımı Ölçeği toplam ve alt ölçek puanlarıyla, Babalık Rolü Algı Ölçeği puanlarının, çocuğun cinsiyeti, kardeş sayısı, babanın yaşı ve babanın öğrenim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklemler t-testi kullanılarak test edilmiştir. Aile Katılımı Ölçeği toplam ve alt ölçek puanlarıyla Babalık Rolü Algı Ölçeği puanlarının, çocuğun doğum sırası ve ailenin gelirine göre fark olup olmadığı tek yönlü varyans analizi kullanılarak değerlendirilmiştir. ANOVA sonucunda anlamlı düzeyde farklı bulunan gruplar arası karşılaştırmalar Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi ile yapılmıştır. Değişkenler arası korelasyonlar, Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanarak analiz edilmiştir. Son olarak babanın, ilk baba olma yaşı ve babalık rolü algısının, aile katılımı

alt ölçekleri yordama düzeyleri, çok değişkenli bir analiz olan Path Analiziyle değerlendirilmiştir. İstatistik manidarlık düzeyi $p<.05$ olarak kabul edilmiştir. Yapılan analizlerde SPSS 15 ve LISREL 8.17 paket programları kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda: Çocuğun cinsiyetinin, babalık rolünü ve aile katılımını etkilemediği bulunmuştur. İlk çocuğu olan babaların, babalık rolü algısı ve ev temelli katılım düzeyi yüksek bulunmuştur. Tek çocuklu babaların, iki ve daha fazla çocuklu babalardan, babalık rolü algısı ve ev temelli katılım düzeyi yüksek bulunmuştur. Babaların yaşı yükseldikçe aile katılım düzeyleri de yükselmektedir. Babanın öğrenim düzeyi ve ekonomik düzeyi yükseldikçe babalık rolü algısı ve aile katılım çalışmalarına katılımları artmaktadır. İlk baba olma yaşı yükseldikçe, Aile katılım düzeyleri de yükselmektedir. Babalık rolü algısı yüksek olan babaların, aile katılım çalışmalarına katılımları da yüksek olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Babalık Rolü Algısı, Aile Katılımı,

ABSTRACT

A REVIEW ABOUT THE RELATION BETWEEN THE PERCEPTIONS OF THE ROLE OF PATERNITY OF FATHERS HAVING 5-6 YEARS OLD CHILDREN AND THEIR PERFORMANCE OF FAMILY INVOLVEMENT STUDIES (ANKARA SAMPLE)

ŞAHİN, Hakan

Master's Thesis, Department of Early Childhood Education
Advisor: Assoc.Yrd. Doç. Dr. Serap DEMİRİZ

This is a descriptive research aiming to explore the relationship between perception of paternity role, Involvement in family involvement studies implemented by preschool institutions and perception of fatherhood role with family involvement studies of fathers having 5-6 years old children who are the students of officially independent kindergartens authorized by Ankara National Education Directorate in 2010-2011.

650 fathers out of 7807 were selected as sample from the schools representing sample population. In this research, α=0,01 level has been chosen. In the research, Personal Information Form, Fatherhood Role Perception Scale and Family Involvement Scale were used as data collection tools.

In the analysis of data, firstly, descriptive statistics related to demographic features of the sample were calculated. The points of Fatherhood Role Perception Scale and total Family Involvement Scale and subscale points were tested by using t-test and searched if the gender of child, number of siblings, and the age of father and his level of education were statistically significant due to these points. Total Family Involvement Scale and Fatherhood Role Perception Scale with subscale points were evaluated using one side variance analysis in order to find out if there were a differences between these points due child's birth order and family income. Significantly, differences between groups as a result of ANOVA were performed with Turkey Multiple Comparison Test. Correlations between variables were analyzed with Pearson correlation coefficient. Finally, father's age when he first became a father and fatherhood role perception,

family Involvement subscale procedure levels were evaluated by a multivariate analysis called path analysis. Statistical significance was considered $p<.05$. SPSS15 and LISREL 8.17 software programs were used in the analysis.

As a result of the research: Gender of child does not affect fatherhood role and family Involvement. Fathers having their first child have higher perception of fatherhood role and home-based family Involvement. Fathers with one child have higher perception of fatherhood role and higher level of home-based family Involvement than fathers with two or more children. As father's age grows, so does his Involvement, too. As fathers' education level and economic status improve, their perception fatherhood role and family involvement improve, too. As their age of being a father for the first time is becoming older, so does their family Involvement level. Fathers with high perception of fatherhood participate more studies of family Involvement.

Key words: Fatherhood Role Perception, Family Involvement

İÇİNDEKİLER **Sayfa**

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI i
ÖN SÖZ ii
ÖZET iii
ABSTRACT v
İÇİNDEKİLER vi
TABLOLAR LİSTESİ x
ŞEKİLLER LİSTESİ xi
GRAFİKLER LİSTESİ xii
KISALTMALAR LİSTESİ xiii
1. GİRİŞ 1
1.1.Babalık Rolü..... 3
1.1.1 Babalık Rolü ve Tarih Boyunca Gelişimi…..... 3
1.1.2 Geleneksel Baba Rolü..... 4
1.1.3 Babalık Rolünde Değişim..... 6
1.2 Aileyle İlgili Kuramlar ……..... 7
1.2.1 Psikolojik-Psikanalitik Kuram..... 8
1.2.2 Bağlanma Kuramı..... 9
1.2.3 Biyolojik Kuramı..... 9
1.2.4 Yapısal İşlevsel Kuram..... 10
1.2.5 Sembolik Etkileşim Kuramı..... 11
1.2.6 Sosyal Çatışma Kuramı..... 11
1.3 Çocuk Gelişiminde Babanın Önemi..... 11
1.3.1 Çocuğun Bilişsel Gelişiminde Babanın Önemi..... 12
1.3.2 Çocuğun Sosyal Duygusal Gelişiminde Babanın Önemi..... 13
1.3.3 Çocuğun Cinsel Kimlik Gelişiminde Babanın Önemi..... 15

1.4 Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımı..... 16
1.4.1 Aile Katılımında Babaların Önemi..... 21
1.4.2 Babaların Eğitime Katılımlarını Sağlama..... 23
1.4.3 Babaların Eğitime Katılımlarını Etkileyen Faktörler..... 25
1.5 Aile Katılım Çalışmaları..... 27
1.5.1 İlk Görüşme..... 27
1.5.2 Tanışma Toplantısı..... 27
1.5.3 Ebeveyn Köşesi..... 28
1.5.4 Kitapçık, Gazete, Dergi..... 28
1.5.5 Dilek Kutusu..... 28
1.5.6 Bülten Tahtası..... 29
1.5.7 Broşür, Afiş..... 29
1.5.8 Haberleşme Panosu..... 30
1.5.9 Veli Toplantıları..... 31
1.5.10 Bireysel Görüşmeler..... 32
1.5.11 Grup Toplantısı..... 33
1.5.12 Eğitim Panosu..... 33
1.5.13 Haber Mektupları..... 34
1.5.14 Toplu Dosyalar..... 34
1.5.15 Sınıf İçi Etkinliklere Katılım..... 34
1.5.16 Yazışmalar 35
1.5.17 Eğitici Geziler Düzenleme..... 35
1.5.18 Sergiler ve Gösteriler..... 36
1.5.19 Fotoğraflar..... 36
1.5.20 Video ve Teyp Kayıtları 36

1.5.21 Konferanslar..... 36
1.5.22 Telefon Görüşmeleri..... 36
1.5.23 Ev Ziyaretleri..... 37
1.6.Problem Durumu 39
1.7.Araştırmanın Amacı 39
1.8.Araştırmanın Önemi 41
1.9.Varsayımlar 43
1.10.Sınırlılıklar 43
1.6.Tanımlar..... 44
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR..... 45
3. YÖNTEM 51
3.1.Araştırmanın Modeli..... 51
3.2. Evren ve Örneklem 51
3.3.Veri Toplama Teknikleri..... 51
3.3.1 Veri Toplama Araçları..... 51
3.3.1.1 Kişisel Bilgi Formu..... 51
3.3.1.2 Babalık Rolü Algı Ölçeği..... 52
3.3.1.3 Aile Katılım Ölçeği..... 53
3.3.2 Verilerin Toplanması..... 54
3.4 Verilerin Analizi 54
4. BULGULAR ve YORUM 56
5. SONUÇ ve ÖNERİLER 81
KAYNAKÇA 87
EKLER..... 98
EK 1. Kişisel Bilgi Formu..... 98
EK 2. Babalık Rolü Algı Ölçeği 98
EK 3. Aile Katılım Ölçeği 99

EK 4. İzin Yazısı ……..... 100

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Babaların ve 5-6 Yaşındaki Çocukların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı..... 56

Tablo 2 Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısının Çocuğun Cinsiyetine Göre Farklarının T-testiyle Karşılaştırılması……..... 57

Tablo 3 Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı arasındaki farkların doğum sırasına göre ANOVA Testiyle Karşılaştırılması..... 60

Tablo 4 Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı arasındaki farkların kardeş sayısına göre T-Testiyle Karşılaştırılması……..... 63

Tablo 5 Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı Arasındaki Farkların Baba Yaşına Göre T-Testiyle Karşılaştırılması..... 66

Tablo 6 Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı Arasındaki Farkların Babanın Öğrenim düzeyine Göre T-Testiyle Karşılaştırılması…… 69

Tablo 7 Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı Arasındaki Farkların Aylık Gelir Düzeyine Göre ANOVA Testiyle Karşılaştırması..... 72

Tablo 8 Pearson Korelasyon Katsayıları..... 75

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Babalık Rolü Algısının Aile Katılımı Alt Ölçekleri Üzerine Path Analizi Diagramı…….…...76

Şekil 2 İlk baba olma yaşının Aile Katılımı Alt Ölçekleri Üzerine Path Analizi Diagramı ……..……...78

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1 Çocuğun Cinsiyetine Göre Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı Arasındaki Farkların Karşılaştırılmasının Grafik Gösterimi……... 59

Grafik 2 Doğum sırasına göre Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı Arasındaki Farkların Grafik Gösterimi……... 62

Grafik 3 Kardeş Sayısına Göre Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı Arasındaki Farkların Grafik Gösterimi……... 65

Grafik 4 Baba Yaşına Göre Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı Arasındaki Farkların Grafik Gösterimi…….. 68

Grafik 5 Babanın Öğrenim Düzeyine Göre Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı Arasındaki Farkların Grafik Gösterimi……..…….. 71

Grafik 6 Aylık Gelir Düzeyine Göre Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı Arasındaki Farkların Grafik Gösterimi…… 74

KISALTMALAR

AKÖ: Aile Katılım Ölçeği

OTK: Okul Temelli Katılım

ETK: Ev Temelli Katılım

OATK: Okul Aile İş birliği Temelli Katılım

BRAÖ: Babalık Rolü Algı Ölçeği

BRA : Babalık Rolü Algısı

$\overline{x}$: Ortalama

SS: Standart Sapma

n: Örneklem Sayısı

%: Yüzdelik Değeri

r: Korelasyon Katsayı

p: Önemlilik Değeri

SPSS: Statistical Packace for Social Sciens. Verilerin analizinde kullanılan istatistik programı.

LİSREL: Linear Structural Equations Modeling. Yapısal Eşitlik Modeli

TUKEY' HSD: Honestly Significant Difference test. Çoklu Karşılaştırma Testi.

ANOVA: Analysis of Variance. Tek yönlü varyans analizi.

1. GİRİŞ

Toplumun en küçük birimi olan aile biyolojik, psikolojik ve toplumsal ihtiyaçların doyumuna yönelik eşitlik ilkesine dayanan ve ortak ihtiyaçların giderildiği bir kurumdur (Aral ve Gürsoy, 2000: 18). Türk toplumunda aile, evlilik bağıyla başlayan, akrabalık ve sosyal bağlarla birbirlerine bağlanan, çeşitli rollere sahip, birbirlerini etkileyen, çoğunlukla aynı evde yaşayan fertlerden oluşan, üyelerinin cinsel, psikolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayan, yaşanılan topluma uyumunu sağlayan, toplumun temel bir birimi olarak tanımlanmaktadır (Özgüven, 2001: 289).

Okulun çevre ile ilişkilerini belirleyici en etkin unsur, okul-aile arasındaki ilişki ve iş birliğidir. Okula düşen görev, okul aile ilişkilerini artırıcı tedbirler almak ve bu yönde faaliyetler düzenlemektir. Comer ve Haynes (1991), etkili bir eğitim için okula aile katılımının kesinlikle gerekli olduğunu belirterek okul ve aile kurumunun beraber çalışarak olumlu sonuçlar alacağını vurgulamıştır (Akt: Tezel Şahin ve Özyürek, 2010: 47).

Günümüzde okul yalnızca bilgi aktaran bir kurum değildir. Okullar bir yönden çocuk ve gençlerin yaşama hazırlanmaları ve sosyalleşmeleri sürecinde rol oynarken, diğer yönden de anne ve babaların eğitimine yardımcı olmaktadır (Zembat ve Unutkan, 2001:43). Ayrıca aile, çocuğun informal eğitiminin gerçekleştiği, okul ise formal eğitimin verildiği kurumlardır. Toplumsal amaçlara ulaşmada bu iki eğitim sürecinin birbiri ile bütünleşmesi ve tutarlılık göstermesi büyük önem taşımaktadır (Kaya, 2002: 31).

Çocukların ilk öğretmenleri aileleridir. Aileler evde bir öğretmenin sunduğu tüm olanaklardan daha zengin doğal öğrenme ortamı sunabilmektedir. Erken çocukluk yılları boyunca anne-babalar günlük yaşam olayları içinde çocuklarının araştırması, çevreyle aktif etkileşim içine girmeleri ve gözlemlerini taklit etmeleri yoluyla öğrenmeleri için sonsuz olanaklar sunarlar (Gürşimşek, 2002: 25).

Psikoloji alanında babalar yıllardır gözardı edilmişlerdir. Sosyalleşme üstüne yapılmış çeşitli araştırmalar, anne-çocuk etkileşiminin türlerine veya aile tiplerine

odaklanmış, bunların çocuğun kişiliğine ve toplumsal davranışlarına olan etkilerine yoğunlaşmıştır. Baba-çocuk ilişkisini inceleyen araştırma sayısı çok azdır. Bunun nedeni, çocuğun gelişimini etkileme konusunda babalardan çok annelerin önemli olduğu düşüncesidir. Bu "geleneksel ücra baba kavramı" konusunda iki teorisyen, Sigmund Freud ve John Bowlby öne çıkar. Freud, babaların çocuğun gelişiminin sonraki dönemlerinde önemli olduğunu söylemiştir. Bebek ile anne arasındaki ilişkinin çok önemli olduğuna, bunun bebeğin kişiliğini ve sosyal ilişkilerini şekillendirmede büyük önem taşıdığına inanırdı. Bağlanmanın önemini vurgulayan Bowlby, bebeğin bağlanmasındaki ilk ve en önemli unsurun anne olduğunu söylemiştir (Parke, 1985: 4; Bowlby, 1998: 2).

Geleneksel Türk toplumu güçlü bir ataerkil yapıya sahip olup Türk toplumunda baba otoritesi önemlidir. Aile genelde erkeğin kadın üzerinde egemen olduğu ve kadının koşulsuz itaat etmesi beklenen bir kurumdur. Türk aile yapısı içinde dış dünya ile ilgili sorumlulukları yerine getiren ve para kazanan babadır. Ev işleri, çocuk bakımı gibi uğraşılar kadınların var oluş nedeni olarak görülmüş, bu işlerden geleneksel olarak kadınlar sorumlu tutulmuştur (Cam, 2003: 2; Demez, 2005: 129).

Babalarla ilgili, alanda devam eden sıkıntılardan birisi de baba katılımının tanımlanmasıdır. Baba katılımının nasıl kavramsallaştırıldığı ve değerlendirildiğinin, tarihsel ve sosyal eğilimi yansıttığı da bir gerçektir. Bu kapsamda aile hayatında, erkeklerin rolleriyle ilgili olarak aile üyelerinin fikir ve inançları/düşünceleri kadar, erkeklerin ailedeki kimlikleriyle ilgili düşüncelerini şekillendirme konusu da yer almaktadır. Erkeklik ve babalıkla ilgili kültürel tanımlar tarihsel olarak değişikliğe uğradığı gibi, erkeklerin aileleri içerisindeki performans ve eylemlerine yönelik kendi tanımlamaları ve kimlikleri de zaman içerisinde değişmiştir. Erkeklerin aile içindeki katılımlarının doğrudan ya da dolaylı olarak çocukların ekonomik, fiziksel ve psikolojik iyi oluş halleri üzerinde etkisinin olabileceği giderek farkındalık kazanılan bir konu haline gelmiştir. Çoğu araştırmacı, politikacı ve uygulamacılar, babaların aile hayatında aktif olması durumunda, aile üyelerinin de bireysel ve aileye yönelik hedeflerini gerçekleştirmelerinin daha mümkün olduğunu düşünmektedir (Doherty, 1997; Pleck ve Pleck, 1997; Day ve diğ. 2001; Day ve Lamb, 2004. Akt: Sımsıkı 2011: 2).

Ülkemizde yapılan çalışmalara bakıldığında, baba katılımıyla ilgili değişkenlerden sıklıkla çiftlerin demografik bilgileri, babalığa ve rollere yönelik tutumları ve evliliğin etkisinin incelenmiş olduğu, babalarla ilgili çalışmalarda babaların çocuklar üzerindeki etkilerine odaklanıldığı görülmektedir. Babalarla yapılan çalışmaların sınırlı olduğu, fakat son yıllarda bu çalışmaların giderek artmaya başladığı söylenebilir. Baba katılımının ülkemizde hangi açılardan ele alındığına bakıldığında ise, baba katılımının sosyo ekonomik durumla, demografik değişkenlerle birlikte incelendiği, çocukların bakım ve eğitimine katılım durumlarının değerlendirildiği, babaların kendi babalarının katılım davranışlarının nasıl bir etkisinin olduğuna bakıldığı, babaların çocuklarının eğitimine katılım düzeyiyle ilgili çalışmaların yapıldığı, babalara verilen eğitimin babaların katılım düzeylerini nasıl etkilediğiyle ilgili çalışmaların olduğu, babalık rolü algısının bebek bakımına etkisinin incelendiği, baba katılımının ebeveyn tutumları, bağlanma stilleri ve çift uyumu ile ilişkisinin incelendiği (Evans, 1997; Dinçer, 2004; Gürşimşek ve diğ., 2007; Taşkın ve Erkan, 2009; Kuruçırak, 2010; Ünlü, 2010; Sımsıkı, 2011) söylenebilir.

1.1.Babalık Rolü

1.1.1 Babalık Rolü ve Tarih Boyunca Gelişimi

İlkel toplumlardaki ailelerde sadece "annelik" tanımlanmış, erkeklerin üremedeki rolü biyolojik olarak bilinmediğinden babalık tanımlanmamıştır. Erkeklere sadece yaşamı sürdürmeyi sağlamaları öğretilmiştir. İnsanlar biyolojik babalığın farkına vardıklarında ve yaşamın gücü kadından erkeğe geçtiğinde ise akraba olmak ve 'baba olmak'tan doğan güç için savaşlar yapılmıştır. Bu düzen, erkeklerin ve babaların ev, eş, çocuklar, akrabalar ve köleler üzerinde otorite kurmalarını sağlamıştır. Erkekler evlerinin reisi, malların ve toplumsal yaşamın efendisi olmuş, bu da onları, otoriter ve baskıcı kişiler haline getirmiştir. Bu durum babaların evden ve çocuklardan uzak kalmaları ile sonuçlanmıştır (Pontes, 2006: 2).

Sanayi Devrimi ile birlikte kadın, çalışma yaşamında erkekle birlikte yer almaya başlamıştır. Fakat bu dönemde tarım kesimi hariç, ücretli olarak ev dışında çalışan kadın sayısı çok az olup çalışan kadınlar da geleneksel rollerini sürdürebilecekleri, aile sorumluluklarıyla bağdaşan meslekleri tercih etmek zorunda kalmışlar, kadınlar iyi eş,

iyi ev kadını ve iyi anne gibi geleneksel rol beklentileriyle toplumsallaştırılmışlardır (Kuzgun ve diğ. , 2004: 15; Demren, 2001: 7). I. ve II. Dünya Savaşı sırasında silahaltına alınan erkek iş gücü nüfusunun yerini, silah sanayisinde kadın iş gücü almış, çalışan kadın sayısı hızla artmaya başlamıştır (Kocacık ve diğ. , 2005: 196). Bunun sonucunda cinsiyet rolleri ile birlikte babalık rolü ve sorumlulukları tartışılmaya başlanmıştır.

1960'lı ve 1970'li yıllar, tüm dünyada toplumsal muhalefetin ve kadın hareketinin yükselişe geçtiği yıllardı. Toplumun her kesiminin özgürleşme ve barış adına talepleri vardı. Ancak seslerini tarihte hiç olmadığı kadar yükselten kesim kadınlar olmuştu. Bu yıllardan itibaren "kadınlar", "anneler" ve bu konunun doğal uzantıları olan "aile" ve "erkekler" üzerine çok sayıda araştırma yapılmaya başlanmıştı. Birçok yazara göre bu dönemde erkekler "yeni baba" tipine doğru önemli ilerleme kaydetti. 1950'lerin otoriter baba tutumuna karşıt olarak bu dönemde sevecen baba tipine bir eğilim başlamıştı. Şüphesiz bu, ailede yaşanan toptan dönüşüme işaret ediyordu (Sever, 2002: 13).

1990'larda güçlü, egemen, sorun çözücü ve becerikli kadın karakterlerin yanında, erkek karakterleri de oldukça duygusal ve yumuşak olmalarıyla dikkat çekmiştir. Babalık toplum tarafından onaylanan bir beklentiden ziyade bir kural haline gelmiştir. Önceleri babalık, ailenin geçimini sağlayan kişi olarak tasvir edilmekte iken, şimdilerde ise babalığın belirlenmiş bir cinsiyet rolü olarak değil, aile üyeleri arasındaki günlük etkileşimlerle oluşan, devam eden, değişen ve gelişen bir rol olduğu belirtilmektedir. Steinberg ve Kruckman'a göre, babaların artık para kazanma rolünün yalnızca kendi sorumluluklarında olduğunu, iddia edemeyeceklerini belirtmiştir. Kanada'nın 1995 istatistikleri, birçoğu 3 yaş altı çocukların annesi olan kadınların % 76'sının iş dünyasında yer aldığını ve ailelerin % 66.7'sinin çift gelirle geçindiğini açıklamıştır. İş alanında artan kadın varlığı, erkekliğin bazı kavramlarında değişikliğe yol açmıştır (Steinberg, Kruckman, 2000: 1260).

1.1.2 Geleneksel Baba Rolü

Geleneksel baba rolü, iyi geçim sağlayıcı olan, katı disiplin uygulayan ve zaman zaman oyun arkadaşı olan bir baba rolüdür (Feldman ve diğ. 1983). Bu babalar, çocuklarına hem az zaman ayırmakta hem de çocuk bakım sorumluluğunu az

üstlenmektedirler (Akt: Kuzucu, 1999: 11). Geleneksel Türk toplumu güçlü bir ataerkil yapıya sahip olup baba otoritesi önemlidir. Sosyolojik açıdan on sekizinci yüzyılda ataerkillik, kadının konumu ve yaşamında uğradığı ayrımcılığa işaret etmektedir. Ataerkillik erkek otoritesine dayanan sosyal örgütlenmedir. Soy ağacı erkeğe göre belirlenir, çocuklar erkeğin bulunduğu yerde yaşar, en büyük suç, erkek otoritesine karşı gelmektir ve en büyük erdem otoriteye karşı itaatkar olmaktır. Ataerkil erkek, parayı temin eden ve ailenin devamını sağlayan kişi olarak ifade edilmektedir. Evin geçimi, kadın ve çocukların bakım sorumluluğu erkeğe aittir (Pira ve Elgün, 2004: 539; Timurturkan, 2009: 139).

Helvacıoğlu (1996)'nun 1928-1996 yılları arasında okutulan ilköğretim ders kitapları incelemesinde, kadınlar daha çok ev içi aktiviteler ve çocuk bakımını konu alan yazı ve resimlerle yer alırken, erkekler ev dışı işlerde ve meslek sahibi olarak konu edilmiştir. Hatta ailede iş bölümü tanımı, ders kitaplarında "Anne; evin temiz tutulması, yemeğin hazırlanıp sofraya getirilmesi, ütü-çamaşır gibi çeşitli ev işlerini yürütür. Baba, çalışarak ailenin geçimini sağlar. Kız çocukları anneye yardımcı olur. Erkek çocuk ailenin dışarı işleri ile uğraşır." şeklinde yer almıştır. Bu durumda eğitim sistemi erkek çocuğu, ev işleri ve çocuk bakımına katılmak üzere değil, ev dışında çalışmak üzere koşullandırmaktadır.

McBride (1990)'a göre babaların çocuk ile ilgili işlere katılımını sınırlandıran iki faktör mevcuttur. Birincisi babanın babalık rolüne hazırlığındaki eksikliktir. İkincisi ise babalık rolü için sosyal ve kurumsal desteğin yani babayı destekleyen kişi, kurum ve kuruluşların yeterli olmamasıdır. Pek çok baba bebeğin doğumundan sonra toplum tarafından destek görmemektedir (Fagerskiöld, 2006). Bu durum birçok babanın, aktif babalık rolü için hazır olmadığını düşünmesine ve çocuk ile ilgili işlere katılıma isteksiz durmasına neden olmaktadır. Bu hazırlık eksikliği özellikle çocuk gelişimi bilgisi, ailesel beceriler ve çocuklarının ihtiyaçlarına duyarlılık gibi konularda kendisini göstermektedir. Araştırmacılara göre, babanın uygun babalık rolüne hazır olmaması ile ilgili birçok sebep vardır. Bunlar, babaların daha uygun baba modelleriyle yüz yüze gelmemeleri, babalığa hazırlanmak için daha az sosyal fırsatlara sahip olmaları, babalık rolü ile ilgili kurumsal desteklerinin az olması ve gerekli olan baba çocuk etkileşimi eksikliğidir. Bütün bu eksiklikler, babaların ebeveynliğe yönelik yeterlilik algısını, ilgisini ve doyumunu doğrudan etkilemektedir (Akt: Seçer ve diğ. 2007: 426).

1.1.3 Babalık Rolünde Değişim

Geleneksel cinsiyet rolleri aile, akranlar, okul ve kitle iletişimi yoluyla öğrenilmektedir. Sosyalleşme süreci boyunca, kız çocuklarının uysal, yumuşak ve özverili; erkek çocukların ise yarışmacı, atak ve girişken olma davranışları pekiştirilmektedir. Literatürde en fazla ilgi, annelerin ebeveynliğe geçişleri üzerine olsa da günümüzde artık babalığa geçişe de yönelinmiş olup babaların çocuğun hayatındaki yeri ve önemi daha çok vurgulanmaya başlamıştır. Babalık rolü, zaman içinde ve kültürler arasında değişiklik gösterse de, baba olmak bir erkeğin hayatındaki en temel ve önemli roldür. Gelişen toplum ve onun içinde kadının değişen durumu ile birlikte, çocuğun hayatında etkili ebeveyn olma tartışmalarında babanın algılanan rolü de değişmeye başlamıştır (Tiedje ve diğ. 1996: 474; Nyström ve Öhrling, 2003: 324).

Toplum ve aile hayatında süregelen gelişmelerle, temel görevi evin geçimi için para kazanmak olan baba rolü, ev dışında çalışma hayatı üzerinde şekillenen geleneksel baba rolü ve annelik rolüne bir tepki olarak değişmiştir. Margolis'e göre, doğum oranında azalma, çalışma dünyasındaki kadın oranında artış, kadının anneliğini ev dışındaki işiyle birlikte yürütmesinin sosyal olarak kabul edilebilir hale gelmesi babalık rolünü etkilemiştir. Kadın, ekonomik sorumluluk alırken erkek, çocuğun sorumluluğunu daha çok alır hale gelmiştir. Çocuk bakımında başlıca sorumlunun kadın olduğuna inanan geleneksel babalar bile kendi babalarına oranla çocuklarının yaşantısına daha çok katılmaktadır (Richman ve LaRossa,1988; Akt: Kuzucu, 1999: 12).

Günümüzde çalışan anne sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Kadının ekonomik güç kazanması, ailedeki iş bölümünün daha eşit bir yapıya bürünmesine, babanın ev işleri ve çocuk bakımına katılmasına yol açmaktadır. Bu durum, çocuğun bakımı ve büyütülmesine ilişkin sorumlulukların, eşler arasında paylaşılması zorunluluğunu da beraberinde getirmektedir. Annelerin mesaiye ya da nöbete kalması durumunda, çocuklarının bakımını çoğunlukla babalar üstlenmektedir (Hoffman, 1977: 205). Aynı şekilde anne ve baba işten eve birlikte dönseler bile anne çoğunlukla evi toplayıp yemek hazırlama ile uğraşırken, çocuk ile ilgilenmek babalara düşmektedir.

Gelişimsel teoriye dayalı araştırmalar, çocukların gelişimlerinin şekillenmesinde, babaların oynadığı rolü ve son zamanlarda da babaların gelişimlerinin şekillenmesinde çocukların oynadığı rolü incelemektedir. Lamb (2010) tarafından

yapılan araştırmalar, bebeklerin annelerine olduğu kadar babalarına da bağlandığı düşüncesini tutarlı bir biçimde desteklemektedir. Babaların çocuğun bakımına artan katılımının daha yakın bir baba-çocuk ilişkisi oluşturduğu, babaların çocukların gelişimini daha yakından takip ettikleri ve çocuklarına daha fazla önem verdiklerini saptamıştır. Aynı zamanda, çocukların da babaların gelişimini şekillendirdiğini, babaların çocuklarla ilgilenmelerinin onların mutlulukları ve akıl sağlıkları üzerinde olumlu etkisi olduğunu belirtmiştir (Lamb, 2010: 7). Tiedje ve Darling-Fisher (1996), çocuk gelişimine dair yaptığı bir çalışmada, erkeklerin, çocuk bakımına ortak olmasının, orta yaşlarda kendi psiko-sosyal sağlıklarının da iyi olmasının habercisi olduğunu ortaya çıkarmıştır. Çünkü çocuğun günlük bakımına katılım, babalara sıcak ve ilgili davranma, bencil olmayan yönlerini geliştirme ve görme fırsatı vermekte, olgunlaşmalarına katkıda bulunmaktadır (Tiedje ve Darling-Fisher, 1996: 475).

Görülüyor ki geçmişte çocuğuna mesafeli, katı yaklaşan baba, bugün çocuğunun bakımıyla ilgilenen kişi haline gelmiştir. Önceden zamanın kültürel beklentileri, babanın sadece çalışmasına yönelikken, bugün bu beklenti çocuğun yaşantısına daha fazla katılmaya yönelik hale gelmiştir. Babalar, geçmişte temellenen babalık modeli yerine günümüz değerlerine uygun bir babalık rolü oluşturmuştur.

1.2 Aileyle İlgili Kuramlar

Aileyle ilgili kuramlar, aileler hakkında nasıl düşündüğümüzü, ailelerde ve aile-çocuk ilişkisinde nelere dikkat edip gözlediğimizi ve ulaştığımız sonuçları ailelerle çalışırken nasıl yorumlayıp kullandığımızı etkilemesi bakımından önemlidir. Klein ve White (1996) çalışmalarında aileyle ilgili olarak, aile alış-veriş, sembolik etkileşim, aile gelişimi, sistem ve çatışma yaklaşımı, ekolojik yaklaşım olmak üzere farkı boyutları ele almışlardır. Chibucos ve diğerleri (2005) aile kuramlarını; aile yaşamı kuramı, yaşam boyu gelişim kuramı, sosyal öğrenme kuramı, sosyal alışveriş kuramı, sosyal çatışma kuramı, feminist kuram, sembolik etkileşim kuramı, aile sistemleri kuramı, aile ekolojisi kuramı başlıklarıyla belirlemişlerdir. Eshlemen ve Bulcroft (2006), aileyle ilgili kuramları üç grupta incelemektedir: Birincisi yapısal işlevsel ve çatışma kuramları olmak üzere iki farklı bakış açısına sahip makro kuramlar,i ikincisi sembolik etkileşim ve sosyal alışveriş kuramlarının yer aldığı mikro kuramlar, üçüncüsü ise hem makro hem de mikro kuramlarının süreçlerini birleştiren aile sistemi kuramı ve aile gelişim

kuramının yer aldığı çok yönlü kuramlardır. Crosbie-Burnet ve Klein (2009) ise aile ekolojisi kuramı, sembolik etkileşim kuramı, aile gelişimi kuramı, yapısal işlevsel kuram, aile sistemleri kuramı, sosyal alışveriş kuramı, sosyal çatışma kuramı, bağlanma kuramı, sosyal bilişsel davranışsal kuram, aile iletişimi kuramı, feminist aile kuramı, sosyo-biyolojik kuram, eklektik kuram olarak açıklamaktadırlar (Akt: Güler ve diğ. 2010: 20).

Bu çalışmada aileyle ilgili kuramlar; psikolojik-psikanalitik kuram, bağlanma kuramı, biyolojik kuram, yapısal işlevsel kuram, sembolik-etkileşim kuramı, sosyal çatışma kuramı başlıkları altında incelenecektir.

1.2.1 Psikolojik-Psikanalitik kuram

Babalar, psikoloji alanında yıllardır gözardı edilmiş, dışlanmışlardı. Parke (1996)'a göre babalar kaza sonucu unutulmamış, bilerek dışlanmışlardı. Çünkü babaların çocuk bakımında ve çocuk gelişiminde anneler kadar önemli olmadığı düşünülüyordu. Sosyalleşme üstüne yapılmış çeşitli araştırmalar, anne-çocuk etkileşiminin türlerine veya aile tiplerine odaklanmış, bunların çocuğun kişiliğine ve toplumsal davranışlarına olan etkilerine yoğunlaşmıştır. Baba-çocuk ilişkisini ve bu ilişkinin sonuçlarını inceleyen sistematik araştırma sayısı çok azdır. Bunun başlıca nedeni, çocuğun gelişimini etkileme konusunda babalardan çok annelerin önemli olduğu düşüncesidir. Bunla ilgili iki teorisyen, Sigmund Freud ve John Bowlby özellikle öne çıkar (Parke, 1985: 4).

Freud, bebek ile anne arasındaki ilişkinin, onun ilerideki kişiliğini ve sosyal ilişkilerini şekillendirmede büyük önem taşıdığına inanırdı. Babaların ise çocukluğun sonraki döneminde önemli olduğunu düşünürdü**.** Freud'a göre farklı haz alma duyguları vücudun çeşitli bölümleriyle ilgiliydi ve farklı gelişim dönemlerinde önem kazanmaktaydı. Oral ve burada gerçekleşen eylemler olan yeme, ısırma, çiğneme, içme, emme vs. en çok bebeklik döneminde etkiliydi. Buradan hareketle çocuğu besleyen, çocuğa süt veren anne olduğuna göre, bu dönemde etkili olan tek kişi anneydi. Bebeğin anneyle olan etkileşimi, onun ilerideki kişiliğinin ve sosyal ilişkilerinin temel belirleyicisiydi. Babalar neredeyse bu etkileşimde hiç yoktu. İlerleyen yıllarda

kuramcılar tarafından Freud'un fikirleri orijinal haliyle kabul görmese de değişik formlarda sürmeye devam etmiştir (Parke, 1996: 17; Cohen, 2001; Akt: Sever, 2002: 28).

1.2.2 Bağlanma Kuramı

Bebeklik dönemi olarak tanımlanan 0-2 yaş arası, çocuğun, fiziksel, zihinsel ve duygusal yönden en hızlı geliştiği dönemdir. Bu nedenle bu dönemde, çocuğun sadece fiziksel gereksinimlerinin giderilmesi yeterli değildir. Henüz becerilerinin yeterli derecede gelişmemiş olmasına bağlı olarak bebeğin, kendisine bakım veren kişiye bağımlı olduğu görülür. Bu bağımlılık sürecinde bakım verenle kurduğu bire bir ilişki ise, onun zihinsel ve duygusal gelişimi için son derece önemlidir. Bebeğin, biyolojik yetersizliği dikkate alındığında, bakım verene karşı bir bağlanmanın oluşması kaçınılmazdır. Bağlanma terimi ise, bebeklerle anne-babaları ya da bakım verenleri arasında kurulan, duygusal olarak olumlu ve yardım edici bir ilişkinin varlığını ifade eder (Lamb, 1997: 127).

Jhon Bowlby'nin erken gelişime bakışı, Freud'dan farklı olsa da Bowlby de benzer sonuçlara ulaşır. Bowlby'de anneler, bebeklik döneminin en önemli figürü olarak çizilmiştir. "Çocuğun Anneye Olan Bağının Doğası" adlı klasik çalışmasında, çocuğun erken gelişim döneminde, annenin özel önemini vurgulamıştır. Daha sonraki makale ve kitaplarında da Bowlby, bebeğin belirli yetişkinleri özelikle de annesini diğerlerine tercih ettiğini belirtmektedir. Bebek yalnızca bir tek kişiye bağlanabilirdi. Bunun sonucunda babalar, doğal olarak ikincil duruma düşerler ve çoğunlukla anneyi destekleyici konumdan ileriye geçemezlerdi (Parke, 1996: 18; Lamb 1997: 127).

1.2.3 Biyolojik Kuram

Biyolojik görüş, erkeğin ve babanın doğasını anlamaya çalışırken, tıpkı kadın ve annenin doğasında yaşandığı biçimde iki kutuplu tartışma alanının hem yaratıcısı hem de tarafıdır. Biyolojik kader mi yoksa kültürel yapılandırma mı? Her iki düşünce biçimi de, erkekliğin erkekleri açıklamak için çok önemli araç olduğu fikrinde birleşirken, erkek doğasında neyin belirleyici olduğu konusunda ciddi farklılıklar taşımaktadırlar.

Erkeklerin, ekonomik, politik ve kültürel ayrıcalıkları "erkek" olma avantajından kaynaklanır. Bu avantaj genetik yatkınlıklarla ilgilidir. Erkeklerin genetik olarak saldırganlığa, fiziksel güce, cinsel baskınlığa yatkın oldukları düşünülmektedir (Sever, 2002: 30).

Başka bir biyolojik önerme ise kadınların, anneliğe gebelik ve doğum sırasından hormonal değişiklikler yoluyla girdiğidir. Babalarda bu tip değişiklikler olmadığı için hazır olmadıkları iddia edilir. Parke (1996) göre, cinsiyetler arası biyolojik farklılıklar erkek ve kadınların ebeveynlik rollerini farklı şekilde getirmelerine yol açabilir. Örneğin, annelerin ve babaların bebekleriyle oynama biçimleri birbirinden farklıdır, fakat hem anneler hem de babalar eşit derecede iyi bakıcılardır. Bu bakıcı davranışları büyük ölçüde benzerlik gösterir. Her ne kadar biyoloji, rollerin gerçekleşme şeklinde farklılıklar yaratsa da erkeklerin ebeveynliğe biyolojik olarak hazır olmadıklarını gösteren kanıtlar çok zayıftır. Bu bakış, çocuk ve bebek bakımına geleneksel olarak çok az katıldıklarını haklı göstermek için kullanılamaz. Bununla birlikte annenin çocuğa bakmasını, biyolojiye bağlamak yanlış olacaktır (Parke, 1996: 22).

1.2.4 Yapısal İşlevsel Kuram

Aileyi sosyal alt sistemlerden biri, sosyal bütünü oluşturan unsurlardan biri olarak kabul eden yapısal işlevsel yaklaşıma göre aile toplum için belli görevleri yerine getirmektedir. Bu yaklaşımın özellikle üzerinde durduğu aile tipleri kabaca, ataerkil geniş aile ve çağdaş çekirdek aile olarak tanımlanabilir. Yapısal işlevsel yaklaşımda ailenin görevlerinin toplum tipine uygun olarak belirleneceği öne sürülmektedir. Evrensel bir kurum olan aile bazı evrensel fonksiyonları yerine getirmektedir. Toplumun devamı açısından belli temel gereksinimlerin karşılanması gerekmektedir. Aile bu fonksiyonları en iyi biçimde karşılar. Ailede roller ve statüler ağı vardır. Bu roller ve statüler bir yandan ailenin, bir yandan da aile aracılığıyla sosyal sistemin işleyişine katkıda bulunmaktadır. Yapısal işlevsel kuram, ailenin yaşam biçimleri analizine yönelmiştir. Uyum, denge kavramlarının üzerinde yoğunlaşan yapısal işlevsel çerçeve, değişmeyi ihmal ettiği, bu nedenle de statik ilişkilerle sınırlı olduğu için eleştirilmektedir (Kandiyoti, 1984: 17; Morgan, 1975: 160).

1.2.5 Sembolik Etkileşim Kuramı

Sembolik etkileşim, Burgess'ın aileyi etkileşen kişilerin bir birliği olarak tanımlamasının ardından aile içi ilişkiler, eş seçimi, etkileşim konularında Chicago Üniversitesindeki çalışmalarıyla sürmüştür. Burgess, aile yaşamının karı koca, ebeveynler ve çocuklar arasındaki ilişkiyi sürdürmeyi sağlayan etkileşimlerden kurulu olduğunu belirtmekte ve aile araştırmaları için kendisinin bir kavram geliştirdiğini ileri sürmektedir. Aile üyelerinin her birinin kendi kimliğini günlük aile yaşamındaki iletişimden türetebileceği varsayılmaktadır. Stryker "ailesel kimlikler" olarak isimlendirdiği bu durumla kişilerin sosyal ilişkilerde katılımcı olarak varoluşunu ifade etmektedir. Ailede herkesin belli bir yeri vardır ve her bireyin belli rolleri yerine getirmesi gerekmektedir. Bu rol aile beklentilerine uygundur. Etkileşimciler eş seçimi, aile içi roller, evlilik etkileşimi, çocuğun toplumsallaştırılması konulan üzerinde durmaktadır. Bu yaklaşım, aile ile diğer sosyal unsurlar (okul, akraba ilişkileri, mahalle vb.) arasındaki ilişkileri zaman zaman ihmal ettiği için eleştirilmiştir (İçli, 1997: 62).

1.2.6 Sosyal Çatışma Kuramı

Kuramın merkezinde “Sosyal düzen nasıl mümkün olabilir?” sorusu yer almaktadır. Kuram, aileyi rekabet, güç, hakimiyet ve çatışma kurumu olarak ele almaktadır. Ailenin içsel çıkarlarının çatışmalarla dolu olduğunu, kurumsal düzenlemelerin ailede kaynakların eşitliğini sağlayıcı yönde değiştirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Ailesel yaşamın dinamizmini açıklayabilmek için ailenin içinde çıkar çatışmalarının olduğu ve ortak amaçlar için ittifakların yapıldığı bir gruplaşma olarak dikkate alınması gerektiği belirtilmektedir. Bireyler ya da gruplar arasındaki çatışma sürecini vurgulayan sosyal çatışma teorisi, evlilikte eşler arasında karar verme, şiddet, evlilik sistemi, boşanma gibi konuları ele almaktadır (Collins, 1985: 18).

1.3 Çocuk Gelişiminde Babanın Önemi

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tarzlarının çocukların sosyal duygusal, bilişsel, cinsel ve kimlik gelişimlerini etkilediğini belirten Senemoğlu (2004), ebeveynlerin çocuklarına karşı tutum ve davranışlarının yanı sıra, aile içinde ana-baba ve diğer

bireylerin etkileşimlerinin niteliğinin de çocukları önemli ölçüde etkilediğini vurgulamaktadır. Birbirleriyle sıcak ve sevecen, saygı temeline dayalı ilişkiler içerisinde olan bir ailede çocuğun tüm gelişimlerinin beslendiğini, huzursuz, çekişmeli, kavgalı bir ailede çocuğun gelişiminin olumsuz etkilendiğini ifade etmektedir.

Annenin hamileliğiyle, babanın varlığı çocuğun yaşamına girmektedir. Baba adayı, hamile eşiyle ruhsal birliktelik halindedir. Bu birliktelik eşinin yaşantısını etkilemektedir. Bernard'ın ABD'de yaptığı araştırmada hamilelik döneminde etkin baba katılımı ve desteği ile annenin çocuğun yaşamında, ilk dört yıl boyunca tepkileri ve katılımı arasında olumlu bir ilişki olduğu saptanmıştır (Maccoby ve Martin Akt: Kuzucu, 1999: 14).

Babalar eskiye göre çocuklarıyla günümüzde daha çok zaman harcamaktadırlar. Babaların çocuklarıyla harcadıkları zaman hem babalar hem de çocuklar için çok önemlidir. Baba çocuğuyla yoğun ve yakın bir ilişki kurduğunda hem kendisinin hem de çocuğunun gelişimine katkı sağlar. Baba katılımında ailede en çok yararı baba-çocuk ilişkisinin sağladığını belirtmektedir. Babanın çocuğun yaşamına etkin bir şekilde katılması onun ihtiyaçlarını daha iyi öğrenmesini, dolayısıyla ihtiyaçlarının daha iyi karşılamasını sağlar. Bu durumda, anne ya da babanın tek başına çocuğun ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırken karşılaştığı zorluklar oluşmaz. Anne ve baba çocuğun sorumluluğunu alarak sadece diğer ebeveyne destek olmamakta, ebeveynler birbirlerinin zayıf yönlerinden kaynaklanan olumsuzlukları da ortadan kaldırmaktadır (Lamp, 1977; Russell, 1982; Tallman ve diğ., 1983; Akt: Kuzucu, 1999: 15).

1.3.1 Çocuğun Bilişsel Gelişiminde Babanın Önemi

Çocuğun hayatının ilk dönemlerinde babanın davranışlarının niteliği, daha sonraki dönemde çocuğun zihinsel işlevlerini etkilemektedir. Babanın çocuğu ile ilgilenmek için ayırdığı zaman, birlikte yapılan etkinliklerin çocuğa sağladığı zengin ve farklı deneyimler öğrenmeyi ve zekayı desteklemektedir. Anne-baba yalnızca doğrudan davranışları ile değil çevreyi düzenlemeleri ile de çocuğun zeka gelişimde etkili olmaktadır. Anne ve babanın her ikisi de çocuğun zeka gelişimini etkilemekte ancak bunu farklı yollarla yapmaktadırlar (Aydoğmuş, 2003; Riley, 2001: 2; Bakınay, 2010).

Biller'in 1968 yılında, Radin'in 1972 yılında, Radin 1981, Easternbrooks ve Boldberg'in 1984 yılında yaptıkları araştırmalarda çocukların bilişsel gelişimleri, başarma hırsları ve sorun çözme becerileri ile babaların ebeveynlik tutumlarının ve çocuklarına ilgisinin pozitif bir ilişki olduğu, çocuğun zihinsel yeteneğiyle babanın ilgisi arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (Akt: Lamb, 1997: 146).

Lambert ve Hart 1976 ABD'de ana-baba ilgisi ve çocuğun okuldaki performansı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Hem anne hem de baba okulu ziyaret edip çocuğun gelişim durumuyla ilgilendiğinde çocuğun okuma ve aritmetik başarısının sadece annenin ziyaret ettiği çocuklardan 7 ay ilerde olduğu saptanmıştır. Anne ve babanın çocuğun hayatına birlikte katılmasının ana babalar arasında davranış farklılığından dolayı çocuğa farklı modeller ve çok sayıda uyarıcı sağladığını, bunun da çocuğun zihinsel ve sosyal gelişimini olumlu etkilediğini ileri sürmektedir (Kuzucu, 1999: 16).

1.3.2 Çocuğun Sosyal Duygusal Gelişiminde Babanın Önemi

Sosyal duygusal gelişim, bebeğin kendi merkezinden uzaklaşıp başka insanlarla iletişim kurmaya başladığı andan itibaren başlamaktadır. İlk bir yaş, çocuğun temel güven duygusunu geliştirdiği önemli bir dönemdir. Bu yıllardaki duygusal, bilişsel ve sosyal gelişim sonraki yıllar için temel oluşturmaktadır. Babanın çocuğun bakımına katılması, babalık rolünü daha kolay benimsemesine yardımcı olurken çocuğun da sosyal gelişimini başlatmaktadır. Sosyal-duygusal gelişim, iletişim, etkileşim ve bireylerin birbirlerine yaptıkları aktarımlarla şekillenmektedir. Göz göze iletişim kurmak, gülümsemek, gülümsemeye tepki vermek, ilgi çekmek için ağlamak, ilgi gösterilmediğinde tepki vermek gibi davranışlar ilk sosyal-duygusal tepkilerdir. Babası tarafından sevildiğini, onaylandığını, en önemlisi kabul edildiğini hisseden çocuk, öğrenmeye, gelişmeye ve olumlu benlik algısı geliştirmeye daha açık olmaktadır. Babaların olaylara yaklaşım açısı, anne ile olan iletişimi, problem çözme becerileri vb. çocuk için önemli gözlem noktalarıdır. Babanın ve annenin çocuğa ilgi ve sevgi göstermesi çocuğun sosyal, duygusal gelişimi için gerekli kaynakları sağlar (Coltrane, 1995; Bakınay ve Çüntay, 2010; Mckinney ve Ashwill, 2000, 504; Koçak, 2004: 6).

Bebekler üzerinde yapılan bir araştırmada, babanın bebeğin sosyal ve duygusal gelişimine katkısı incelenmiştir. Bağlanmanın sadece anneye değil, babaya da güvenli bir şekilde olduğu zaman, bebeklerin sosyal ve duygusal olarak daha çok geliştiği bulunmuştur. Ayrıca babasına olan bağlılığın çocuğu, anneye güvensiz bağlanma durumunda oluşan zararlı sonuçlardan koruduğu ortaya çıkmıştır (Akende, 1999: 54).

Babanın da çocuk bakımına katılması durumunda, çocuk model alacağı ve bağlanabileceği alternatif iki insana sahip olur. Sadece anne ya da baba yerine, hem anne hem de babaya bağlılık çocukta terk edilme korkusunu azaltmakta, çocuk hem kendisine hem de çevresine daha çok güven duyar hale gelmektedir. Babanın çocuğun yetiştirilmesinde aktif katılımı ve sorumlulukları paylaşması çocuğun eşitlik ve adalet değerlerini içselleştirebileceği demokratik bir ortam yaratır. Ayrıca doğumundan itibaren farklı ana baba tarzları görmesi çocukta farklılıkların algılanmasını kolaylaştırır. Çocuk farklı tipteki insanlarla daha iyi ilişki kurabilir ve yeni koşullara daha kolay uyum sağlayabilir (Russell, 1982: 1175).

Blakenhorn (1995), ABD'de yaptığı araştırmada, babasızlığın çocuktaki mutsuzlukla ilişkili olduğunu ve çocukta suç ve şiddet içerikli davranış problemlerine yol açtığını bulmuştur. Ross (1984)'a göre, sadece annesi tarafından büyütülen çocukların çevreyi araştırmalarının kısıtlandığını ve duygusal açıdan bağımlı hâle geldiklerini belirmektedir. Miller, ergenlik döneminde babasız büyüyen çocukların bozuk anne-baba-çocuk ilişkisine karşı daha savunmasız olduklarını bulmuştur (Akt: Evans, 1997: 7).

Bütün gözlemler gösteriyor ki bebekler ebeveynin her ikisinden de ayrılmaktan sıkıntı duyar, ikisinden birinin varlığı halinde rahatlar. Bebekler huzursuz olduğu zaman, rahatlamak için anne babadan kendilerine cevap verebilecekleri kim ise ona dönerler. Bununla beraber eğer babalar bebeğin bakımını öncelikle üstlenmiş iseler, bebeğin tercihinin daha değişik olması beklenir. Çocuğuyla fazla zaman harcayan baba ve çocuk arasında bağlılık gelişmektedir (Lamb, 1997: 148).

1.3.3 Çocuğun Cinsel Kimlik Gelişiminde Babanın Önemi

Sosyal ve duygusal gelişim açısından, babaların çocukları ile kurdukları olumlu ve yakın ilişki, çocuğun cinsel kimlik gelişimi açısından çok önemlidir. Çocuklar davranış ve tutumlarını geliştirirken anneleri kadar babalarını da model almaktadır.

Çocuğun cinsiyet rolü gelişiminde babanın varlığı önemlidir. Parke, 1985'te cinsiyetler arası farklılığın erkekler için kadınlara oranla daha önemli olduğunu ve babanın anneye oranla cinsiyet kalıp yargıları doğrultusunda daha çok tepkide bulunduğunu belirtmiştir. Langois ve Downs (1980) da, babaların, cinsiyet kalıp yargılarına uygun davranışlara annelerden daha çok ilgi gösterdikleri için cinsel davranışlara annelerden daha tutarlı bir şekilde ödül ve ceza verdiğini bulmuştur (Akt: Parke, 1985).

Erkek çocukların, doğdukları andan itibaren özellikle baba ile özdeşleşmeleri, gelişim dönemleri için oldukça önemlidir. Erkek çocuklar babalarını gözlemleyerek ve taklit ederek erkeklerin nasıl davrandıklarını öğrenmektedir. Babanın sorunlar karşısındaki tepkisi, evdeki kuralları uygulama yöntemi, davranışları erkek çocuk için erkeklik ile ilgili kavramların oluşmasında temel oluşturmaktadır. Yaşamlarının ilk yıllarında, babaları ile yeterli paylaşımda bulunamayan erkek çocuklar, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde bu durumdan olumsuz etkilenmektedirler. Kız çocukları için ise, babanın önemi farklıdır. Çünkü baba, hayatlarında tanıdıkları ilk erkektir. Bu nedenle baba ile kurulan ilişki, gelecekte karşı cinsle kurulacak ilişkilerin kalitesini ve şeklini belirlemektedir. Babanın çocuk bakımına aktif katılımının, çocuğun cinsel kimlik gelişimini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir (Erdoğan, 2004: 150; Riley, 2001: 3, Bakınay ve Çüntay: 2010).

Çocuğun cinsiyet rol gelişiminde babanın bir erkek olarak çocuğuna, özellikle de erkek çocuğuna nasıl model olduğu, erkeksi özellikleri ne kadar taşıdığı ve aile içinde ne kadar etkili olduğu önemlidir. Ancak bunun çocuğun sağlıklı cinsiyet rolü geliştirmesinde tek belirleyici olduğunu söylemek, babasız büyüyen pek çok çocuğun cinsel olarak normal geliştiklerini göz önünde bulundurduğumuzda zordur. Bu çerçevede, çocuğun gelişiminde babanın bir erkek olarak erkeksi özellikleriyle

varlığının önem taşıdığını, ancak çocuğuyla sıcak ve duygusal bir ilişkili kurup onunla yakından ilgilenmesinin daha önemli olduğunu söyleyebiliriz (Kuzucu, 1999: 23).

1.4 Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımı

Brillinger ve Brundage (1989)'a göre, aile eğitimi "bireylere ve ailelere bireyler arası ilişkilerini geliştirmelerinde ve fiziksel, duygusal, sosyal, cinsel gelişimlerinde ulaşabilecekleri en üst düzeye ulaşmalarına rehberlik etmek" olarak tanımlanmıştır. Aynı araştırmacılar aile eğitimini bir "halk hareketi" olarak anlamaktadırlar. Burada kastedilen halkın/yetişkinlerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik aile eğitim programlarının hazırlanması gereğidir (Ural, 2005: 374).

Okulun çevre ile ilişkilerini belirleyici en belirgin unsur okul-aile arasındaki ilişki ve iş birliğidir. Okula düşen görev, okul-aile ilişkilerini arttırıcı tedbirler almak ve bu yönde faaliyetler düzenlemektir. Etkili bir eğitim için okulda aile katılımının kesinlikle gerekli olduğunu belirterek, okul ve aile kurumunun beraber çalıştığında olumlu sonuçlar alınacağını vurgulamıştır (Şahin ve Özyürek, 2010: 47).

Günümüzde okul yalnızca bilgi aktaran bir kurum değildir. Okullar bir yönden çocuk ve gençlerin yaşama hazırlanmaları ve sosyalleşmeleri sürecinde rol oynarken, diğer yönden de anne ve babaların eğitimine yardımcı olmak zorundadır (Zembat ve Unutkan, 2001: 31). Ayrıca, aile çocuğun informal eğitiminin gerçekleştiği, okul ise formal eğitimin verildiği kurumlardır. Toplumsal amaçlara ulaşmada bu iki eğitim sürecinin birbiri ile bütünleşmesi ve tutarlılık göstermesi büyük önem taşımaktadır (Kaya, 2002: 11).

Çocukların ilk öğretmenleri aileleridir. Aileler, evde gerçekleşen doğal öğrenme ortamında çocuğa bir öğretmenin yapılandırabileceği tüm durumlardan daha zengin olanaklar sunabilmektedir. Erken çocukluk yılları boyunca anne-babalar günlük yaşam olayları içinde çocuklarının araştırması, çevreyle aktif etkileşim içine girmeleri ve gözlemlerini taklit etmeleri yoluyla öğrenmeleri için sonsuz olanaklar sunarlar (Gürşimşek, 2002: 25).

Anne-babaların çocuk yetiştirme tarzlarının; çocukların psiko-sosyal, zihinsel, dil, cinsel ve bedensel gelişimlerini etkilediğini belirten Senemoğlu (2004), ana-

babaların çocuklarına karşı olan tutum ve davranışlarının yanı sıra, aile içinde ana-baba ve diğer bireylerin etkileşimlerinin niteliğinin de çocukları önemli ölçüde etkilediğini vurgulamaktadır. Birbirleriyle sıcak ve sevecen, saygı temeline dayalı ilişkiler içerisinde olan bir ailede çocuğun tüm gelişimlerinin beslendiğini; huzursuz, çekişmeli, kavgalı bir ailede çocuğun gelişiminin olumsuz etkilendiğini ifade etmektedir.

Çocukların eğitiminde okul-aile iş birliğinin sağlanmasında, aile katılım çalışmalarında annenin de babanın da katılımı gerekmektedir. Okul öncesi eğitim programlarında aile katılımı denildiği zaman özellikle annelerin katılımı akla gelmekte, babaların katılımı gözden kaçmaktadır. Oysa babaların okul-aile ilişkisine katılması önemlidir. Son yıllarda yapılan çalışmalarda baba katılımının sonuçlarının çocuklar için önemli olduğu görülmüştür. Baba, çocuğun öğrenme sürecinde cinsel, zihinsel ve kimlik gelişiminde gerekli bir erkek rol modelidir. Bu rolde babanın kültürel geçmişi ve gelir düzeyi önemli olmayıp her durumda babalar çocuklarının gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Yapılan çalışmalarda, babalar çocuklarıyla sıcak ilişkiler kurarak okul etkinliklerine aktif olarak katıldığında çocukların okula karşı tutumlarının daha olumlu olduğunu, kendilerine güvenlerinin arttığını, cinsiyet rollerinin daha iyi geliştiğini ve daha sağlıklı davranışlar sergiledikleri, ayrıca akademik başarısının da yüksek olduğunu göstermektedir (McBride ve Rane, 1996; Nord, diğ, 1997; Gren, 2001; Eliason ve Jenkins, 2003; McBride ve Lutz, 2004; PTA, 2005; Akt: Şahin ve Özbey, 2010: 49).

Erken çocukluk dönemi çocuğun kişilik, bilişsel, sosyal, duygusal ve dil gelişimi alanlarındaki birçok becerilerin kazanılmaya başlandığı bir dönemdir (Kuzu, 2006: 6). Çocuğun bütün alanlardaki gelişim düzeyi, gelişimsel özelliklerinin nasıl biçimleneceği ve onun gelecek yaşamını bunların nasıl etkileyeceği pek çok değişkene bağlıdır. Bu değişkenlerden bazıları; ailenin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel durumu, ailenin çocuğa sağladığı uyaranlar, ebeveynlerin birbirleri ve çocukları ile ilişkileri, çocuk yetiştirme tutumları, sözel iletişim biçimleri, çocuklara nasıl model oldukları, sağlık, beslenme ve eğitim konularındaki bilgi ve olanakları olarak sıralanmaktadır. Tüm bu değişkenlere bağlı olarak çocukların bilinçli ve sağlıklı ortamlarda gelişmeleri ve eğitim almaları büyük önem taşımaktadır. Çocuğun gelişim ve eğitiminde bu denli etkileri olan aile üyelerinin, çocuk gelişimi ve eğitimi konularında bilgilendirilmeleri ve bilinçlendirilmeleri, bir program dahilinde eğitilmeleri ya da en azından çocukları ile

ilgili eğitim yaşantılarına katılarak etkileşimde bulunmaları sağlanmalıdır (Vural, 2000: 37).

Çocuk, ailesi ile bir bütündür. Okul öncesi eğitimin amaçları belirlenirken, çocuk tek başına düşünülmemeli, başarılı bir okul öncesi eğitim için aile katılımı sağlanarak anne-baba da eğitim sürecine aktif olarak katılmalıdır (Akkaya, 2007: 25).

Çocuğun gelişiminin çocukla ona sağlanan ortamın sürekli bir etkileşimin sonucu olduğu açıktır. Onun için çocuğun gelişimini aile çevresinden soyutlamak imkansızdır. Çocuğun yakın çevresi çocuğun gelişiminde ve bakımında önemli bir rol oynar. Çocuğa sağlanan yakın çevrenin etkin olabilmesi aile üyelerinin tutum ve davranışlarına bağlıdır. Görülüyor ki çocuğun gelişiminde çocuğun dışında birçok etmen rol oynamaktadır. Bu durumda çocuğun gelişiminde etkili olan okul ve aile gibi iki farklı kurumun iş birliği kaçınılmazdır. Bu iş birliği çocuğun okul öncesi programından kazandıklarının devamlılığını sağlayacak en önemli etkendir (Kuzu, 2006: 10).

Aile katılımının yüksek düzeyde olması, ailelerin çocuklarına evde daha fazla yardım etmeleri gerektiğini hissetmelerini, okulda öğretilenlerin neler olduğunu ayrıntılı biçimde anlamalarını gerektirir. Aileler öğretmenle daha olumlu ilişkiler geliştirir. Ayrıca ailelerin okulda neler yapıldığıyla ilgili bilgi sahibi olması okula güven duygusunu arttırır ve ailenin özgüvenini pekiştirir (Güler ve diğ. 2010: 97).

Yapılan araştırmalara göre Starr (2003), okula aktif bir şekilde katılan ailelerin çocuklarının akademik başarılarının yüksek, okuldaki şiddet olaylarına katılma eğilimlerinin düşük olduğunu ifade etmiştir. Gürşimşek (2003), ailelerin eğitime katılım düzeyleriyle çocukların psiko-sosyal gelişimleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, aileler ev ve okulda gerçekleştirilmesi beklenen çeşitli etkinliklerin okulda öğretmenin sorumluluğunda yapılması gerektiğine inandıklarından aile katılımında yetersiz kaldıkları anlaşılmıştır. Okul-aile arasında gerçekleşen iş birliğine dayalı katılımın aile ve öğretmen arasında çocuğun gelişimi ve uyumuyla ilgili bilgi alışverişi şeklinde gerçekleştiği gözlenir. Araştırmalar, aile katılımının çocukların akademik başarısına katkısının önemini ortaya koyuyor (Akt: Gürşimşek ve diğ. 2007: 182).

Aile katılımında temel amaç, okulda verilen eğitimin evde, evde verilen eğitimin okulda desteklenmesiyle sürekliliğin sağlanması bu sayede çocuklarda kalıcı, istenen davranış değişikliklerine güvenli ve kontrollü bir şekilde ulaşmasıdır (Ömeroğlu, Can Yaşar, 2005).

Bu bağlamda aile katılımıyla aşağıdaki amaçlar gerçekleştirilmeye çalışılır:

Okuldaki eğitim sürecine aileyi dahil etmek

Çocuğun gelişimi ve eğitimi konusunda aileyi bilgilendirmek

Aileyle öğretmen arasında karşılıklı bilgi paylaşımını sağlamak

Aileleri bir araya getirip kendi tecrübelerini birbirleriyle paylaşmasını sağlamak

Ebeveynleri çocuklarına öğretmenlik ve rehberlik edecek şekilde eğitmek

Ailelere toplumsal hizmetlerden yararlanmaları konusunda yardımcı olmak

Okullara her yönden destek olmak

Okul-aile iş birliğiyle evde çocuk için zengin, uyarıcı bir çevre hazırlanmasını sağlamak

Ebeveynlere duygusal destek olmak

Çocukta görülen olumlu davranış değişikliklerinin devamını sağlamak

Öğretmen ve aile etkinliklerini içeren ortak programlar hazırlamak olarak sıralanabilir (Coleman ve Churchill, 1997; Ersoy ve Kandır, 2003; Poyraz ve Dere 2003; Webster-Stratton 2008; Akt: Güler ve diğ. 2010: 104).

Aile katılımının yararlarına baktığımızda; aile açısından, çocuk açısından, kurum ve program açısından, öğretmen açısından yararlarını aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür.

Aile açısından: Aileler, aile katılımı çalışmaları yoluyla kurum ve eğitim politikası hakkında bilgilenmektedir. Becerileri konusunda güven kazanan aileler, becerilerini hem çocukları hem kendileri hem de kurum için kullanabilirler. Diğer ailelerle iletişime geçip deneyimlerini paylaşabilirler. Kendilerini ve diğer aileleri değerlendirme fırsatı bulurlar. Özellikle çalışan ebeveynler aile katılım çalışmalarıyla çocuklarına zaman ayıramamaktan duydukları suçluluk duygusundan kurtulurlar. Çocuklarını ve kurumu daha iyi tanıma fırsatı bulurlar (Aslanargun, 2007 : 122; Piliçer, 2008).

Çocuk açısından: Aile katılım çalışmalarında çocuk aile ve eğitimcilerin aynı ortamda yer alması ve paylaşımı, çocukların kendilerini daha güvende hissetmelerine daha uyumlu ve mutlu olmalarına katkıda bulunur. Çocuğun okuldaki etkinliklere katılımı kolaylaşır. Okul ve aile iş birliği çocukların yeni davranışlar öğrenmelerine, öğrendikleri davranışların kalıcı hale gelmesini sağlar. İnceleme araştırma ve problem çözme gibi beceriler kazanmalarına yardımcı olur. Aile katılım çalışmalarıyla öğretmen ve aileler arasında bilgi paylaşımı olacağından, evde ve okuldaki eğitim farklılıkları ortadan kaldırılarak çocuğun kafasında oluşabilecek çatışmalar giderilmiş olur (Aslanargun, 2007: 123). Aile katılımının en büyük yararı, çocukların okul başarısının artması üzerinde görülmektedir. Yapılan araştırmalar sosyo-ekonomik durum, etnik köken veya ebeveynlerin öğrenim durumu ne olursa olsun, etkili bir aile katılımı sağlandığında çocukların okumayı öğrenme, matematik becerileri, dil, edebiyat, sanat, fen ve sosyal çalışmalarda daha başarılı olduğunu göstermektedir (Tezel Şahin, Özyürek, 2010 : 54).

Öğretmen açısından: Öğretmen aileyi yakından tanıma fırsatı bulduğundan çocuk okula gelmeden önce sahip olduğu deneyimleri daha iyi bilir. Bu sayede daha iyi değerlendirir. Çocuğun hayatında ki özel bir değişikliğin öğretmen tarafından bilinmesi davranışındaki farklılığın anlaşılmasını kolaylaştırır. Öğretmen, çocuk hakkında tahmini değil de daha gerçekçi bilgi alır. Bu sayede aile-çocuk ihtiyaçlarının daha gerçekçi ve duyarlı planlanmasını sağlar. Aileler tarafından okuldaki zorluğun bilinmesi, ebeveynlerin öğretmene karşı bakış açısını değiştirir, bu da öğretmenin işini daha da kolaylaştırır (Güler ve diğ. 2010: 107). Ebeveynlerin programın içinde yer almaları programın daha rahat ve etkili uygulanmasına yardımcı olacaktır. Sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerin aile katılımıyla desteklenmesi öğretmeni daha özgün uygulamalar yapmaya cesaretlendirecektir.

Kurum ve program açısından: Aile katılım çalışmalarıyla ailelerin güvenini ve desteğini kazanan okul, gerek idari gerekse eğitimle ilgili işlerin kısa süre içinde etkin bir biçimde yürütülmesini sağlar. Bu sayede sorumluluklarını paylaşan kurumun görevlilerinde iş doyumu yükselebilir. Aile katılım programına katılan aile üyesi, okul programının mantığını, müfredatın içeriğini ve öğretim stratejilerini daha iyi anlayarak iş birliğine katkı sağlayacaktır. Aileler program açısından gerek mesleklerine yönelik gerekse hobileri ve ilgileri doğrultusunda programa katkı sağlayabilirler. Aile katılım

programları, öğretmenin aileyi daha yakından tanıması ve kuracağı empati sayesinde daha uygun programlar hazırlamasına yardımcı olmaktadır. Programın hedeflerine ulaşmasında anne babaların katılımını sağlaması önemli bir gerekliliktir (Piliçer, 2008; Güler ve diğ. 2010: 107).

1.4.1 Aile Katılımında Babaların Önemi

Aile katılım çalışmalarında hem anne hem de babanın okuldaki etkinliklere katılması önem taşımaktadır. Ancak yıllardan beri ailelerin okuldaki etkinliklere katılımı, anne katılımı olarak algılanmaktaydı. Son zamanlarda bu terimin, aile katılımı olarak değişme gösterdiği gözlenmekte, hatta tüm aile üyelerinin katılımına açık olabilmektedir. Babaların çocukların eğitimine aktif olarak katılımı 1970'li yıllardan itibaren dikkat çekmeye başlamış, çocukların okuldaki etkinliklerine baba katılımı da artık telaffuz edilir hale gelmiştir (Tezel Şahin ve Özbey, 2009: 31).

Bununla birlikte babalık kimliği ve babaların çocuk yetiştirmedeki rol model olarak önemlerinin vurgulanması babaların çocuklarının eğitim sürecine katılmalarına ilgiyi arttırmıştır (Gürşimşek ve diğ. 2007: 182).

Çalışan anne sayısı sürekli artmaktadır. Bu durum, çocuğun bakımı ve büyütülmesine ilişkin sorumlulukların eşler arasında paylaşılmasını da zorunlu hale getirmektedir. Annelerin mesaiye ya da nöbete kalması durumunda çocuklarının bakımını çoğunlukla babalar üstlenmektedir. Diğer taraftan anne ve baba aynı anda işten eve dönseler bile anne çoğunlukla ev işleriyle uğraşırken, çocukla ilgilenmek babalara düşmektedir. Baba, çocuğun anne karnında olduğu dönemden başlayarak tüm yaşamı boyunca önemini değişerek koruyan kişidir. Babalar, çocuğun tüm gelişiminde önemli bir unsurdur. Bu nedenle babaların çocukları ile birlikte oldukları zamanları yeterince nitelikli etkileşimlerle geçirmeleri, çocuğun gelişimi için son derece önemlidir. Çocuk ile geçirilen zamanın süresi değil niteliği önemlidir. Bu sebeple tüm gün çalışarak eve geç gelen yorgun babalar, çocukları ile geçirebilecekleri zamanın sınırlılığından yakınmamalıdır. Sınırlı zamanlar bile verimli değerlendirilebilirse, çocuk bu etkileşimden istenilen düzeyde yararlanabilir. Böylelikle tüm gelişim alanları açısından kritik öneme sahip olan yaşamın ilk yıllarındaki baba-çocuk etkileşimi çocuğun ihtiyaçlarını karşılayıcı düzeyde olabilir. Okul öncesi dönemin, yaşamın ileriki yılları için temel oluşturduğu bilinmektedir. Bu dönemde babalar ile çocuklar arasında

kurulacak etkili iletişim, yaşanılan nitelikli paylaşımlar daha sağlıklı bireylerin yetişmesini sağlayacaktır (Ünüvar, 2008: 14; Zembat ve Unutkan, 2001: 34).

Parke'e (1985) göre, yapılan araştırmalar; babaların annelere oranla çocuklarının daha fazla bağımsız davranmasını ve çevreyi keşfetmesini cesaretlendiren bir tutum içinde olduklarını göstermektedir. Bu da çocuğun zekasını olumlu yönde etkilemektedir.

Yazgan (2000), babanın çocuğu ile yaşamı yakından paylaşmasının baba ile çocuğu daha çok yakınlaştırdığına dikkat çekmektedir. Lamb (2000) ise, babaların çocukları ile birlikte geçirdikleri zamanın artmasına bağlı olarak ilişki içinde sergiledikleri rollerin çeşitlendiğini ve bunun baba-çocuk ilişkisine bir zenginlik kattığını belirtmektedir. Güngörmüş (1990)'e göre, babanın çocukla ilişki biçiminin anneden farklı olması, toplum ve aile içinde üstlendiği rollerin farklılığı, babanın çocuğu anneden farklı biçimde etkilemesine neden olmaktadır. Anne ve babanın çocuğun eğitiminde üstlendiği roller birbirini tamamlar ve destekler niteliktedir. Bu nedenle her ikisinin de eğitim sürecine katılımı sağlanmalıdır (Gürşimşek ve diğ. 2007: 183).

Vicki ve Janet (2001)'a göre, babaya verilen ödevler anneye verilen ödevlerden hem daha hızlı yapılmakta hem de daha faydalı olmaktadır. Özel eğitim gerektiren bireylerde de baba katılımının çocuğun gelişimine çok büyük katkısı olmaktadır. Eğer baba, çocuğa verilen eğitim programına katılırsa anne de otomatik olarak katılıyor. Fakat anne katılırsa baba programa katılmayabiliyor. Babalar eğitime katlınca çocuğun, okul başarısı annelere göre daha fazla artmaktadır.

Ehrensaft (1987)'e göre, çocuğun yetiştirilme sürecine babanın aktif katılımı ve sorumlulukları paylaşması, çocuğun eşitlik ve adalet değerlerini içselleştirebileceği demokratik bir ortam yaratır. Ayrıca çocuğun doğumundan itibaren farklı ana-baba tarzlarını görmesi, çocukta farklılıkların algılanmasını kolaylaştırır. Çocuk, farklı tipteki insanlarla daha iyi ilişkiler kurabilir ve yeni koşullara daha kolay uyum sağlayabilir.

Babaların çocuklarının gelişimi ve eğitimine katılımları çocuğun çeşitli açılardan gelişimini olumlu biçimde etkilemektedir. Çocuklarının eğitimi ile ilgilenen babaların çocukları, temel zihinsel ve akademik beceriler ve dil becerileri ile psiko-sosyal uyum ve bağımsız davranabilme becerileri açısından etkin katılımı olmayan babaların

çocuklarından daha iyi gelişmekte, daha olumlu yetişkin-çocuk ilişkisi ve daha az davranış problemi ortaya koymaktadırlar. Anne-babanın çocuk yetiştirme tutumları ve değerleri arasındaki olumlu ilişki çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini olumlu etkilemekte ve eşleri ile ilişkisi olumlu olan babalar çocuklarına daha fazla zaman ayırmaktadır (Gürşimşek ve diğ. 2007: 183).

1.4.2 Babaların Eğitime Katılımlarını Sağlama

Aile katılım çalışmaları kapsamında, babaların etkili bir şekilde okuldaki etkinliklere katılabilmeleri ve adapte olabilmeleri için neler yapılması gerektiği detaylı bir şekilde planlanmalıdır (Hıldebrand, 1981: 457).

Çocukların okuldaki etkinliklerine katılmalarının önemi babalara uygun bir dille anlatıldığında babalar okuldaki etkinliklere katılma konusunda daha olumlu tutum geliştirmektedirler. Annelere oranla okulla daha az iletişim kurmaları nedeniyle, babaların çocuklarının okulunda kendilerini rahat hissetmeleri sağlanmalıdır. Okulda ilan panolarında, konferanslarda, broşürlerde babalar ve çocukları ile ilgili yazılara resimlere yer verildiğinde babalar okula karşı daha sıcak davranma eğiliminde davranabilirler.(Tezel Şahin ve Özbey, 2009: 34).

Okuldaki etkinlikler, babaların kendilerini rahat hissedebilecekleri şekilde düzenlenmelidir. Babalar sportif etkinlikler, kendi meslekleriyle bağlantılı etkinlikler ve okul dışındaki etkinliklere katılmada daha istekli olmaktadırlar. Kendilerini rahat hissettikleri ortamlardaki etkinlikler, okul etkinliklerine katılmada babaları daha da cesaretlendirmektedir. Bu durum babaları öğretmenle daha çok iletişime geçme ve çocukların okulda öğrendiklerini evde destekleyebilecekleri etkinlikleri gerçekleştirmede önemli rol oynamaktadır. Diğer taraftan sadece baba ve çocuğun birlikte gerçekleştirdiği etkinlikleri çoğaltmak, babaların eğitime katılmalarında kullanılabilecek etkili yöntemlerdir (Zembat ve Unutkan, 2001: 38).

Ebeveynlere gönderilecek her türlü haber mektubu, broşür, yazışma vb. dokümanlarda annelerin yanı sıra babaların da isimlerinin yazılması babaların hoşuna gitmekte ve sorumluluk almaya istekleri artmaktadır. Okulda babaların katılacağı etkinlikleri babaların çalışma saatlerine uygun düzenlemek baba katılımını kolaylaştırıcı en önemli etkendir. Bayramlar, babalar günü, babalar ile tanışma toplantısı gibi

günlerde birden fazla babanın okulda hazırlanan etkinliklere katılmasına fırsat verilebileceği gibi baba katılım çalışmaları için her babanın kendisine uygun zaman dilimini seçmesi önem taşımaktadır. Baba katılım çalışmaları kapsamında babaların gereksinim duyduğu konularda seminerler ve konferanslar düzenlenebilir. Söz konusu seminer ya da konferans için ilgili konuşmacı ya da konuşmacılara ulaşmak için babalar aktif görev alabilir. Babalara yönelik bir pano hazırlanarak çocukla ilgili ilginç olaylar, çalışmalar bu panoya asılarak babaların dikkati çekilebilir. Babalarla bireysel görüşmeler yapılarak babanın çocukla ilgili konularda karşılaştığı iletişim, disiplin ve davranış problemleri, çocukla ilgili beklentileri konusunda bilgi alışverişi yapılabilir (Ömeroğlu ve diğ. 2003: 442).

Babaların sınıf içinde birçok etkinliğe katılabilmeleri mümkündür. Öğretmenler, serbest zaman etkinliklerinde ilgi çekici materyallerle sınıftaki ilgi köşelerini düzenleyebilirler. Bu düzenlemeler özel gün ve haftalar dikkate alınarak da yapılabilir. Babalar çocukluklarında oynadıkları oyunları okulda çocuklarla oynayabilirler, çocuklara hikaye okuyabilirler, kukla gösterileri düzenleyebilirler, fen etkinlikleri kapsamında çocukların da aktif katılabilecekleri deneyler planlayabilirler. Babalar okula davet edilerek her babanın çocuğu ile takım oluşturarak sportif etkinlikler (kamp kurma, yüzme, balık tutma, bisiklet sürme vb.) gerçekleştirebilirler. En iyi pişirdikleri bir yemeği sınıfta çocuklarla birlikte hazırlayabilirler. Yapı inşa oyunlarına katılabilirler, çocukları ile birlikte kütüphaneye gidebilirler. Sınıf içinde gerekli olan eğitim materyallerini hazırlama, sınıf içi etkinlikleri gözlemleme, sınıftaki eşyaların tamiratlarını yapma, sınıf içi düzenlemelere yardım etme, çocukların etkinliklerini dosyalama, uygun alanlara gezi düzenleme, müzik aleti çalma, mesleklerine ve mesleklerinde kullandıkları araç ve gereçlere ilişkin tanıtım etkinlikleri gibi faaliyetler baba katılımı ile gerçekleştirilebilecek etkinliklerdir (Can Yaşar, 2001: 73).

Okul öncesi eğitimde baba katılımında en önemli noktalardan birisi de babaların değerlendirme etkinliklerine katılmalarının sağlanmasıdır. Bu kapsamda öğretmenin düzenli olarak babalara yönelik gönderdiği bilgilendirme notları, çocuğun ürünlerinden oluşturulan kitapçıklar, broşürler, etkinlik fotoğrafları ve yıl sonunda çocukla ilgili tüm çalışmaların ve öğretmen görüşlerinin toplandığı dosyalar babaların okuldaki etkinlikleri değerlendirmesinde önem taşımaktadır. Yıl boyunca sınıf içi ve dışı etkinliklere katılmış, okul öncesi eğitimden beklentilerini kavramış bir babanın

değerlendirme boyutunda öğretmenle iletişim kurması çocuğun bir sonraki eğitim yılında okul ve aile boyutunda desteklenmesi gereken yönlerinin açığa çıkarılması açısından önem taşımaktadır. Babalar çocuklarının okuldaki etkinliklerini evde desteklemede de önemli rol oynayabilirler. Kitap okuyarak çocukların bilişsel gelişimlerini destekleyebilirler. (Tezel Şahin ve Özbey, 2009: 35).

1.4.3 Babaların Eğitime Katılımlarını Etkileyen Faktörler

Babanın eğitime katılımının erken çocukluk döneminde önemli bir yeri vardır. Ancak ailenin sosyal ve kültürel yapısı, babaların okuldaki etkinliklere nasıl katılacaklarına ilişkin bilgi eksikliği, babaların düzensiz çalışma koşulları, babaların eğitim durumu, öğretmenlerin baba katılımına bakış açısı babaların eğitim etkinliklerine katılmalarını etkilemektedir. Yapılan araştırmalar eğitim düzeyi yüksek olan babaların çocukların okuldaki etkinliklerine katılmaya daha kolay adapte olduklarını ortaya koymuştur (Tezel Şahin ve Özbey, 2009: 32).

Brent ve diğerleri (1997)'ne göre erken çocukluk eğitiminde baba katılımını artırmaya yönelik programlar hakkında hem anneler hem babalar bilgilendirilmedir, katılımın önemi açıklanmalıdır. Programın hedefi belirlenmeli ve hangi grubu hedef aldığı söylenmelidir. Babalara görevleri verilirken toplumsal değerler göz önünde bulundurulmalıdır. Mesela bir babanın sınıf içinde şarkı söylemesi veya fıkra anlatması yerine oyun alanları inşaatı veya tamiri olabilir. Profesyonel bir beceri gösterme ya da spor ile ilgili beceri gösterme daha iyi olabilir.

Vicki ve Janet (2001)'a göre okul öncesi öğretmenleri daha çok annelerle iş birliği içinde olmayı birkaç nedenden dolayı tercih etmektedir. Anne ile iş birliği kurmak, baba ile iş birliği kurmaktan daha kolaydır. Bazı araştırmacılar, erken çocukluk eğitimi verenlerin çoğunun bayan eğitimci olması nedeniyle eğitimcilerin babalarla iş birliği kurmada rahat davranamadıklarını belirtmektedir. Bir de bu eğitimi verenlerin çoğuna babalarla ilişki kurma eğitimi verilmemiştir. Erken çocukluk eğitimi hakkında şimdiye kadar yapılan araştırmaların çoğu kadınlarla ilgilidir. Babalar, geleneksel olarak erken çocukluk eğitimine dahil edilmemektedir.

Brent ve diğerleri (1997) ABD`de ebeveynler, öğretmenler, araştırmacılar ve politikacılar aile katılımın çok önemli olduğunu belirtmektedirler. En son yapılan ulusal

anketler, devlet okullarına giden çocukların ebeveynlerin % 95`i ailelerin kendi çocukların eğitiminde aktif bir rol almasının önemli olduğunu gösterdi. Öğretmen görüşleri ile ilgili yapılan araştırmalar ise, ebeveynlerin eğitime aktif katılımı çocuklarla ilgili olumlu sonuçlar verdi. Başka bir araştırmada ebeveyninin çocuk eğitimine katilimi çocuğun gelişimini olumlu yönde etkilediğini gösterdi. Bu konuda halkın duyarlılığı artırmak için Mart 1994`te Başkan Clinton 2000 yılına kadar her okulun, ebeveynlerinin çocuk eğitiminde aile katılımını artırmayı sağlayan bir programı olacağını hedefleyen genelge yayınladı.

Türk toplumunda ataerkil aile yapısı babaların okuldaki etkinliklere katılmasında olumsuz etken olmakla birlikte bu yapının yavaş yavaş değişmeye başladığı görülmektedir. Kadınların çalışma hayatında daha fazla yer almaya başlaması, boşanmaların artmasıyla birlikte çocukların tek ebeveynle yaşama oranlarının artması gibi nedenler babaların da artık çocuk eğitiminde etkin rol alması konusunda zorlayıcı unsurlar arasında bulunmaktadır (Tezel Şahin ve Özbey, 2009: 33).

Gürşimşek ve diğerleri (2007) tarafından yapılan okul öncesi eğitime baba katılım düzeyini inceleyen araştırmada, babanın okuldaki etkinliklere katılımının desteklenmediği okullarda babaların yeterli zamanı bulamama, okulda kendisini rahat hissetmeme, diğer velilerle ilişki kurmada zorluk yaşama gibi nedenlerle okuldaki etkinliklere katılmada isteksiz davrandıkları saptanmıştır. Bu saptama, aile katılım çalışmalarında baba katılımının daha özenli bir şekilde hazırlanması, desteklenmesi gereğini ortaya koymuştur. Aile katılım programlarının yapılandırılması ve uygulanması incelendiğinde, aile bir "partner" olarak hedeflenmiş gibi gözükmekle birlikte, baba katılımının desteklenmesinin düzenlemelerde yeterince yer almadığı görülmektedir. Erken çocukluk yıllarında düzenlenen aile katılım programlarında babaların katılımını engelleyici faktörler:

1)Babaların yetersiz kalmaya ilişkin korkuları,

2) Programı düzenleyen uzmanların baba katılımına yaklaşım biçimi,

3)Annelerden kaynaklanan engeller,

4)Uygun olmayan program düzenekleri ve uygulamaları olarak tanımlanmıştır. (Gürşimşek ve diğ. 2007: 186).

1.5 Aile Katılım Çalışmaları

1.5.1 İlk Görüşme

Ebeveyn çocuğunu okula kayıt ettirmeye geldiğinde, anne baba ve çocuğun okul yöneticisiyle yaptıkları görüşmedir. Bu görüşmede yönetici okulun ne zaman başlayıp ne zaman bittiğini, çocuğun öğretmeninin kim olacağını, okulun imkanlarını, okulda yapılan eğitim programı gibi konularda ebeveyne bilgi verir. Hildebrand, (1981)' a göre ebeveyn çok az bilgiye dayanarak öğretmenler hakkında bir ön yargıda bulunabilir. Ebeveyn diğer ebeveynlerden öğretmenle ilgili; öğretmenin mesleki deneyimiyle, çocuklara yaklaşımıyla, sabrıyla, hoşgörüsüyle, iletişimiyle, ilgili ön bilgi almış olabilir. Bu konularda okul idaresi tarafından ebeveynlerin tereddütleri varsa ebeveynlere bilgi verilir (Hildebrand, 1981: 459).

Yöneticilerin ebeveynler hakkında bilgi sahibi olması için ilk görüşmeler büyük bir fırsattır. İlk görüşmede güçlü bir izlenim bırakıldığı takdirde ebeveynlerle pozitif bir ilişki kurulabilir. İlk görüşmede çocukla ilgili ebeveynlerle konuşulabilir. Çocuğun ilgi alanları, varsa korkuları, okuldan beklentileri hakkında vs. ebeveynlere açık uçlu sorular yöneltilerek kısa bir değerlendirme yapılabilir. Ebeveynin okuldaki eğitime katılımı, ebeveynle yapılacak iş birliği hakkında konuşulabilir. Okul aile iş birliği kayıttan itibaren başlamıştır.

1.5.2 Tanışma Toplantısı

Çocuğunu ilk olarak okul öncesi eğitim kurumuna gönderen anne-baba bazı tereddütler ve endişeler yaşayabilir. Hatta çocuğundan ayrıldığı için kendisini suçlayabilir. Bu durumda öğretmenler ebeveyni anlamaya çalışmalıdır. Okul öncesine devam eden çocukların ebeveynleri içtenlikle karşılanmalı, sınıfın bir parçası oldukları onlara hissettirilmelidir (İşmen ve Yıldız, 1996: 30).

Okul açılmadan anne-babalar okula davet edilerek genel bir toplantı yapılabilir. Okul yöneticisi okulla ilgili öğretmen programla ilgili genel bilgiler verebilir. Anne-babaların, çocuklarının eğitim alacakları sınıflara alınarak, eğitim ortamlarını görmeleri sağlanabilir. Sınıf ortamında anne-babaların diğer anne-babalarla tanışmalarına ortam sağlanmalıdır.

1.5.3 Ebeveyn Köşesi

Okul içerisindeki giriş bölümünde ya da , uygun bir ortamda ebeveynlerin okula geldiklerinde bekleyebilecekleri, dinlenebilecekleri mekan hazırlanabilir. Buraya çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili kaynak kitaplar, dergiler, makaleler ve uygun öykü kitapları, broşürler vs. konulabilir. Ebeveynlerin bu kaynaklardan yararlanmaları özendirilebilir (Ömeroğlu ve diğ. 2003: 445).

1.5.4 Kitapçık, Gazete, Dergi

Velilerin, çocuk ve eğitimle ilgili yeni bilgileri ve gelişmeleri izleyebilmelerini, kendi çocuklarının yaptığı çalışmalardan haberdar olmalarını sağlamak için evlere öğretmen ya da çocuk tarafından hazırlanmış kitapçıklar gönderilebilir. Gönderilen kitapçıklar velilerin günlük yaşamlarında kullanabileceği ve ev ortamında çocuğunun eğitimine katkıda bulunabileceği pratik bilgiler içermelidir (Ömeroğlu ve Can Yaşar, 2005).

Çocukların en çok sevdiği yemeklerin tariflerinin bulunduğu kitapçıklar, çocukların ve okuldaki diğer personelin adreslerinin ve telefon numaralarının bulunduğu adres ve telefon kitapçıkları, gezi, gözlem sonucu hazırlanabilecek gezi kitapları, hoşlandığım şeyler, hoşlanmadıklarım, en çok görmek istediklerim, güldüğüm şeyler vb. durumlarla ilgili kitapçıklar hazırlanarak ailelere gönderilebilir. (Hildebrand, 1981: 460; Aral ve diğ. 2002:171; Temel, 2001: 346).

Okul gazetesi veya sınıfta çocuklarla bir sınıf gazetesi hazırlanılabilir. Okul tarafından dönem sonlarında ya da yılsonunda tüm sınıfları içeren okul dergisi çıkarılabilir. Kitaplar hazırlanırken velinin eğitim düzeyi dikkate alınmalıdır. Eğitim seviyesi düşük olan veliler için hazırlanan kitapların, pratik bilgiler içermesine, kısa yazılı ve bol resimli olmasına özen gösterilmelidir (Ömeroğlu ve diğ., 2003: 444).

1.5.5 Dilek Kutusu

Dilek kutusu, anne babaların düşüncelerini okul idaresine ve öğretmene iletmelerini sağlayan bir iletişim aracıdır. Ailelerin istek ve arzularını, eleştiri ve önerilerini yazarak bırakabilecekleri bir kutu hazırlanmalıdır. Ailelerin ilgisi bu kutuya çekilmeli ve buraya bırakılan yazılar incelenerek, eleştiri ve öneriler dikkate alınmalıdır.

Zaman zaman toplantılarda ya da haber mektuplarında bu konu ile ilgili yapılan çalışmalara dikkat çekilmeli ve ulaşılan sonuçlar, ailelere bildirilerek velilerin istek ve önerilerinin dikkate alındığı onlara hissettirilmelidir (Ersoy ve Kandır 2003: 206).

1.5.6 Bülten Tahtası

Bülten tahtaları, ailelerin çocuklarını okula getirdikleri veya okuldan almaya geldikleri zaman okuyabilecekleri yerlere yerleştirilmelidir (Ömeroğlu ve Can Yaşar: 2005).

Çocukların günlük yaptığı etkinlikler, ailelerin çocuklarıyla yapabilecekleri etkinlik ve oyun örnekleri, inceleme gezileri, konferans veya davetlerle ilgili duyurular bülten tahtası aracılığıyla velilerle iletilebilir (Seçkin ve Koç, 1997: 9).

Program örnekleri, çocuk gelişimi ve eğitimi üzerine makaleler, duyurular, çocukların etkinlik örnekleri, el ilânları, acil telefon numaraları vb. bülten tahtasına asılabilir. Ayrıca belli aralıklarla seçilen bu yazılar birkaç sayfalık bültenler şeklinde basılıp çoğaltılarak ailelere dağıtılabilir (Aral ve diğ. 2002: 171).

Dönem başında yapılan ihtiyaç belirleme çalışması sonucunda ailelerin en çok bilgilenmek istedikleri konulardan biri seçilmelidir. Konuyla ilgili velileri aydınlatmak amacıyla bülten tahtası hazırlanabilir. Konular arasında geçiş yapılırken bülten tahtasının kısa bir süre boş bırakılması uygun olmaktadır. Üzerinde bir şeylerin devamlı asılı olması nedeni ile yeni konu ailelerin dikkatini çekmeyebilir ve aileler konunun değiştiğinin farkına varamayabilir. Bülten tahtasının anne-babalar tarafından dikkatle takip edilebilmesi için, gündemde olan yeni konularla ilgili bilgilendirici özellik taşıması gerekmektedir (Bundy, 1991; Akt: Kuzu, 2006: 25).

1.5.7 Broşür, Afiş

Çeşitli konular (kazalar, beslenme, disiplin, iletişim vb.) ve etkinliklerle ilgili broşürler hazırlanabilir. Broşürde, ailelere verilen mesajların ve bilgilerin kısa, basit, anlaşılır ve uygulanabilir olmasına, konularla ilgili resimlerin bulunmasına dikkat edilmelidir. Zaman zaman aşı, hastalıklar gibi sağlıkla ilgili konularda hazır broşürler kullanılabilir. Hazırlanan broşürlerin bütün ailelere ulaşması sağlanmalıdır.(Cömert ve Güleç, 2004 : 136)

Afişte, çarpıcı bir resim ve bir de ana mesaj yer almalıdır. Hazırlanan afişler okulun girişi, sınıf kapısı gibi ailelerin görebileceği yerlere asılmalıdır. Afişler uzun süre asıldığı yerde kalmamalı, zaman zaman yenilenmelidir (Ömeroğlu ve Can Yaşar 2005).

Ebeveynlerin en çok hoşuna giden broşür türleri şunlardır:

1) Sınıftaki çocukların isimleri ve adresleri.

2) Parmak boyası tarifi, oyun hamuru tarifi ve yapıştırıcı tarifi.

3) Çocukların en çok zevk aldığı yemeklerin tarifleri.

4) Çocukların öğrendiği şarkıların, parmak oyunlarının sözleri.

5) Çocukların okuldaki anlattıkları hikayelerin yazılmış hali.

6) Oyuncak alma rehberi, alınabilecek uygun hediye listesi.

7) Kış ve yaz tatilleri için yapılabilecek aktiviteler.

8) El yazısı için uygun çalışma örnekleri.

9) Çocuklar için uygun olan kitap listesi.

10) Aileler için evde yapılacak okul aktiviteleri ve cinsel eğitimle ilgili kitap listesi (Hildebrand, 1981: 463).

1.5.8 Haberleşme Panosu

Ev ve okul arasındaki iletişimi sağlamak amacıyla, okulda ailelerin görebileceği yerlere haberleşme panosu asılabilir. Panolar sayesinde ailelere çocuklarının okulda katıldıkları etkinlikler, öğrendikleri şarkı, şiir vb. çalışmalar konusunda bilgi verilebilir. Velilere evde çocuklarını desteklemeleri için çeşitli yollar önerilebilir. Ayrıca, panolara inceleme gezileri, konferans veya davetlerle ilgili duyurular, ailenin ihtiyaç duyduğu konular ile ilgili makaleler, broşürler, afişler, günlük yemek listesi, çocukların etkinlikler sırasında çekilen fotoğrafları ve acil telefon numaraları vb. asılabilir (Eryorulmaz, 1993: 92, Seçkin ve Koç, 1997: 7).

1.5.9 Veli Toplantıları

Okulun işleyişi ve yapısı, eğitim programlarının tanıtılması, okuldaki etkinliklerin duyurulması, bu etkinliklere ailelerin katılımlarının sağlanması gibi konuları içeren tüm velilerin katıldığı toplantılardır (Işık, 2007: 11).

Resmi ve özel okullarda, okul-aile ve öğretmenler arasında iş birliğini sağlamak, velileri öğrencilerin gelişimleri hakkında bilgilendirmek, okula destek olmalarını sağlamak ve etkin bir şekilde eğitim hizmetlerine katmak üzere bir eğitim-öğretim yılında en az iki kez olmak üzere okul idaresinin ihtiyaç duyduğu zamanlarda "veli toplantıları" yapılmalıdır (MEB: 2002).

Veli toplantıları ile ilgili temel ilkeler şunlardır:

a. Veli toplantıları, zamanlama açısından, velilerin çoğunluğunun katılımına imkan verebilecek şekilde düzenlenmelidir.

b. Veliler, toplantıya yazılı bir duyuru ile davet edilmeli, davet mektubunda toplantının tarihi, yeri, saati ve gündemi açıkça belirtilmelidir. Toplantının gündemi okulun ve velilerin genel ilgileri çerçevesinde olmalıdır.

c. Toplantı sırasında olabildiğince velilere söz hakkı verilmeli, velilerin düşüncelerini serbestçe söyleyebilecekleri bir ortam yaratılmalıdır.

d. Öğretmen ve yönetici tarafından velilerin katkısıyla gerçekleştirilebilecek ihtiyaçlar ve etkinlikler belirlenmeli ve toplantıda velilerin katkı yapabileceği çalışmalar açıklığa kavuşturulmalıdır.

e. Velilerin talep ve ihtiyaçlarına dönük etkinliklerin neler olduğu belirlenmeli, bunların nasıl gerçekleştirilebileceği ortaya konmalı, gerçekleştirilemeyeceklerin nedenleri açıklanmalıdır.

f. Bu toplantılar, velilere çocuk gelişimi ve eğitimi konularında yeni bilgileri aktarabilme imkanı da sağlamalıdır.

Veli toplantılarına katılım beklentilerin altındaysa şunlar yapılabilir:

• Veli toplantılarının zamanı, gündemi, toplantı sıklığı, duyuru şekli vb. konuların yeniden gözden geçirilerek toplantılar daha iyi planlanmalıdır.

• Toplantı, velilerin fikirlerini rahatlıkla söyleyebilecekleri bir iletişim ortamı içinde yürütülmelidir.

• Toplantı, gündemde belirtilen konularla sınırlı kalmalı, katılanların çoğunluğunu ilgilendirmeyen özel isteklere dönük konuşmalara yer verilmemelidir.

• Toplantıda alınan karalara uyulmalı, yerine getirilmeyecek olanlar var ise sebepleri açıklanmalıdır (Cömert ve Güleç, 2004: 138).

1.5.10 Bireysel Görüşmeler

Ailelerle iş birliğinin ve yakınlaşmanın amaçlandığı, karşılıklı anlayış ve yardımlaşma için büyük önem taşıyan, yüz yüze yapılan özel görüşmelerdir. Bireysel görüşmelerin genel amacı, ailelerin çocuklarının eğitimi ve gelişimiyle ilgili gereksinimlerini karşılamak, bu konudaki görevleri hakkında onları bilgilendirmek, ailelerin çocukları ile yaşadıkları problemlere birlikte çözüm bulup onlara rehberlik yapmaktır (Işık, 2007: 12).

Anne-babalar, veli toplantılarında çocukla ilgili duygu, düşünce ve problemlerini rahatça paylaşamayabilir. Bireysel görüşmeler daha içtenlikli olduğu için veli sorunları tüm gerçekliğiyle ortaya koyabilir, buradan hareketle bir çözüme ulaşılabilir.

Bireysel görüşmeler çocukta bir sorun olduğunda yapılmamalı, zaman zaman çocuk ve aile ile ilgili olumlu duyguların paylaşılması için de yapılmalıdır. Görüşme sırasında çocuğun ya da ailenin kişiliğini yaralayıcı sözlere yer verilmemelidir. Öğretmen ve aile birbirine güven duymalı, görüşme nezaket kuralları içerisinde yapılmalıdır(Seçkin ve Koç, 1997: 10).

Her zaman, çocuğun olumlu ve başarılı olduğu yönler aileye önce aktarılmalı, daha sonra çocuğun desteklenmesi gereken alanlardan bahsedilmelidir. Bunun için evde

ve okulda neler yapılabileceği, nasıl bir yol izleneceği hakkında aileye rehberlik edilmelidir.

1.5.11 Grup Toplantısı

Sınıf öğretmeninin ihtiyaç duyduğu ebeveynlerle ya da kendi sınıfının velileriyle yaptığı toplantılardır.

Anne babalara grup toplantısı düzenlemek, çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgili konuları ve ortak problemleri daha açık bir şekilde paylaşmak açısından faydalı olabilmektedir. Grup toplantılarında bazı hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir. İyi planlama toplantının amacına ulaşmasını sağlayacaktır. Toplantıdan önce yılın başında hazırlanan "ihtiyaç belirleme formuna göre konunun belirlenmesi toplantı yerinin ve materyallerin hazırlanması gerekmektedir. Konular çocuk eğitimiyle ilgili olabileceği gibi anne baba ve çocuk iletişimini arttıracak evde yapılabilecek etkinlikler, oyuncak yapımı, çocuk kitapları gibi konularda da olabilir. Toplantıda çocukla ilgili bilgiler somut bir şekilde ifade edilmelidir. Çocukla ilgili değerlendirmeler, gözlem kayıtları ya da fotoğraf örnekleri ile desteklenmelidir (Aral ve diğ. 2002: 173).

1.5.12 Eğitim Panosu

İhtiyaç belirleme formuna göre anne babaların en çok ihtiyaç duyduğu konularla ilgili eğitim panosu düzenlenmelidir. Eğitim panosunun o yıl içinde kaç konuya yönelik olarak hazırlanacağı belirlenmelidir. Her ay için hazırlanabileceği gibi iki ayda bir olarak da hazırlanabilir.

Eğitim panosu hazırlanırken şunlara dikkat edilmelidir:

Pano annenin babanın görebileceği yerde olmalıdır. Panoda konuyu yansıtan ilgi çekici bir başlık olmalıdır. Konuya uygun resimler olmalıdır. Büyük puntolarla yazılmış uyarıcı yazılar olmalıdır. Pano eğer bir aylık hazırlanacaksa üç hafta dolu bir hafta boş kalmalıdır. Bu, ailelerin yeni asılan bilgileri fark etmelerini sağlayacaktır (Eryorulmaz, 1993: 92).

1.5.13 Haber Mektupları

Okul ve aile arasında iletişim sağlayan önemli bir araçtır. Bu mektuplar haftalık, aylık ya da on beş günde bir düzenli hazırlanarak ailelere gönderilebilir. Okul öncesi eğitimle ilgili yenilikler, programlarda yapılan değişiklikler, haber mektuplarıyla ailelere duyurulabileceği gibi çocuk gelişimi ve eğitimiyle ilgili makaleler, basit oyuncakların yapımı veya okulda yapılan etkinliklerden bazı örneklerin evde de çocuklarla nasıl yapılabileceği, iki haftalık ya da aylık haber mektuplarıyla duyurulabilir. Haber mektuplarında, çocuğun o gün ilk kez başarabildiği bir davranışı, evde çocukla yapılabilecek etkinlikleri, etkinlikler sırasında çekilmiş fotoğrafları, çocuğun okulda öğrendiği bir kavramın evde nasıl pekiştirileceği, basit oyuncakların yapımı gibi bilgiler yer alabilir. Ayrıca, düzenlenecek olan inceleme gezilerinin tarihleri ve planını gösteren takvim, gezi için gerekli olan izin belgeleri, okulda yapılacak proje çalışmaları için ailelerin evde kullanmadığı artık malzemelerin listesi gibi bilgiler haber mektuplarına eklenebilir. Mektuplar ebeveynlerin anlayabileceği bir dille yazılmalıdır (Kuzu, 2006: 26; Akkaya, 2007: 32).

1.5.14 Toplu Dosyalar

Öğretmen, her çocuğun büyüme ve gelişim kayıtları için toplu dosyalar tutmalıdır. Sağlık kayıtları, gelişim çizelgeleri ve anekdot kayıtları, fotoğraflar, video kayıtları bu dosyalarda yer alabilir. Ayrıca çocukların yaptıkları etkinlik örnekleri, tarihleri düzenli olarak sıralanmış şekilde bulundurulabilir. Gözlem kayıtları ve anekdotlar, çocuğun davranışlarını ve gelişimini dönemler boyunca izleme amacıyla kullanılabilir (MEB, 2006).

1.5.15 Sınıf İçi Etkinliklere Katılım

Aileleri çocuklarının eğitim gördüğü sınıflara dahil etmek, aile katılım programının en önemli fakat aynı zamanda en zor aşamalarındandır. Öncelikle öğretmen, ailelere sınıfta çocukların neler yaptıklarını, kendisinin çocuklarla nasıl iletişim kurduğunu, onlarla nasıl konuştuğunu, hangi durumlarda çocuklara yardım ettiğini, nasıl rehberlik yaptığını gözleme fırsatı sunmalıdır.

Anne babalar, sınıf katılımı sırasında farklı özellikteki çocukların farklı yönlerini görerek kendi çocuklarına karşı nasıl bir tutum geliştirecekleri konusunda deneyim kazanırlar. Aileler, sınıf etkinliklerine katılımları sırasında kurumu, öğretmeni ve koşulları daha iyi görebileceği için beklentilerinde gerçekçi olmayı öğrenir, okula ve öğretmene güven duyar (Coley ve Morris, 2002: 984)

Aileler, sınıf katılımına ilişkin olarak uygulanan eğitim programı, katılımın ne şekilde olacağı, çocuklarla nasıl iletişim kurulacağı, çocuklara hangi durumlarda nasıl rehberlik edileceği, çocukların özel durumları vb. konularda bilgilendirilmelidir. Öğretmenle sınıfa katılacak aile bireyi, önceden sınıfta yapacakları etkinlikler üzerine planlama yapmalıdır.

Ailenin sınıf içi etkinliklere katılımı, sınıfı ve uygulanan program etkinliklerini gözleyerek şarkı, oyun, hikâye okuma gibi etkinliklerde öğretmen rolünü üstlenerek evde veya okulda eğitim materyali hazırlayarak kahvaltı yemek ve oyunda rehberlik ederek inceleme gezileri veya kısa yürüyüşler gibi sınıf dışı etkinliklerde öğretmene yardımcı olarak dosyalama, kayıt tutma, sınıftaki eşyaların korunması, tamiri, gezi ve diğer etkinliklerde vb. konularda öğretmene yardımcı olarak meslekleriyle ya da özel yetenekleriyle ilgili konularda çocuklarla birlikte etkinliğe katılarak sağlanabilir. (Coleman ve Churchill, 1997: 145).

1.5.16 Yazışmalar

Okuldan aileye, aileden okula iki yönlü bir iletişim sürecidir. Çoğu anne baba öğretmenlerle mektupla iletişim kurmayı tercih ederken, bazıları ise okul-ev günlükleri veya defterleri aracılığıyla iletişim kurmayı tercih edebilir. Bu tür yazışmalar, günlük veya haftalık olarak yapılabilir. Bu yazışmalarla çocuğun okuldaki etkinliklere katılımı, sağlık durumu ve gelişim özelliklerine ilişkin konularda yazışma yoluyla karşılıklı iletişim sağlanabilir (Ömeroğlu ve Can Yaşar, 2005) .

1.5.17 Eğitici Geziler Düzenleme

Okul dışı etkinlikler ve geziler önceden ailelere bildirilerek, onlar da bu gezilere davet edilebilir. Örneğin Ptt, huzurevi, müzeler, hayvanat bahçeleri gibi yerlere geziler düzenlenebilir.

1.5.18 Sergiler ve Gösteriler

Okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmen ve ailelerin iş birliğiyle çocukların etkinliklerinden oluşan sergiler hazırlanabilir. Örneğin kitap fuarları düzenlenerek çocuk gelişimi ile ilgili en yeni ve en değerli kitaplar anne-baba ve öğretmenlerin dikkatine sunulabilir. Ayrıca, ailelerle birlikte yıl sonu gösterileri, tiyatro ve sinema günleri yapılarak okul-aile ilişkilerinin daha da gelişmesi sağlanabilir (Işık, 2007: 15).

1.5.19 Fotoğraflar

Sınıfta gerçekleşen etkinlikler, geziler sırasında çekilen fotoğraflar bir pano hazırlanarak sergilenebilir. Aileler böylece okulda gerçekleştirilen etkinlikler hakkında bilgi sahibi olabilirler. Ayrıca bu fotoğraflar CD'ye aktarılarak halinde ailelere de gönderilebilir(Temel ve diğ. 2010: 338).

1.5.20 Video ve Teyp Kayıtları

Sınıfta uygulanan etkinlikler sırasındaki önemli ve heyecan verici olaylar kasetlere kaydedilebilir. Bu kayıtlar, evlere gönderilerek okuldaki çalışmaların ailelerle paylaşılması ve ailelerin bilgilenmesi sağlanabilir (Temel ve diğ, 2010: 338).

1.5.21 Konferanslar

Anne babaları çocuk gelişimi ve eğitimi, anne baba tutumları, kurum içinde yapılacak faaliyetler gibi konularda bilgilendirmek, anne babaların sorunlarını tartışmak amacıyla yıl içerisinde belirli aralıklarla konferanslar düzenlenmelidir. Konferanslar aracılığıyla anne baba ve öğretmen arasında olumlu iletişim kurulur, anne babalar programdaki uygulamalar hakkında bilgi edinirler; böylelikle programın bir parçası oldukları için kendilerini değerli hisseder ve eğitime aktif katılırlar (Hildebrand, 1981: 465).

1.5.22 Telefon Görüşmeleri

Aileler tarafından çok önemsenen bir iletişim yoludur. Telefon görüşmeleri sadece problemleri iletmek amacıyla değil, çocukların ve ailelerin ihtiyacı olduğu durumlarda da yapılmalıdır (Cömert, 2007: 28).

Ailelerle yüz yüze görüşülemediği zamanlarda en iyi iletişim yöntemi telefondur. Kimi aileler yüz yüze görüşmek yerine, telefon görüşmelerinde duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade etmektedir. Düzenli telefon görüşmeleri ile aileler öğretmenden, çocuklarının okuldaki durumları ve gelişimleri ile ilgili anında bilgi edinebilir (Işık, 2007: 13).

Ebeveynler öğretmenden telefon almaktan özellikle olumlu yorumlar duymaktan çok mutlu olurlar. Bu telefonlar iletişim sürecinin devam etmesi açısından önemlidir. Ancak öğretmen problemleri telefonda kesinlikle tartışmamalıdır. Sorunları telefonda tartışmak, bu sürecin devamlılığını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu nedenle sorunlar bireysel görüşmelerde dile getirilip aileyle çözülmelidir. Eğer ebeveynler bu rutin telefon aramalarına alışırlarsa öğretmenin sesini duyduklarında telaşa kapılmayacaklardır. Ayrıca çocuğun yaptığı yaratıcı davranışlarda ebeveynlere çocuklarının başarı hikayesini anlatmak için telefon edilmesi, pozitif ortam yaratarak iletişim kanallarının açık kalmasına yardımcı olabilir (Kuzu, 2006: 24).

1.5.23 Ev Ziyaretleri

Ev ziyaretleri, ebeveynlerin değerlerini, çocuğuna karşı tutum ve davranışlarını, çocukla ilgili beklentilerini öğrenmek ve aileyi tanımak için kullanılan en iyi yöntemlerden biridir (Coley ve Morris, 2002: 986).

Ev ziyaretinin temel hedefi, anne babanın çocuk gelişimini anlamasına yardım etmektir. Ev ziyareti etkili olduğunda, ebeveynler çocuklarını tamamen yeni bir açıdan görmeye ve çocuklarıyla doğru yöntemlerle iletişim kurmaya başlarlar. Ev ziyaretlerini planlanırken öğretmenlerin ailelerden izin alması gerekmektedir. Öğretmen, çocuk hakkında daha fazla bilgi edinmek, onunla daha fazla zaman geçirme şansına sahip olmak, ailelere kendisini tanımaları için fırsat vermek amacıyla onları ziyaret edeceğini bildirmelidir. Ev ziyaretleri gereğinden fazla sürmemelidir. Ev ziyareti sırasında öğretmen sakin olmalı, iletişim için ortak zemin bulmalı, ebeveyni rahatlatmalıdır. Öğretmen devamlı aktif bir dinleyici olmalı, yargılayıcı değil yerinde ve zamanında takdir edici olmalıdır. Ayrıca öğretmen, ziyaretin başında amacın evi denetlemek değil, çocuk hakkında bilgi almak olduğunu açıklamalıdır. Öğretmen, ev ziyaretleri sırasında çocuk gelişimi konusunda bilgi vermenin yanında aileye çocuğuyla birlikte evde neler

yapabileceği hakkında da bilgiler vermelidir. Bu yolla ebeveynler veli toplantısında çocuğuyla ilgili öğretmene aktaramadıklarını da rahatlıkla anlatabilecektir. Öğretmen de çocuğun aileyle iletişimini gözlemleyerek daha sağlıklı düşünceler edinebilir (Kuzu, 2006: 23; Temel ve diğ, 2010: 356).

Öğretmen, her çocuğun evine bir yarıyılda en az bir kez ev ziyareti yapmaya özen göstermelidir. Ev ziyaretlerinde şu etkinlikler yapılabilir

- Evdeki rutin işlerin öğrenme yaşantısı olarak nasıl kullanılabileceği ailelere gösterilebilir.
- Çocuk ve ailenin birlikte oynayabileceği oyun ya da etkinlikler planlanabilir.
- Çocuğun da görev alıp yapımına yardım edebileceği bir oyuncak yapılabilir.
- Ailelerin çocuğun gelişimi hakkında bilgi almak istediği konular varsa, aileler bu konuda bilgilendirilebilir.
- Çocuk ve ailesi ev ortamında gözlenebilir.

1.6 Problem Durumu

Okul öncesi eğitimin kalitesini arttırmak için, aileyi mutlaka eğitimin içine katmak gerekir. Aile eğitimi çalışmalarında yalnızca annelere yönelik değil, babaları da içine alan eğitim programları düzenlenmelidir. Babalık kimliği ve babaların çocuk yetiştirme konusunda rol modeli olarak önemlerine ilişkin çalışma bulguları, babaların eğitim sürecine katılımını etkileyen çalışmalara ilgiyi arttırmıştır. Yapılan araştırmalar, babaların çocuklarının gelişimi ve eğitiminde büyük öneme sahip olduğu ve çocuğun eğitimine katılımlarının çocuğun her açıdan gelişimini olumlu biçimde etkilediğini ortaya koymaktadır.

Bu araştırma ile, 5-6 yaş çocuğuna sahip babaların, babalık rolünü algılamaları, okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan aile katılım etkinliklerine katılım düzeylerini belirlemek ve babaların babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmaları arasındaki ilişkiye bakarak elde edilecek sonuçların okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere ve bu konuyla ilgili çalışanlara aile katılım çalışmaları ile ilgili dönüt sağlayacağı, okul ve aile arasındaki iş birliğinde var olan sorunların saptanması ve gerçekçi değerlendirmelerin yapılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Böylesine önem arz eden bir konu üzerinde yoğun çalışmaların ve uygulamaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu düşünceden ve okul öncesi eğitimi alanında bu konuda yapılan çalışmaların eksikliğinden yola çıkılarak Ankara ili resmi bağımsız anaokullarındaki çocukların babalarının, babalık rolünü algılaması ve aile katılım çalışmalarına katılım durumlarının belirlenmesi için araştırma yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

1.7 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmayla, Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi bağımsız anaokullarına giden 5-6 yaş grubu çocukların babalarının, babalık rolünü algılayışlarının, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarına katılım durumlarının ve babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Babaların babalık rolünü algılaması,
   a. Çocuğun cinsiyetine
   b. Çocuğun doğum sırasına
   c. Kardeş sayısına
   d. Babanın yaşına
   e. Babanın öğrenim durumuna
   f. Ailenin aylık gelirine

göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

2. Babaların aile katılım çalışmalarına katılımları,
   a. Çocuğun cinsiyetine
   b. Çocuğun doğum sırasına
   c. Kardeş sayısına
   d. Babanın yaşına
   e. Babanın öğrenim durumuna
   f. Ailenin aylık gelirine

göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

3. Babaların okul temelli katılımı,
   a. Çocuğun cinsiyetine
   b. Çocuğun doğum sırasına
   c. Kardeş sayısına
   d. Babanın yaşına
   e. Babanın öğrenim durumuna
   f. Ailenin aylık gelirine

göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

4. Babaların ev temelli katılımı,
   a. Çocuğun cinsiyetine
   b. Çocuğun doğum sırasına
   c. Kardeş sayısına

d. Babanın yaşına
e. Babanın öğrenim durumuna
f. Ailenin aylık gelirine

göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

5. Babaların Okul-aile iş birliği temelli katılımı,
   a. Çocuğun cinsiyetine
   b. Çocuğun doğum sırasına
   c. Kardeş sayısına
   d. Babanın yaşına
   e. Babanın öğrenim durumuna
   f. Ailenin aylık gelirine

göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

6. Babaların İlk Baba Olma Yaşı, Okul Temelli Katılımı, Ev Temelli Katılımı, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılımı, Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı arasında ilişki var mıdır?

7. İlk Baba Olma Yaşı Okul Temelli Katılımı, Ev Temelli Katılımı, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılımı manidar düzeyde yordamakta mıdır?

8. Babalık Rolü Algısı Okul Temelli Katılımı, Ev Temelli Katılımı, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılımı manidar düzeyde yordamakta mıdır?

1.8 Araştırmanın Önemi

Aile eğitimi özellikle okul öncesi dönemdeki çocuklar için çok önemlidir. Çocukların her alandaki (psiko-motor, bilişsel, sosyal-duygusal, dil) gelişimlerinin desteklenmesi ve sağlıklı bir kişilik oluşturmalarının sağlanması açısından ailenin eğitime katılımı çocuğun gelişiminde başlıca etkendir (Hoard ve Shepard 2005). Bir çocuğun hayatındaki ilk üç yıl gelişimi açısından oldukça kritiktir. İlk yıllarda aileler temel eğitimci rolü oynar, dolayısıyla çocuklarının gelişimini desteklemek için gereken ilgi ve özeni göstermek zorundadır. Aileler çocuklarını okul öncesi eğitime hazırlama işlevini de üstlenir. Bu eğitimin verimi, çocuğun sosyalleşme özellikleri ve öğrenmeye istekli olma gibi becerileri edinmesi ile bağlantılıdır. Aile eğitimi çocukların yetiştirilmesi, aile ilişkileri, ailede ve toplumda anne-babaya düşen sorumlulukların

yerine getirilmesi için gerekli bilgi, tutum ve becerilerin sistemli şekilde geliştirilmesine yardımcı olmaktadır (Çağdaş 1985; Kagan 1994; Kuzu, 2006).

Babalık kavramının değişime uğramasında ve çocuğun yaşamındaki yerinin daha iyi bilinmesinde toplumdaki sosyal, politik ve ekonomik değişimlerin etkisi olmuştur. Bu değişimlerin kadın–erkek rollerini değiştirmesi, çalışan anne sayısının artması, geleneksel aile yapısından çekirdek aile yapına geçiş, boşanma oranlarının artması, özellikle gelişmiş ülkelerde evlilik dışı çocuk sahibi olmanın yaygın olması vb. nedenler etkin olmaktadır.

Babanın aile içindeki yeri, etkileri ve önemi anlaşılmaya başlandıktan sonra baba ile ilgili farklı açılardan çeşitli araştırmalar birçok ülkede yapılmaya başlanmıştır. Bu araştırmalar devam etmektedir. Çocuğun gelişimi ile ilgilenen bütün araştırmacılar anne-baba ilişkilerinin ve anne–baba tutumlarının çocuğun gelişiminde çok önemli olduğunda hemfikirdirler.

Çocuğun bütün alandaki gelişim düzeyi, gelişimsel özelliklerinin nasıl biçimleneceği ve bunların çocuğun geleceğini nasıl etkileyeceği pek çok değişkene bağlıdır. Bu değişkenlerden bazıları; ailenin sosyo-ekonomik ve sosyo kültürel durumu, ailenin çocuğa sağladığı uyaranlar, ebeveynlerin birbirleri ve çocukları ile ilişkileri, çocuk yetiştirme tutumları, sözel iletişim biçimleri, nasıl model oldukları, sağlık, beslenme ve eğitim konularındaki bilgi ve olanakları olarak sıralanmaktadır. Tüm bu değişkenlere bağlı olarak çocukların bilinçli ve sağlıklı ortamlarda gelişmeleri ve eğitim almaları büyük önem taşımaktadır. Çocuğun gelişim ve eğitiminde bu denli etkileri olan aile üyelerinin, çocuk gelişimi ve eğitimi konularında bilgilendirilmeleri ve bilinçlendirilmeleri, bir program dâhilinde eğitilmeleri ya da en azından çocukları ile ilgili eğitim yaşantılarına katılarak etkileşimde bulunmaları sağlanmalıdır.

Çocuk, ailesi ile bir bütündür. Okul öncesi eğitimin amaçları belirlenirken çocuk tek başına düşünülmemeli, başarılı bir okul öncesi eğitim için aile katılımı sağlanarak anne-baba da eğitim süreci içine alınmalıdır (Akkaya, 2007: 25).

Çocuğun gelişiminin, çocukla ona sağlanan ortamın sürekli bir etkileşiminin sonucu olduğu açıktır. Onun için çocuğu gelişme evresinde aile çevresinden soyutlamak

imkansızdır. Çocuğun yakın çevresi çocuğun gelişiminde ve bakımında önemli bir rol üstlenir. Çocuğa sağlanan yakın çevrenin etkin olabilmesi aile üyelerinin tutum ve davranışlarına bağlıdır. Görülüyor ki çocuğun gelişiminde çocuğun dışında birçok etmen rol oynamaktadır. Durum bu iken çocuğun gelişiminde etkin olan okul ve aile gibi iki farklı kurumun İş birliği kaçınılmazdır. Bu iş birliği, çocuğun okul öncesi programından kazandıklarının devamlılığını sağlayacak en önemli faktördür. (Kuzu, 2006: 10)

Bu araştırma; 5-6 yaş çocuğuna sahip babaların babalık rolünü algılamalarını bazı değişkenlere göre belirlemek, okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan aile katılım etkinliklerine katılım düzeylerini bazı değişkenlere göre belirlemek ve babaların babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmaları arasında ilişkiye bakmak, elde edilen bulguların değerlendirmesini yaparak daha etkili aile katılım çalışmalarının hazırlanmasına destek olmak, bu konudaki araştırma birikimine katkıda bulunmak ve diğer araştırmacılara değişik bir bakış açısı kazandırma açılarından önemlidir.

Bu araştırma ile elde edilecek sonuçların, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere ve bu konuyla ilgili çalışanlara aile katılım çalışmaları ile ilgili dönüt sağlayacağı, okul ve aile arasındaki iş birliğinde var olan sorunların saptanması ve gerçekçi değerlendirmelerin yapılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.9 Varsayımlar

1. Araştırmada kullanılan ölçeklere babaların, içtenlikle ve doğru cevap verecekleri varsayılmıştır.

1.10 Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma, 2010-2011 Eğitim Öğretim yılında Ankara Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi bağımsız anaokullarındaki 5-6 yaş çocuklarının babaları ile sınırlıdır.

2 Araştırma, normal gelişim gösteren çocukların babaları ile sınırlıdır.

1.11 Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: Okul öncesi eğitim, çocuğun doğduğu günden temel eğitimin başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli rol oynayan, bedensel, psikomotor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, ailelerde ve kurumlarda verilen eğitimle, kişiliğin şekillendiği gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır (Aral ve diğ. 2006: 4).

Aile Katılımı: Aile katılımı, ailelerin kendilerini, çocuklarını ve erken çocukluk programına yarar sağlayacak doğrultuda becerilerini ortaya koyma sürecidir. Diğer bir tanımlamayla ise aile katılımı; anne babaların çocukların gelişim ve eğitimlerine katkıda bulunmalarını için organize edilmiş etkinlikler bütünüdür(Tezel Şahin ve Ünüvar 2005: 23)

Rol: Bir kimse veya şeyin üstüne düşen görev, vazife, sorumluluk, (http://tdkterim.gov.tr/bts/.11.11.2010, saat 21.32)

Algı: Duyu organlarımız aracılığıyla iç ve dış nesnel gerçeklikten aldığımız uyaranların anlamlı hale getirilmesidir (Ersoy ve Kandır 2003: 208).

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Evans (1997), babaların babalık rolüne ilişkin tutum ve davranışlarını incelediği çalışması, 3-8 yaş aralığında çocuğu olan 60 babadan oluşmaktadır. Babaların babalık rolüne yönelik tutumlarını ve katılımlarını ölçmek için araştırmacı tarafından bir görüşme formu düzenlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre babalar çocukların fiziksel bakımını annenin işi olarak görmektedir. Babaların görevi olarak, çocuğa eğitim olanağı sunmak, çocuğa zihinsel beceriler öğretmek ve çocuğun bakımını sağlayacak parayı kazanmak gibi eylemler bulunmaktadır. Babaların babalık rolüyle ilgili en önemli buldukları noktalar maddi yönden çocuğa bakmak ve sevgi vermek olarak belirtilmiştir. En az önemli görülen noktalarsa çocukla oyun oynamak ve çocuğun günlük ihtiyaçlarını karşılamaktır. Sonuçlara göre babaların çoğunluğu ailedeki rollere gelenekselci tutum içinde yaklaşmaktadır. Annelerin genel olarak çocuğun tüm fiziksel bakımıyla ilgilendiği, babalarınsa çocukla ilgili geleceğe yönelik kararlar almada sorumluluk üstlendiği görülmektedir. Çocuğun toplumsal değerleri öğrenmesi ise hem anne hem de baba tarafından gerçekleştirilen bir görev olarak sunulmaktadır. Çocuğun cinsiyetinin, babanın tutum ve davranışlarını anlamlı yönden etkilemediği saptanmıştır.

Vicki ve Janet (2001), erken eğitim programlarında babaların eğitime katılımı adlı çalışmasını 800 babaya önce mektup göndererek daha sonra bazılarıyla da yüz yüze görüşerek bir çalışma yapmıştır. ABD'de yasal zorunluluk olmasına rağmen bu çalışmaya ancak 198 kişi katılmıştır. Yapılan çalışma sonunda babalar eğitime katılınca çocukların okul başarısın arttığı saptanmıştır.

Albukrek (2002) tarafından yapılan araştırmada; aile bireylerinin ve babanın, çocuğa davranışlarının olumlu olması durumunda çocuğun benlik kavramının bundan olumlu etkilendiği belirlenmiştir. Bunlarla ilgili olarak yürütülen ayrıntılı analizlere de özellikle çocuğun, babasının tutumunu olumsuz olarak algılaması durumunda benlik kavramının bundan olumsuz etkilendiği görülmüştür.

Sever (2002)'in üç kuşak babalar üzerinde yaptığı ve babalık kurgu ve pratiklerindeki deneyimleri ve çocukların eğitimine yansımalarını karşılaştırmalı olarak incelediği araştırmasında, babalık kurgu ve pratiklerinin her üç kuşakta da benzer özellikler gösterebildiği gibi kuşağın kendine özgü özelliklerini de taşıdığını

belirlenmiştir. Ayrıca babaların değişen yaşam koşullarına ve ekonomik gerekliliklere göre çocuklarının eğitim süreçlerine katılmaları ve onların eğitimlerinden beklentilerinin de değiştiği sonucuna da ulaşılmıştır.

Yılmaz Çetin (2003) tarafından yapılan araştırmada, babaların çocuklarının hayatına onlarla ilgili sorumluluklar alarak dahil oldukları, babaların en az yaptıkları şeyin çocuklarıyla bire bir ve doğrudan meşgul olmak olduğu görülmüştür. Babanın, çocuklarının hayatına dahil olma oranının çocuğun cinsiyetine, babanın yaptığı işten ve maaşından memnun olup olmamasına göre bir farklılık göstermediği ancak eşlerinin çalışıp çalışmamasına göre değiştiği görülmüştür. Eşleri çalışan babaların çalışmayanlara oranla çocuklarının hayatına daha fazla dahil oldukları görülmüştür.

Gürşimşek (2003) "Okul Öncesi Eğitime Aile Katılımı ve Psikososyal gelişim" adlı araştırmasını İzmir'de 200 öğrenci ve bu çocukların ailesiyle yapmıştır. Araştırmada Fantuzzo,Tighe ve Childs (2000) tarafından geliştirilen Aile Katılım Ölçeği (Family İnvolvement Questionaire) kullanılmıştır. Araştırmada; okul temelli, ev temelli ve okul-aile iş birliği temelli çeşitli katılım durumlarının analizi sonucu, ailelerin evde ve okulda eğitime katılım amaçlı etkinlikleri daha az gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, ailelerin eğitim surecine katılım düzeyi ile çocukların öğretmenlerce gözlenen psikososyal gelişim düzeyleri arasında olumlu yönde bir ilişki bulunduğunu ve öğretmenlerin aile katılım surecinin anlaşılması ve katılım yaşantılarının zenginleştirilmesine yönelik çalışmalarda önemli bir kaynak olabileceğini ortaya koymaktadır.

Dinçer (2004), babaların 3-6 yaş grubundaki çocukların bakım ve eğitimine katılım durumlarını Ankara örnekleminde 290 baba üzerinde incelemiştir. Araştırmada verileri elde etmek üzere anket yöntemi kullanılmış ve elde edilen veriler araştırmacı tarafından değerlendirilmiştir. Sonuç olarak babaların yarıdan fazlasının haftada 5 gün ve günde ortalama 8 saat çalıştığı, büyük çoğunluğunun çocukları olduğunda baba olmaya hazır oldukları, yarıdan fazlasının çocukları olduktan sonra çocuk ve eşe karşı sorumluluklarının arttığının bilincinde olduğu, yarıdan fazlasının çocuk bakımı ve eğitimine katılmak istediği ancak zaman bulamama nedeni ile katılamadığı ve yarıdan fazlasının çocuk bakımı ve eğitimine katılımlarını yeterli buldukları ortaya çıkmıştır.

Ayrıca, çocukların bakımına ve eğitimine katılmak istememe nedenlerinin, öğrenim durumlarına ve çocuk sayısına göre dağılımında gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.

Pedük (2004) tarafından yapılan araştırma sonuçları da babaların, çocuklarına karşı tutum ve davranışlarında geleneklerin etkisinde kaldıklarını göstermektedir. Bu araştırmada, babaların, çocuklarına karşı kullandıkları sevgi sözcükleri sayısının annelerinkinden az olduğu bulgusu elde edilmiştir. Bu bulgu, Türk toplumunun geleneksel yapısı itibarı ile babanın evde otorite figürü olduğu göz önüne alındığında, babanın otorite kaybı yaşayacağı endişesi ile daha az sevgi sözcüğü kullandığı şeklinde yorumlanmıştır. Tekçe (2005) tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Sosyo-kültürel yapı ve kadın erkek rollerinin ele alındığı bu araştırmada, anne-baba-çocuk ilişkisinde kadınlar %98 oranında sıcak ve samimi oldukları, erkekler ise bu oranın % 40 olduğu görülmüştür.

Özyürek ve Şahin (2005) tarafından yapılan ebeveyn tutumlarını incelemeye yönelik bir araştırmada, doktorluk, avukatlık ve öğretmenlik gibi mesleklerdeki babaların tutumlarının diğer meslek gruplarına oranla daha az koruyucu ve daha az katı/sert olduğu bulgusu elde edilmiştir. Bu meslek grubundaki babaların eğitimlerinin yüksek olması ve çeşitli niteliklerdeki insanlarla karşılaşmaları sebebiyle tutumlarının farklı olduğu yorumu yapılmıştır. Diğer meslek gruplarındaki babaların yorucu çalışmaları sebebiyle çocukları ile daha az etkileşime geçtikleri belirtilmiştir.

Taşkın (2005) araştırmasında, babalara verilen eğitimin, iki-dokuz yaşları arasındaki çocuklarıyla ilgilenme düzeylerine, babanın anneyle birlikte çocuğun sorumluluğunu paylaşmasına etkisini incelemeyi, babanın çocuğun gelişimindeki etki ve önemini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini, toplam 28 baba oluşturmuştur. Araştırmada deney ve kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Deney grubuna "Baba Eğitim Programı" on hafta süre ile uygulanırken, kontrol grubu bu süre içerisinde herhangi bir eğitim almamıştır. Yapılan bu çalışmanın sonucunda; eğitim programına katılan babaların davranışında değişim meydana geldiği, babaların kontrol grubuna göre anneyle birlikte sorumluluğu daha çok paylaştıkları bulunmuştur. Bulgular babalara verilen eğitimin, babaların çocuklarıyla ilgilenme düzeylerini de olumlu etkilediğini ortaya koymuştur.

Gürşimşek ve diğerleri (2005), babaların eğitime katılımlarını çeşitli değişkenler açısından inceledikleri çalışmalarında, okulda aile katılım etkinliklerinin düzenli yürütülmesi durumunda babaların etkinliklere katılım düzeyinin yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma İzmir'de 6 okul öncesi eğitim kurumunda çocukları eğitim gören 161 babayla gerçekleştirilmiştir. Katılımın desteklendiği ve desteklenmediği okullardaki babalara Aile Katılım Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu uygulanarak veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda babaların katılamama nedenleri şöyle sıralanmaktadır: En önemli faktör zaman bulamama ve sırasıyla nasıl katkıda bulunacağını bilememe, katılımın gereğine inanmama, diğer velilerle iletişim kurmada güçlük çekme, öğretmenle iletişim kurmada güçlük çekme, zamanında haberdar edilmeme, ulaşımda güçlük çekme, okulda kendini rahat hissetmeme ve çocuğun eğitiminde anneyi sorumlu görme olarak belirlenmiştir.

Sara ve diğerleri (2005), anaokullarında ve anasınıflarında baba-okul iletişimi, iletişimin sıklığı ve ne şekilde yapıldığını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada şu sonuçlara ulaşmışlardır: Anaokulları ve anasınıfı öğretmenlerinin, 75 çocuğun aile-okul iletişiminin sıklık ve karakteristiğini kaydetmek için aile katılım kayıtlarını kullanmışlardır. Ayrıca aile işleyişiyle ilgili sorular sormak suretiyle aile üyeleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Anaokulundaki babaların 1/3'ünün, anasınıfında ise 1/5'nin çocuğun öğretmeni ile temas kurmadıkları, baba-okul iletişiminin, aile-okul iletişiminin %10 u oranında gerçekleştiği, babaların çoğunlukla okulun düzenlediği 10 dakikayı geçmeyen ve aileden ziyade çocuğun tartışıldığı ziyaretlere katıldığı belirlenmiştir.

Fletcher ve Silberg (2006), ilkokulda baba katılımını inceledikleri çalışmalarına 52 okulu dahil etmişlerdir. Baba katılımı hakkında bilgi toplamak için telefon görüşmesi temelli ölçek kullanılmıştır. Bu ölçek, okuldaki çocuk sayısı, erkek ve bayan öğretmenlerin yüzdesi, babaların çeşitli alandaki etkinliklere katılım seviyesi, babaların etkinliklere katılım sıklığı, annelerle, babalarla ve her iki ebeveynle yapılan toplantı ortalamaları ve okulun baba katılım stratejileri hakkında bilgileri içermektedir. Çalışmanın sonucunda, baba katılımının anne katılımına oranla düşük olduğu saptanmıştır.

Saracho (2008), babalar için hazırlanan okuma-yazma programına 5 yaşındaki 25 çocuğun babasını dahil etmiştir. Babalara ev ortamında çocukların okuma-yazma programını destekleyecek çeşitli stratejiler sunulmuştur. Bilgiler; çocukların çalışmaları, gözlemler, fotoğraflar; çocuklarla, öğretmenlerle ve babalarla yapılan periyodik görüşmeler, çocukların anlatmış oldukları hikâyelerden tutulan kayıtlar ve notlardan elde edilmiştir. Çalışmanın sonunda, babaların okuma-yazma stratejilerini öğrenmelerinin çocuklarının bu gelişimini olumlu etkilediği saptanmıştır.

Ünüvar ve Senemoğlu (2008), "Babaların 3-6 Yaş Grubu Çocuklarıyla Geçirdikleri Zamanın Niteliğini Belirleme" adlı çalışmasında, Konya merkezinde bulunan 270 baba 230 anneyle çalışmışlardır. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen Zamanın Niteliğini Belirleme Anketi (ZNBA) ile elde edilmiştir. Bu araştırmanın bulgularına göre, babaların çocuklarıyla geçirdikleri zamanın niteliğine ilişkin görüşleri arasında, ZNBA alt boyutları bakımından farklılıklar olduğu gözlenmektedir. Babaların, çocukların duygusal ihtiyaçlarını gidermeye ilişkin zamanı daha iyi değerlendirdiği, sosyal ihtiyaçların karşılanmasına yönelik zamanı ise iyi değerlendiremediği gözlenmiştir.

Ünlü (2010), babaların çocuk bakımına katılımında kendi babalarıyla ilişkilerinden nasıl etkilendiklerini ve baba katılımını etkileyen faktörleri incelemiştir. Katılımcılar 0-8 yaş aralığında çocuğu olan 528 babadan oluşmaktadır. Çocukların yaş ortalaması 4.61, babaların yaş ortalaması ise 35.68'dir. Baba katılım envanteri anne desteği ve öğretme, denetleme ve planlama, ulaşılabilirlik, disiplin sağlama, duygusal destekle ihtiyaç karşılama gibi boyutlardan oluşmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre Türk babaları çoğunlukla baba katılımının ihtiyaç karşılama boyutuyla ilgili görünmektedir. Yüksek düzeyde katılım sağlayan babaya sahip olan babaların, orta düzeyde ya da düşük düzeyde katılım sağlayan babaya sahip olanlara göre, kendi çocuklarına daha fazla ulaşılabilir konumda oldukları görülmektedir. Eş desteği de baba katılımını yordayan bir değişken olarak bulunmuştur.

Castillo, ve diğerleri (2010), baba katılımı ile babaların bazı demografik özellikleri arasındaki ilişkileri incelemiştir. Veriler Kırılgan Aileler ve Çocukların iyilik hali (FFCWB) adlı çalışmadan alınmıştır. Örneklem doğumdan iki yaşa kadar çocuğa

sahip olan, 15-80 yaş aralığındaki 4.898 babayı kapsamaktadır. Baba katılımı oyun oynamak, şarkılar ya da tekerlemeler söylemek, hikaye okumak, hikaye anlatmak, evin içinde oynamak, akrabaları ziyaret etmek, fiziksel sevgi göstermek ve yatmadan önceki rutinleri denetlemek gibi aktiviteler üzerinden değerlendirilmiştir. Sonuçlara göre yaşı daha büyük olan babalar daha fazla katılım sağlamaktadır.

Kuruçırak (2010) yaptığı araştırmasında, "4-12 Aylık Bebeği Olan Babaların, Babalık Rolü Algısı ile Bebek Bakımına Katılımları Arasındaki İlişkiyi" incelemiştir. Araştırmaya Antalya'da 2-11 nolu sağlık ocaklarına bağlı mahallede oturan 4-12 aylık sağlıklı bebeği olan 260 baba katılmıştır. Araştırma verilerine göre babaların bebek bakımına katılım düzeyleri ortalamanın biraz üstündedir. Babaların bebeklerinin fiziksel bakımına en az, ilgi ve oyun aktivitelerine ise en yüksek katılım gösterdiklerini belirtmiştir. Babaların babalık rolü algılarının olumlu olduğunu saptamıştır. Babaların yaşadıkları bölge, eğitim durumu, işi, doğdukları yer, eşlerinin eğitim durumu ve işi, sahip olunan çocuk sayısı ve bebeğe ayrılan zaman babaların bebek bakımına katılımları ve babalık rolü algılarıyla ilişkili olduğunu saptamıştır. Babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılımı arasında pozitif yönde ve güçlü bir ilişki olduğu belirlemiştir.

Sımsıkı (2011) çalışmasında, "Baba Katılımını Ebeveyn Tutumları, Bağlanma Stilleri ve Çift Uyumu Açısından İncelemesi" adlı çalışmasında okul öncesi çağda çocuğa sahip 303 babaya, Baba Katılım Ölçeği, Ebeveyn Tutum Ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Çift Uyum Ölçeği uygulanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre yüksek düzeyde demokratik ebeveyn tutumuna sahip babaların, tüm baba katılım puan ortalamalarından daha yüksek olduğunu, düşük düzeyde otoriter tutuma sahip olmak da ilgi ve yakınlık boyutundaki katılımı arttırdığını bulmuştur. Çift uyumunun bazı boyutlarının ebeveyn tutumları ve baba katılımı arasındaki bazı ilişkilerde biçimlendirici rolü olduğunun yanı sıra bağlanma stilleri ve baba katılımı arasındaki bazı ilişkilerde de çift uyumunun bazı boyutlarının biçimlendirici rolünden bahsetmiştir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların babalarının, görüşlerine dayalı olarak, babalık rolünü algılamalarıyla okul öncesi eğitim kurumlarındaki aile katılım çalışmalarına katılım düzeylerinin incelenmesini amaçlayan betimsel bir çalışmadır.

İlişkisel tarama modelleri, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 1991: 81).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi bağımsız anaokullarına devam eden 5-6 yaşındaki çocukların babaları oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklemini, araştırma evrenini oluşturan okullarda bulunan toplam 7807 çocuktan seçilen 650 çocuğun babası oluşturmuştur. Örneklem sayısı belirlenirken, Çıngı (1994: 25) tarafından uyarlanan tablo ölçüt alınmıştır. Buna göre, 8000 kişilik evrenden 0,05 sapma miktarı ve α=0,01 düzeyinde 615 kişi alınır. Bu araştırmada ise α=0,01 düzeyi seçilerek örneklem sayısı 650 olarak belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Teknikleri

3.3.1 Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama araçları olarak, araştırmacının geliştirdiği "Kişisel Bilgi Formu", Kuzucu (1999) tarafından geliştirilen "Babalık Rolü Algı Ölçeği" ve Gürşimşek (2003) tarafından geliştirilen "Aile Katılım Ölçeği" kullanılmıştır.

3.3.1.1 Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu, babaların demografik özellikleriyle ilgili bilgileri elde etmek amacıyla, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Formda, babaların yaşı, mesleği, öğrenim durumu, çocuk sayısı, ilk baba olma yaşı gibi bilgileri içeren sorulara yer verilmiştir [Ek 1].

3.3.1.2 Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ)

Araştırmada, babaların babalık rolü algılarını belirlemek üzere Kuzucu (1999) tarafından geliştirilen Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ) kullanılmıştır [Ek 2].

Babalık Rolü Algı Ölçeği, hem bireysel hem de grup halinde uygulanabilen bir ölçektir. Ölçekte babalık rolü algısını ölçen 14'ü olumlu, 11'i olumsuz (2, 4, 8, 11, 12, 16, 20, 22, 23, 24, 25) olmak üzere 25 ifade bulunmaktadır. Babalık Rolü Algı Ölçeği'nde maddelerin karşısında deneklerin yargılarını belirtecekleri 5 basamak bulunmaktadır. Bu basamaklar: "1- Hiç uygun değil, 2- Pek uygun değil, 3- Kararsızım, 4- Kısmen uygun, 5- Tamamen uygun" şeklindedir. Olumlu maddeler 1'den 5'e doğru, olumsuz maddeler ise 5'ten 1'e doğru puanlanarak ölçümde uyum sağlanmıştır. Ölçekten alınan puanın yüksek olması, babaların, babalık rolü algısının olumlu olduğunu göstermektedir (Kuzucu, 1999: 67-69).

Babalık Rolü Algı Ölçeği'nin geliştirilmesi sürecinde, ölçeğin orijinalinde, Faktör Analizi yapılmamış, alt gruplar oluşturulmamıştır. Kuruçırak (2010)'ın yaptığı çalışmada elde edilen puanlar üzerinden Faktör Analizi yapılmıştır. Babalık Rolü Algı Ölçeği'nin Faktör Analizi sonucunda anlamlı üç alt grup oluşmuştur. Bu alt gruplar, Babalık rolüne ilişkin olumlu 12 madde, (17, 18, 5, 14, 19, 1, 6, 15, 3, 7, 21, 4), Babalık rolüne ilişkin olumsuz 10 madde, (22, 12, 24, 23, 8, 25, 16, 2, 11, 20), 3 madde de (10, 9, 13) çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algılarını içermektedir. Yapılan faktör analizinde, ölçeğin 4. maddesi olan "Gerektiğinde çocuğunu döverek cezalandırır." maddesinin hem babalık rolüne ilişkin olumlu hem de babalık rolüne ilişkin olumsuz algılar alt gruplarında yer aldığı saptanmıştır. Maddenin 1. alt grupta aldığı değer 0.357, 2. alt grupta aldığı değer ise 0.347'dir. Madde daha yüksek değer almış olduğu 1. alt grup içinde değerlendirmeye katılmıştır. Orijinal ölçeğin Cronbach Alfa Katsayısı 0.75'tir. Bu araştırmada yapılan analizde ise ölçeğin Cronbach Alfa Katsayısı 0.90 olarak bulunmuş olup oldukça yüksektir. Babalık Rolü Algı Ölçeği'nin alt grupları Cronbach Alpha katsayıları babalık rolüne ilişkin olumlu algılar alt grubu için 0.84, babalık rolüne ilişkin olumsuz algılar alt grubu için 0.85 ve çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algılar için 0.78 olarak bulunmuş olup oldukça yüksektir (Kuruçırak, 2010: 33).

3.3.1.3 Aile Katılım Ölçeği (AKÖ)

Araştırmada Aile katılım çalışmalarını belirlemek üzere Gürşimşek (2003) tarafından geliştirilen Aile Katılım Ölçeği (AKÖ) kullanılmıştır [Ek 3].

Fantuzzo, Tighe ve Childs tarafından (2000) orijinal olarak geliştirilen Aile Katılım Ölçeği (Family Involvement Questionaire) toplam 25 maddeden ve 3 alt boyuttan (Ev Temelli Katılım-ETK, Okul Temelli Katılım-OTK, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım OATK) oluşmaktadır. Her bir madde 5'li Likert türü bir ölçek üzerinden değerlendirilmekte ve puanlanmaktadır (1: her zaman, 2: sık sık, 3: bazen, 4: nadiren, 5: hiçbir zaman). Ölçeğin orijinal uygulamasında güvenirlik katsayısı 0.85 olarak saptanmıştır (Gürşimşek, 2003).

Gürşimşek (2003)'in Türk örneklemi üzerinde 200 ebeveynle yürüttüğü çalışmada ölçme gücü açısından düşük maddeler çıkarılmış ve 21 maddelik ölçeğin güvenirlik katsayısı alt boyutlar için sırasıyla 0.79, 0.69, 0.84 ve tüm ölçek için 0.87 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin alt ölçekleri arasında Pearson Korelasyon Katsayılarına göre yapılan güvenirlik analizinde Okul Temelli Katılım ile Ev Temelli Katılım alt boyutları arasında, r= 0.49 ($p<.05$), Okul Aile İş birliği Temelli Katılım ile Okul Temelli Katılım alt boyutları arasında, r=0.73($p<.05$) ve Ev Temelli Katılım ile Okul Aile İş birliği Temelli Katılım boyutları arasında, r=0.60($p<.05$) düzeyinde anlamlı ilişki bulunmuştur. Faktörlere ilişkin faktöriyel genişlik açıklığı Okul Temelli Katılım alt boyutu için 0.45 -0.68 arası, Ev Temelli Katılım alt boyutu için 0.52 - 0.73 arası ve Okul Aile İş birliği Temelli Katılım alt boyutu için 0.77 olarak bulunmuştur. Üç faktörün ölçeğe ilişkin açıkladıkları varyansın % 63.199'dur. Bu bulgular, ölçeği oluşturan üç faktörün birlikte maddelerdeki toplam varyansı ve ölçeğe ilişkin varyansı yeterli düzeyde açıkladıkları görülmüştür (Gürşimşek, 2003).

Gürşimşek ve diğerleri (2005) tarafından 161 babadan oluşan örneklemde yapılan diğer bir çalışmada ölçeğin alt ölçekler için güvenirlik katsayısı sırasıyla 0.83, 0 .72 ve 0.90 ve tüm ölçek için 0.92 olarak belirlenmiştir. Okul Temelli Katılım (OTK) alt ölçeği, ailenin okuldaki eğitimsel etkinliklere çocuğu ile birlikte katılımı ile ilgili davranışları tanımlayan 7 maddeden (Örneğin, okul çalışmalarına gönüllü olarak katılırım, okulun düzenlediği sosyal etkinliklere katılırım, okula maddi katkı sağlayacak etkinliklere katılırım); Ev Temelli Katılım (ETK) alt ölçeği, ailenin okul dışı ortamlarda

çocuğun öğrenme sürecine desteğini belirlemeye yönelik davranış ve etkinlikleri tanımlayan 5 maddeden (Örneğin çocuğuma hikayeler okurum ya da anlatırım, çocuğuma evde öğrenme materyalleri sağlarım) Okul Aile İş birliği Temelli Katılım (OATK) alt ölçeği ise ailenin öğretmen ve okul personeli ile çocuğun gelişimine yönelik etkileşim düzeyini tanımlamaya yönelik 9 maddeden (Örneğin, evde yapılacak etkinlikler konusunda öğretmenle konuşurum, problemlerle ilgili konuşmak ve bilgi edinmek üzere okul yönetimi ile görüşürüm) oluşmaktadır (Gürşimşek ve diğ. 2005: 183).

3.3.2 Verilerin Toplanması

Babalık Rolü Algı Ölçeğini kullanmak için ölçeği geliştiren Yaşar KUZUCU'dan izin alınmıştır. Aile Katılım Ölçeğini kullanmak için ise ölçeği Türk kültürüne uyarlayan Işık GÜRŞİMŞEK'ten uygulama izni alınmıştır. Ölçekleri örneklem gurubuna uygulamak için Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izin alınmıştır. Ankara'nın 17 ilçesinde bulunan 55 resmi bağımsız anaokulunun yöneticileri ve öğretmenleri, araştırmacı tarafından bilgilendirildikten sonra, babalar tarafından doldurulmak üzere toplam 1000 anket formu dağıtılmış, ancak anket formlarının 794'ü dönmüştür. Eksik ve hatalı doldurulmuş anket formları elendikten sonra çalışmada kullanılmak üzere toplam 650 anket formu değerlendirmeye alınmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Öncelikle çalışmanın örneklemine ilişkin demografik özelliklere ilişkin tanımlayıcı istatistikler hesaplanmıştır. Aile Katılımı Ölçeği toplam ve alt ölçek puanlarıyla, Babalık Rolü Algı Ölçeği puanlarının, çocuğun cinsiyeti, kardeş sayısı, babanın yaşı ve babanın öğrenim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı bağımsız örneklemler t-testi kullanılarak test edilmiştir. Aile Katılımı Ölçeği toplam ve alt ölçek puanlarıyla Babalık Rolü Algı Ölçeği puanlarının, çocuğun doğum sırası ve ailenin gelirine göre fark olup olmadığı tek yönlü varyans analizi kullanılarak değerlendirilmiştir. ANOVA sonucunda anlamlı düzeyde farklı bulunan gruplar arası karşılaştırmalar Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi ile yapılmıştır. Değişkenler arası korelasyonlar, Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplanarak analiz edilmiştir. Son olarak babanın, ilk baba olma yaşı ve babalık rolü algısının, aile katılımı alt ölçekleri yordama

düzeyleri, çok değişkenli bir analiz olan Path Analiziyle değerlendirilmiştir. İstatistik manidarlık düzeyi $p<.05$ olarak kabul edilmiştir. Yapılan analizlerde SPSS 15 ve LISREL 8.17 paket programları kullanılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmada ele alınan örnekleme ilişkin demografik özelikler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.

Babaların ve 5-6 Yaşındaki Çocukların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Değişkenler		n	%
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	320	49.23
	Erkek	330	50.77
Çocuğun Doğum sırası	İlk çocuk	418	64.31
	Ortanca çocuk	51	7.85
	Son çocuk	181	27.85
Çocuğun Kardeş sayısı	Tek çocuk	256	39.63
	İki ve daha fazla çocuk	390	60.37
Babanın Yaşı	20-39 yaş	480	73.85
	40 yaş ve üzeri	170	26.15
Babanın Öğrenim Düzeyi	Lise	253	38.92
	Yüksek öğrenim	397	61.08
Babanın Aylık Gelir	1000 TL ve altı	82	13.53
	1001-4000 TL	439	72.44
	4000 TL ve üzeri	85	14.03

Tablo 1'de babaların, çocuklarının cinsiyetine göre dağılımları incelendiğinde, %49.23'nün kız çocuğu, %50.77'sinin erkek çocuğu olduğu görülmektedir. Babaların, çocuklarının doğum sırasına göre dağılımları incelendiğinde, %64.31'nin ilk çocuk, %7.85'nin ortanca çocuk, %27.85'nin ise son çocuğunun araştırma kapsamındaki okullara devam ettiği görülmektedir. Babaların, sahip olduğu çocuk sayısına

bakıldığında, %39.63'nün tek çocuk, %60.37'sinin de iki ve daha fazla çocuğu olduğu görülmektedir. Babaların, %73.85'nin 20-39 yaş aralığında, %26.15'nin de 40 yaş ve üzerinde olduğu, %38.92'sinin lise, %61.08'nin de yüksek öğrenim düzeyinde olduğu görülmektedir. Babaların %13.53'nün 1000 TL ve altı , %72.44'nün 1001-4000 TL, %14.03'nün de 4000 TL ve üzeri gelire sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmada ele alınan örnekleme ilişkin, çocuğun cinsiyetine göre Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısının karşılaştırılması Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.

Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısının Çocuğun Cinsiyetine Göre Farklarının T-testiyle Karşılaştırılması

	Çocuğun Cinsiyeti					
	Kız		Erkek			
	$\bar{x}$	**SS**	$\bar{x}$	**SS**	**t(648)**	***P***
Okul Temelli Katılım	17.98	5.87	17.86	5.76	0.268	*.789*
Ev Temelli Katılım	20.23	3.12	19.99	3.07	1.008	*.314*
Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım	26.46	9.00	26.51	8.69	-0.083	*.934*
Aile Katılımı (toplam)	64.67	15.48	64.35	15.14	0.258	*.797*
Babalık Rolü Algısı	104.07	10.65	104.28	10.46	-0.259	*.795*

p>.05

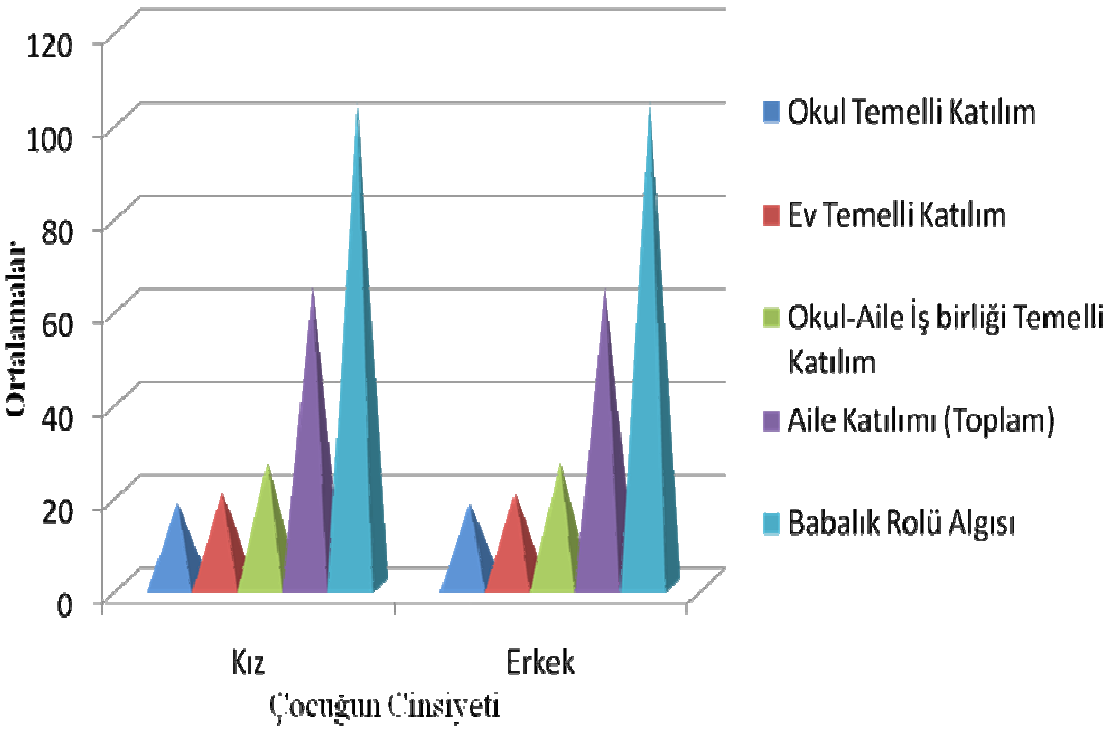
Tablo 2'de Okul Temelli Katılım, Ev Temelli Katılım, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım, Aile Katılımı toplam puanları ve Babalık Rolü Algısı düzeyleri arasındaki farklar, çocuğun cinsiyetine göre, yapılan t-testi analizleriyle karşılaştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, söz konusu bağımlı değişkenlerden elde edilen puanlarda cinsiyete göre farklar istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır (*p>.05*).

Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı arasındaki farkların çocuğun cinsiyetine göre karşılaştırılması, baba katılımının çocuk cinsiyetine göre farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Bu araştırma bulguları, daha önce de Marsiglio (1991), Evans (1997),

Coley ve Morris (2002), Yılmaz Çetin (2003) ile Paulson, Dauber ve Leiferman (2010) tarafından da saptanmıştır. Araştırmanın bulgularıyla farklılık gösteren araştırmalardan Tiedje ve Darling-Fisher (1996)'in çalışmasında, erkek çocuğa sahip babaların, çocuklarıyla birlikte daha çok vakit geçirdiği ortaya konmuştur. Hudson ve diğerleri (2001) tarafından yapılan bir çalışmada da babaların erkek çocuklarının bakımında kız çocuklarına göre daha rahat oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca Öğüt'ün (1998) yaptığı çalışmada babaların erkek çocuklar için temel bakım konusunda daha fazla sorumluluk aldıkları saptanmıştır. Babalar, erkek çocuklarıyla daha çok eğitim temelli ve bilişsel yönelimli oyunlar oynarken, kız çocuklarıyla daha çok sözel etkileşim kapsamında vakit geçirmektedir. Dolayısıyla kız ve erkek çocuk babalarının, farklı şekillerde etkileşim kurma eğiliminde olduklarından bahsedilmektedir. Baba katılımı, bazı sonuçlara göre erkek çocukların yaşamlarında daha etkili gibi görülse de, cinsiyete göre herhangi bir farklılık olmadığını saptayan araştırma sonuçları, babaların özellikle de okul öncesi dönemde çocuklarının cinsiyetine bakmaksızın onlara ilgi gösterdiklerine işaret ediyor olabilir. Bu verilere dayanılarak değişen toplumsal rollerin ve rollere ilişkin tutumların, babaların çocuk yaşamındaki önemine dair bilgi kazanımlarının, vardığımız sonuçla bağlantılı olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada ele alınan örnekleme ilişkin, Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısının, çocuğun cinsiyetine göre karşılaştırılması Grafik 1'de verilmiştir.

Grafik 1. *Çocuğun Cinsiyetine Göre Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı Arasındaki Farkların T-testiyle Karşılaştırılmasının grafik gösterimi*



Grafik 1'de çocuğun cinsiyetine göre Okul Temelli Katılım, Ev Temelli Katılım, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım, Aile Katılımı toplam ve Babalık Rolü Algısı puanları incelendiğinde, alınan puan ortalamalarının arasında fark olmadığı gözlemlenmektedir.

Araştırmada ele alınan örnekleme ilişkin, doğum sırasına göre Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı arasındaki farkların karşılaştırılması Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.

Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı Arasındaki Farkların Doğum Sırasına Göre ANOVA Testiyle Karşılaştırılması

	Doğum Sırası								
	İlk çocuk (A)		Ortanca çocuk (B)		Son çocuk (C)				
	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	F(2, 647)	P	Post Hoc‡
Okul Temelli Katılım	17.97	5.73	18.38	7.06	17.67	5.62	0.339	.712	-
Ev Temelli Katılım	20.53	2.90	18.94	4.04	19.47	3.04	11.697	**<.000**	A>B=C
Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım	26.63	8.89	25.71	9.75	26.37	8.48	0.271	.762	-
Aile Katılımı (Toplam)	65,12	15,05	63,03	19,18	63,51	14,65	0.965	.382	-
Babalık Rolü Algısı	105.22	10.42	101.27	11.51	102.57	10.25	6.195	**.002**	A>B=C

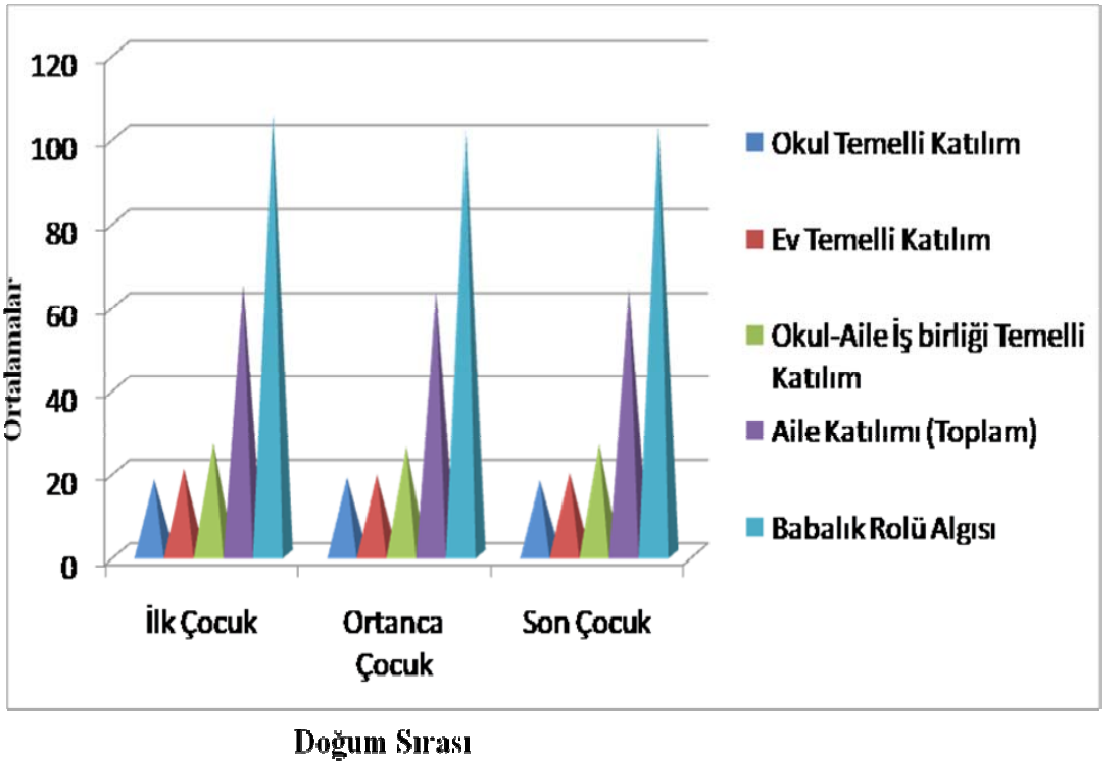
‡ Gruplar arası çoklu karşılaştırmalar Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi kullanılarak yapılmıştır ($p<.05$).

Tablo 3'te Doğum sırasına göre Okul Temelli Katılım, Ev Temelli Katılım, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım, Aile Katılımı toplam puanları ve Babalık Rolü Algısı düzeyleri arasındaki farklar varyans analiziyle karşılaştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda doğum sırasına göre Ev Temelli Katılım ($F(2, 647)= 11.697$; $p<.01$) ve Babalık Rolü Algısı ($F(2, 647)= 6.195$; $p<.01$) düzeylerinde istatistik olarak önemli farka rastlanmıştır. Gruplar arası karşılaştırmalarda, farkın, İlk çocuğu olan baba grubundan kaynaklandığı saptanmıştır. İlk çocuğu olan babaların Ev Temeli Katılım düzeyleri ortanca çocuklu ve son çocuklu babalara göre yüksek olduğu halde ortanca çocuklu ve son çocuklu babaların Ev Temelli Katılım düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Babalık Rolü Algısı için yapılan Tukey gruplar arası çoklu testinde ise, ilk çocuğu olan babaların Babalık Rolü Algı düzeyi, ortanca ve son çocuğu olan babalardan yüksek bulunmuştur ($p<.05$). Ortanca ve son çocuğu olan babaların babalık rolü algı düzeyi, iki grup arasında anlamlı fark göstermemiştir ($p>.05$).

Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı arasındaki farklar doğum sırasına göre karşılaştırılmış, yapılan analizler sonucunda doğum sırasına göre Ev Temelli Katılım ve Babalık Rolü Algısı ilk çocuk lehine yüksek çıkmıştır. Son ve ortanca çocuğu olan babaların puanları birbirine yakın çıkmıştır. İlk çocuğu olan babaların, ilk defa baba olmanın verdiği heyecanla, babalık rolü algılarının yüksek olması, onları Ev Temelli Katılım (Çocuğuma hikayeler okurum ya da anlatırım, Çocuğumu hayvanat bahçesi, sinema, tiyatro, müze gibi etkinliklere götürürüm vb.) çalışmalarında da etkin olmaya ve çocuğun eğitiminde daha fazla rol almaya motive ediyor olabilir. İlk çocuktan sonra, babaların babalık rolü algı puan ortalamalarının düştüğü saptanmıştır. Ortanca ve son çocuğu olan babaların, ilk çocuğu olan babalara göre puanlarının düşük çıkmasının bir sebebi de, ilk çocuktan sonra, ilgi ve zamanın çocuklar arasında paylaştırılması, bunlara bağlı olarak babalıktan alınan doyumun azalması olabilir. Ayrıca ilk ve ortanca çocukların kendinden küçük kardeşlerinin bakım, eğitim, oyun gibi ihtiyaçlarıyla ilgilenmelerinin babaların son ve ortanca çocuğa olan ilgisinin de azalmasına yol açtığı söylenebilir.

Araştırmada ele alınan örnekleme ilişkin, Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı arasındaki farkların doğum sırasına göre karşılaştırılması Grafik 2'de verilmiştir.

Grafik 2. *Doğum Sırasına Göre Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı Arasındaki Farkların Grafik Gösterimi*



Grafik 2'de Doğum sırasına göre Okul Temelli Katılım, Ev Temelli Katılım, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım, Aile Katılımı toplamı ve Babalık Rolü Algısı puanları incelendiğinde, ortanca çocuk ve son çocuğun puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu, ilk çocuk puan ortalamasının ise ortanca çocuk ve son çocuğun puan ortalamalarından yüksek olduğu gözlemlenmektedir.

Araştırmada ele alınan örnekleme ilişkin, kardeş sayısına göre, Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısının karşılaştırılması Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.

Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı Arasındaki Farkların Kardeş Sayısına Göre T-Testiyle Karşılaştırılması

	Kardeş Sayısı					
	Tek çocuk		İki ve daha fazla çocuk			
	$\overline{x}$	SS	$\overline{x}$	SS	t(644)	*P*
Okul Temelli Katılım	17.91	5.74	17.90	5.88	0.019	.985
Ev Temelli Katılım	20.61	3.02	19.75	3.10	3.488	**.001**
Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım	26.71	9.08	26.35	8.71	0.504	.615
Aile Katılımı (Toplam)	65.23	15.26	64.00	15.38	0.908	.364
Babalık Rolü Algısı	105.43	10.85	103.28	10.29	2.536	**.011**

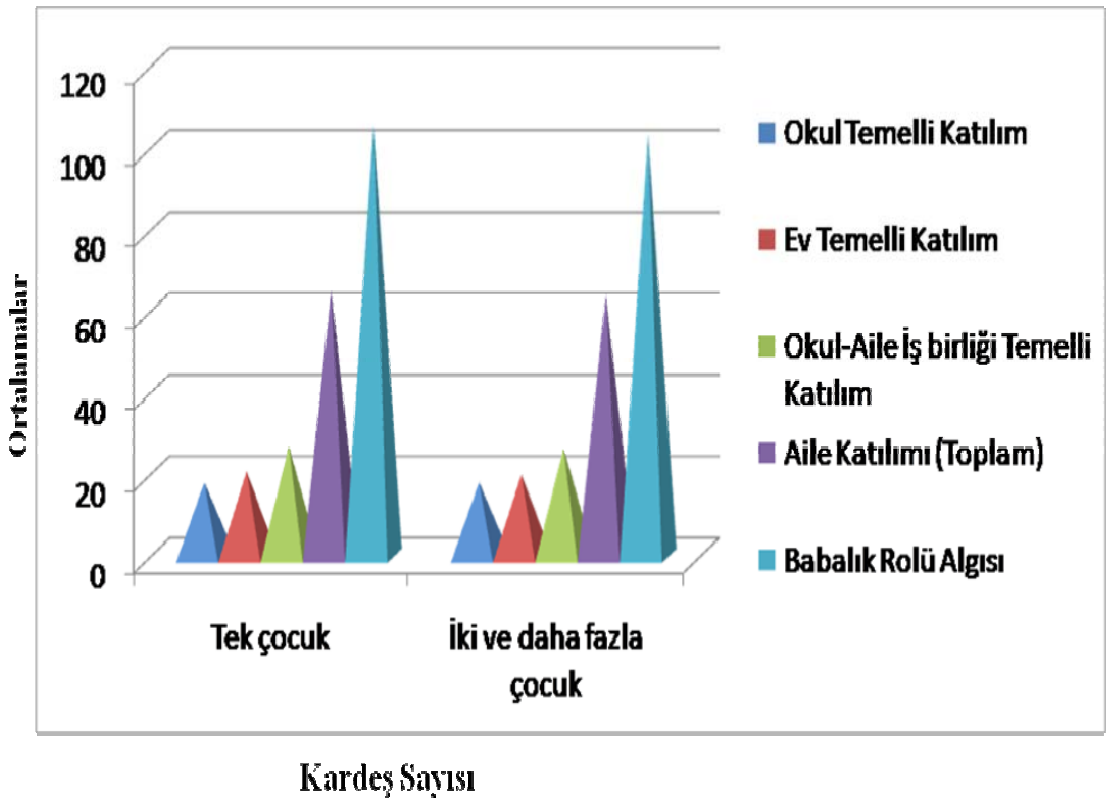
Tablo 4 'te kardeş sayısına göre Okul Temelli Katılım, Ev Temelli Katılım, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım, Aile Katılımı toplam puanları ve Babalık Rolü Algısı düzeyleri arasındaki farklar t-testi analizleriyle karşılaştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda tek çocuklu babaların, Ev Temelli Katılım (t(644) =3.488; $p<.01$) ve Babalık Rolü Algısının (t(644) =2.536; $p<.05$) daha yüksek olduğu görülmüştür. Okul Temelli Katılım, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım ve Aile Katılımı (toplam) puanlarında kardeş sayısına göre farklar istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>.05$).

Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı arasındaki farkların kardeş sayısına göre t-testiyle karşılaştırmasında tek çocuklu babaların Ev Temelli Katılımı ve Babalık Rolü Algısının, iki ve daha fazla çocuklu babalara göre yüksek olduğu görülmüştür. Çocuk sayısı arttıkça babaların babalık rolü algı puan ortalamalarının düştüğü saptanmıştır. Tek çocuklu babaların, iki ve daha fazla çocuk sahibi olan babalara göre puanlarının yüksek çıkmasının, iki çocuktan sonra babalığa yönelik ilgisinin azalması, çocuklarına yönelik ilgi ve zamanın paylaştırılması ve dolayısıyla babalıktan alınan doyumun da azalmasına bağlı olarak gelişmiş olabileceği söylenebilir. Ev Temelli Katılımla ilgili

istatistikte yukarıdaki saptamamızı doğrulamaktadır. Paquette ve diğerleri (2000), Seçer ve diğerleri (2007) ve Kuruçırak (2010) da çocuk sayısı arttıkça baba katılımı oranının azaldığı ve babalık algısının olumsuz yönde değiştiğini saptamıştır. Bu sonuçlar, babaların çocuklarıyla ilgilenmeleri için ayırdıkları vaktin, iki ve daha fazla çocukta azaldığını ve ilk çocuktaki heyecanı kaybettiklerinden sonraki çocuklarına yeterli ilgiyi göstermediklerini düşündürmektedir. Ishii-Kuntz ve diğerleri (2004) ve Hamamcı (2005) bu sonuçların tersine, sahip olunan çocuk sayısı artıkça anne-babaların yeterlilik algısı ve çocuk bakımına katılmalarının daha da arttığını ortaya koymuştur. Bu sonuç aile bağlamındaki kültürel farklılıklardan ve değişkenlerin demografik özelliklerinden dolayı ortaya çıkmış olabilir. Paulson ve diğerleri (2010) ise, ailedeki çocuk sayısının anlamlı etkisinin olmadığını belirtmiştir.

Araştırmada ele alınan örnekleme ilişkin, Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı arasındaki farkların kardeş sayısına göre karşılaştırılması Grafik 3'te verilmiştir.

Grafik 3. *Kardeş Sayısına Göre Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı Arasındaki Farkların Grafik Gösterimi*



Grafik 3'te kardeş sayısına göre Okul Temelli Katılım, Ev Temelli Katılım, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım, Aile Katılımı toplam ve Babalık Rolü Algısı puanları incelendiğinde, alınan puan ortalamalarının tek çocuklu babaların lehine olduğu gözlemlenmektedir.

Araştırmada ele alınan örnekleme ilişkin, Baba yaşına göre Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı arasındaki farkların karşılaştırılması Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5.

Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı Arasındaki Farkların Baba Yaşına Göre T-Testiyle Karşılaştırılması

	Baba Yaşı					
	20-39 yaş		40 yaş ve üzeri			
	$\overline{x}$	**SS**	$\overline{x}$	**SS**	**t(648)**	***P***
Okul Temelli Katılım	17.72	5.94	18.48	5.40	-1.472	.141
Ev Temelli Katılım	20.08	3.10	20.17	3.08	-0.326	.744
Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım	26.00	8.86	27.84	8.63	-2.342	**.020**
Aile Katılımı (Toplam)	63.80	15.41	66.50	14.85	-1.977	**.049**
Babalık Rolü Algısı	103.98	10.56	104.72	10.50	-0.785	.432

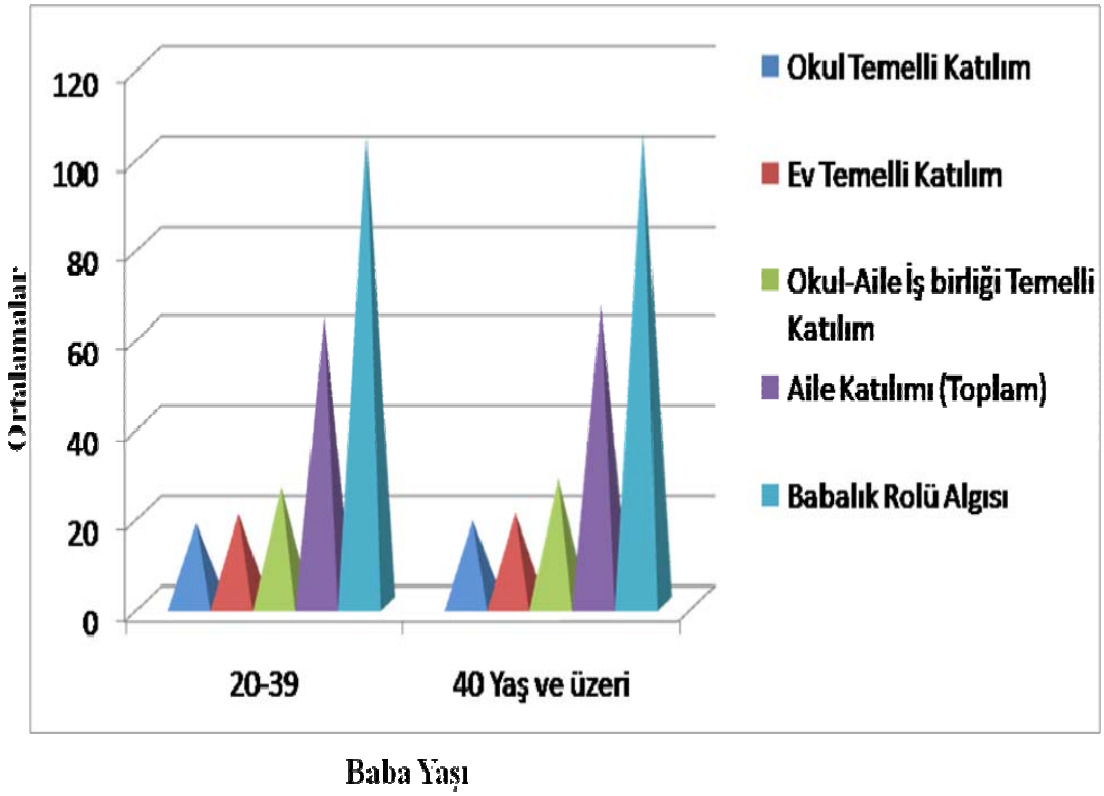
Tablo 5'te Okul Temelli Katılım, Ev Temelli Katılım, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım, Aile Katılımı toplam puanları ve Babalık Rolü Algısı düzeyleri arasındaki farklar, baba yaşına göre, yapılan t-testi analizleriyle karşılaştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda 40 yaş ve üzerindeki babaların Okul-Aile İş birliği Temelli Katılımının istatistiksel olarak önemli düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır (t(648) =-2.342; $p<.05$). Buna ek olarak, 40 yaş ve üzerindeki babaların Aile Katılımı toplam puanları da istatistiksel olarak önemli düzeyde yüksektir (t(648) =-1.977; $p<.05$). Okul Temelli Katılım, Ev Temelli Katılım ve Babalık Rolü Algısı baba yaşına göre farklar istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır ($p>.05$).

Baba yaşına göre yapılan analizler sonucunda 40 yaş ve üzerindeki babaların Aile Katılımı toplam puanı ve Okul-Aile İş birliği Temelli Katılımının, 40 yaş altı babalara göre önemli düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlara göre ileri yaştaki babaların çocukların eğitimine verdikleri önemin ve bu sürece katılımlarının yaşı küçük babalara göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Aile katılımının alt ölçeklerinden Okul-Aile İş birliği Temelli Katılımı incelediğimizde babaların, daha çok iletişim gerektiren bilgileri çocuklarının öğretmeni ve okul idaresiyle paylaştığı görülmektedir. Yaş ilerledikçe babaların aile katılımlarının artmasını sağlayan en önemli faktörlerin, babaların yaşla birlikte deneyimlerinin artması, ataerkil kuralları

önemsememesi, mesleki kariyerinin zirvesini yakalaması bu nedenle de çocuğuna yönelik ilgisinin artması olduğu söylenebilir. Araştırma bulgularını doğrulayacak biçimde, Castillo, ve diğerlerinin (2010) yaptığı araştırmada yaşı daha büyük olan babaların çocuğun bakımına ve eğitimine daha fazla özen gösterdiği ortaya konmaktadır. Marsiglio (1991) babaların yaşı arttıkça, çocuğun eğitimine ve bakımına katılmaya daha istekli olduklarını saptamıştır. Araştırma bulgularının aksi yönünde Sevil ve Özkan (2009), baba yaşının artmasının, babanın bebek ve çocuk bakımına katılımı üzerinde etkili olmadığını belirtmiştir. Kuruçırak (2010), çalışmasında yaşın etkili bir değişken olmadığını, hangi yaşta olursa olsun babaların benzer sosyokültürel babalık algı-bilgi-becerisine sahip olduklarını düşünmektedir. Seçer ve diğerleri (2007) de çalışmalarında 35 yaşın altında olan babaların, 36 yaş üstünde olan babalara göre babalığa yönelik ilgi düzeylerinin daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Babaların yaşı arttıkça bebeğin bakımına katılımlarının düştüğünü belirtmişlerdir.

Araştırmada ele alınan örnekleme ilişkin, Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı arasındaki farkların baba yaşına göre karşılaştırılması, Grafik 4'te verilmiştir.

Grafik 4. *Baba Yaşına Göre Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı Arasındaki Farkların Grafik Gösterimi*



Grafik 4'te Baba yaşına göre Okul Temelli Katılım, Ev Temelli Katılım, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım, Aile Katılımı toplam ve Babalık Rolü Algısı puanları incelendiğinde, alınan puan ortalamalarının 40 yaş ve üzeri babaların lehine olduğu gözlemlenmektedir.

Araştırmada ele alınan örnekleme ilişkin, babanın öğrenim düzeyine göre Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı arasındaki farkların karşılaştırılması Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6.

Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı Arasındaki Farkların Babanın Öğrenim Düzeyine Göre T-Testiyle Karşılaştırılması

	Babanın Öğrenim Düzeyi					
	Lise		Yüksek Öğrenim			
	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	t(648)	*P*
Okul Temelli Katılım	17.13	5.99	18.42	5.64	-2.774	**.006**
Ev Temelli Katılım	19.36	3.30	20.58	2.87	-4.976	**<.000**
Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım	25.54	9.32	27.09	8.47	-2.190	**.029**
Aile Katılımı (Toplam)	62.03	15.81	66.09	14.77	-3.323	**.001**
Babalık Rolü Algısı	99.95	11.12	106.87	9.21	-8.605	**<.000**

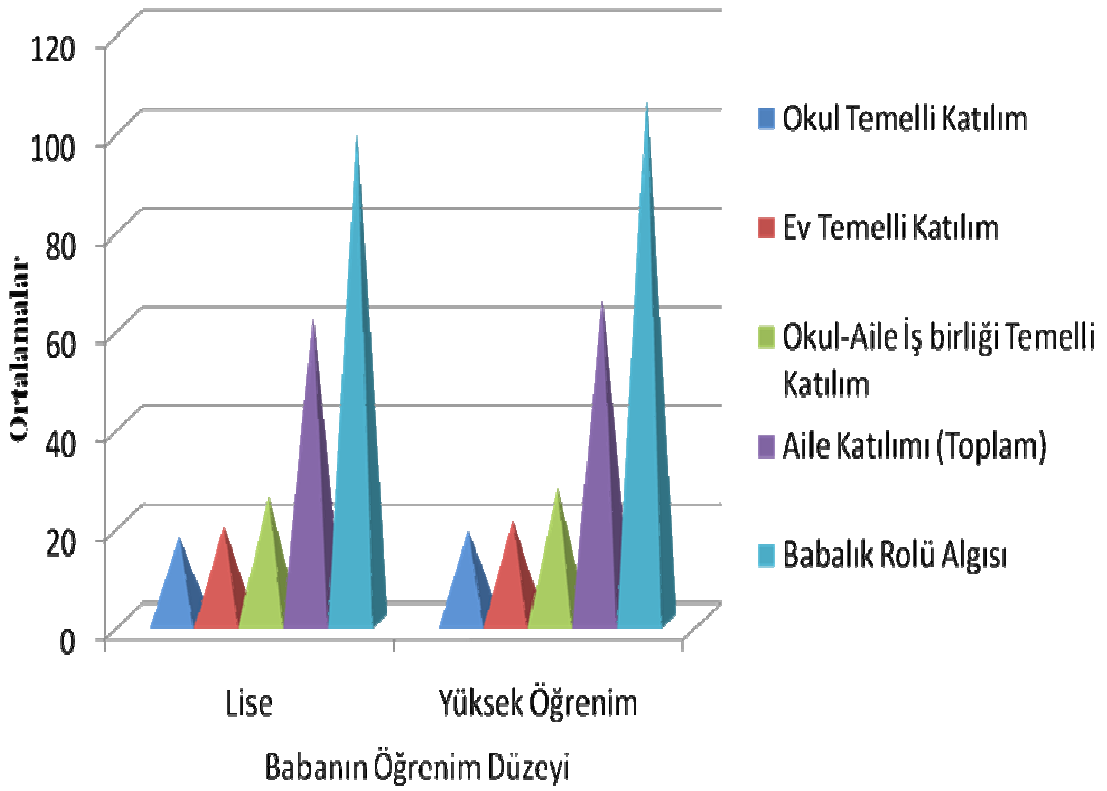
Tablo 6'da Okul Temelli Katılım, Ev Temelli Katılım, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım, Aile Katılımı toplam puanları ve Babalık Rolü Algısı düzeyleri arasındaki farklar, babanın öğrenim düzeyine göre, yapılan t-testi analizleriyle karşılaştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda yüksek öğrenim düzeyindeki babaların Okul Temelli Katılım (t(648) =-2.774; $p<.01$), Ev Temelli Katılım (t(648) =-4.976; $p<.01$), Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım (t(648) =-2.190; $p<.05$), Aile Katılımı (toplam) (t(648) =-3.323; $p<.01$) ve Babalık Rolü Algısı (t(648) =-8.605; $p<.01$) lise düzeyinde öğrenim görmüş babalara göre daha yüksek çıkmıştır.

Yapılan analizler sonucunda yüksek öğrenim düzeyindeki babaların Aile Katılımı toplam puanı, Okul Temelli Katılım, Ev Temelli Katılım, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım ve Babalık Rolü Algısı puanlarının tümünde lise düzeyinde öğrenim görmüş babalara göre daha yüksek çıkmıştır. Araştırma bulgularından elde edilen bu sonuçtan yüksek öğrenime sahip olan babalar, babalık rolüne ilişkin lise öğrenimine sahip olan babalardan daha fazla olumlu algılara sahiptir. Öğrenim düzeyi yükseldikçe, babaların aile katılımlarının daha yüksek olduğu ve babalık rolü algısının aile katılımına olan ilişkisi düşünüldüğünde, eğitimin, geleneksel (otoriter) baba kavramını, hoşgörülü ve katılımcı bir baba kavramına dönüştürmede oldukça etkili olduğu söylenebilir.

Araştırma bulgularını destekleyen araştırmalardan Paquette ve diğerleri (2000) öğrenim düzeyinin, temel bakım, fiziksel oyun ve disiplin konusunda katılım ile olumlu yönde ilişkili olduğunu saptamışlardır. Seçer ve diğerlerine (2007) göre babaların öğrenim düzeyi yükseldikçe babalığa yönelik olumlu tutumlarının da artması beklenebilir. Poyraz'ın (2007) çalışmasında da öğrenim düzeyi arttıkça babalık rolü algısının arttığı belirtilmiştir. Tezel Şahin ve Özbey (2009) öğrenim düzeyi yüksek olan babaların, çocuklarının okulundaki etkinliklere katılmaya daha kolay adapte olduklarını ortaya koymuşlardır. Kuruçırak (2010), üniversite mezunu babaların, diğer babalara göre, kendilerini çocukların bakımında ilgili ve daha yeterli gördüklerini belirtmiştir. Sımsıkı (2011), üniversite ve üstü öğrenim düzeyine sahip babaların, baba katılım puanlarının daha yüksek olduğunu saptamıştır.

Araştırmada ele alınan örnekleme ilişkin, Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı arasındaki farkların babanın öğrenim düzeyine göre karşılaştırılmasının grafik gösterimi, Grafik 5'te verilmiştir.

Grafik 5. *Babanın Öğrenim Düzeyine Göre Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı Arasındaki Farkların Grafik Gösterimi*



Grafik 5'te Babanın Öğrenim düzeyine göre Okul Temelli Katılım, Ev Temelli Katılım, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım, Aile Katılımı toplam ve Babalık Rolü Algısı puanları incelendiğinde, alınan puan ortalamalarının yüksek öğrenimli babaların lehine olduğu gözlemlenmektedir.

Araştırmada ele alınan örnekleme ilişkin, Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı arasındaki farkların aylık gelir düzeyine göre karşılaştırılması Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7.

Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı Arasındaki Farkların Aylık Gelir Düzeyine Göre ANOVA Testiyle Karşılaştırması

	Aylık Gelir								
	< 1000 (A)		1001-4000 (B)		4000 < (C)				
	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	F(2, 603)	*P*	Post Hoc‡
Okul Temelli Katılım	16.71	5.87	17.71	5.77	19.59	5.49	5.615	***.004***	A=B<C
Ev Temelli Katılım	19.19	3.51	20.03	2.99	21.05	2.91	7.809	***<.000***	A=B<C
Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım	25.64	8.52	26.16	8.93	28.48	7.91	2.887	*.057*	-
Aile Katılımı Toplam	61.54	15.39	63.90	15.30	69.12	13.84	5.837	***.003***	A=B<C
Babalık Rolü Algısı	95.54	10.68	104.67	9.86	108.94	8.14	42.817	***<.000***	A<B<C

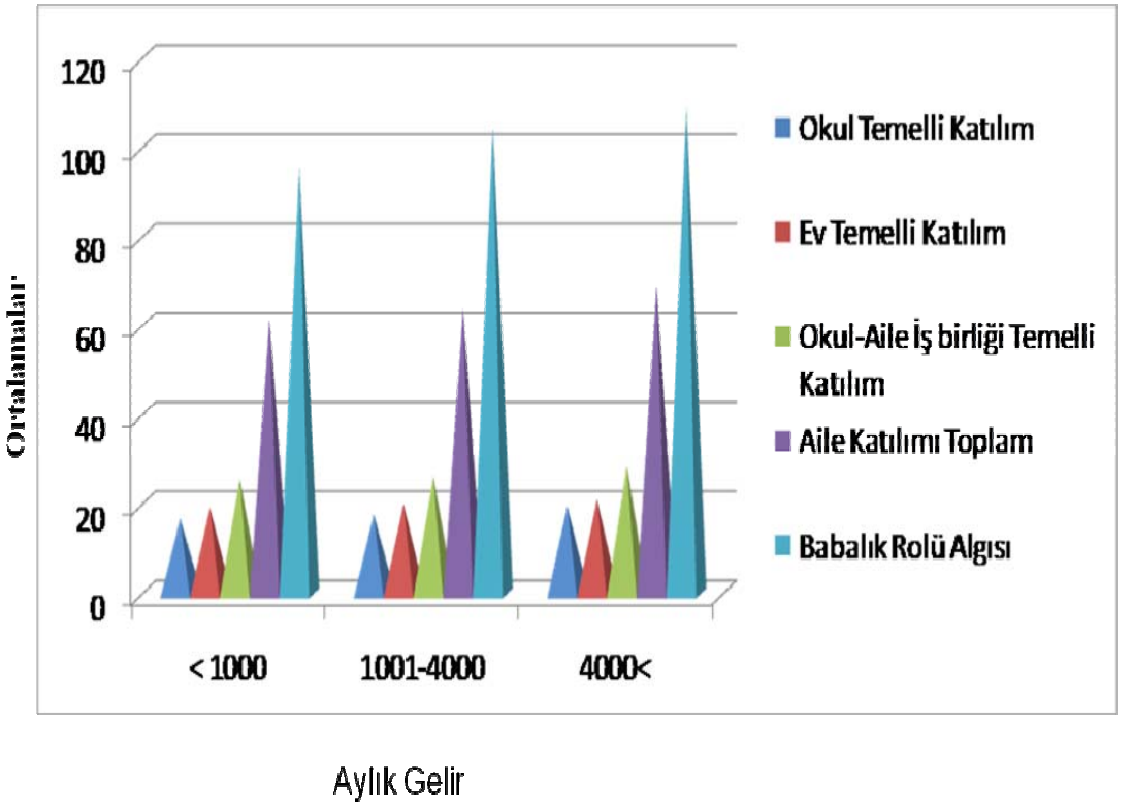
‡ Gruplar arası çoklu karşılaştırmalar Tukey Çoklu Karşılaştırma Testi kullanılarak yapılmıştır (*p<.05*).

Tablo 7'de aylık gelir düzeylerine göre Okul Temelli Katılım, Ev Temelli Katılım, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım, Aile Katılımı toplam puanları ve Babalık Rolü Algısı düzeyleri arasındaki farklar varyans analiziyle karşılaştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda aylık gelir düzeyine göre Okul Temelli Katılım (F(2, 603)= 5.615; *p<.01*), Ev Temelli Katılım (F(2, 603)= 7.809; *p<.01*), Aile Katılımı toplam puanları (F(2, 603)= 5.837; *p<.01*) ve Babalık Rolü Algısı (F(2, 603)= 42.817; *p<.01*) düzeylerinde istatistiksel olarak önemli farka rastlanmıştır. Gruplar arası karşılaştırmalarda, yüksek gelir grubunda olan babaların, orta ve düşük gelir grubunda yer alanlara göre, Okul Temelli Katılım, Ev Temeli Katılım, Aile Katılımı (Toplam) düzeylerinin fark yaratacak düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır (*p<.05*). Orta ve düşük gelir grubundaki babaların, Okul Temelli Katılım, Ev Temeli Katılım, ve Aile Katılım (Toplam) puanları arasında istatistik olarak anlamlı bir fark yoktur (*p>.05*). Babalık Rolü Algısı için yapılan Tukey gruplar arası çoklu testinde ise Babalık Rolü Algısı en yüksekten en düşüğe doğru yüksek gelir düzeyi, orta gelir düzeyi ve alt gelir düzeyi olarak sıralanmıştır (*p<.05*).

Aylık gelir düzeylerine göre Okul Temelli Katılım, Ev Temelli Katılım, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım, Aile Katılımı toplam puanları ve Babalık Rolü Algısı düzeyleri arasındaki yapılan analizler sonucunda, aylık geliri yüksek olan babaların düşük ve orta gelirli babalara göre puanları yüksek çıkmıştır. Daha sonra Gruplar arası karşılaştırmalarda yüksek gelir grubunda olan babaların orta ve düşük gelir grubunda yer alan babalara göre Okul Temelli Katılım, Ev Temeli Katılım, ve Aile Katılımı düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Orta ve düşük gelir grubundaki babaların Okul Temelli Katılım, Ev Temeli Katılım ve Aile Katılım toplam puanları birbirine yakın çıkmıştır. Babalık Rolü Algısı için yapılan Tukey gruplar arası çoklu testinde ise Babalık Rolü Algısı, en yüksekten en düşüğe doğru yüksek gelir düzeyi, orta gelir düzeyi ve alt gelir düzeyi olarak sıralanmıştır. Türk aile yapısında son 30 yıldaki değişimleri inceleyen Kağıtçıbaşı'nın (2003) "Çocuğun Değeri Araştırmasına" göre çocuklar "yaşlılık güvencesi" olarak görülüyordu. Daha sonra Türkiye'de ekonomik büyüme ve şehirleşmeyle ilgili önemli sosyal, yapısal değişiklikler sonucunda aileler kırdan kentlere göç etmiştir. Kentte yaşayan ailelerin refahı artmış, sosyal güvenceler ortaya çıkmış ve yaşlılıkları garantilenmiştir. Bu da çocuğun ekonomik değerini düşürmüş; psikolojik değerini arttırmıştır. Ekonomik gelirin yükselmesiyle aileler çocuklarına daha fazla değer verir, onların ihtiyaçlarıyla daha çok ilgilenir olmuştur (Kağıtçıbaşı, 2003). Evans(1997)'ın araştırması, bu bulguları destekler niteliktedir. Evans Türkiye'de düşük sosyo-ekonomik ortamlardan gelen babalardan oluşturduğu örneklemde, babaların, çocukların fiziksel bakımının annenin işi olduğu düşüncesine sahip olduğunu ortaya koymuştur. Öğüt (1998), üst sosyo-ekonomik çevrelerden gelen babaların ve erkek çocuğu olan babaların temel bakım konusunda daha fazla sorumluluk üstlendiğini gözlemiştir. Poyraz (2007) ve Kuruçırak (2010)'ın araştırmaları da çalışma bulgularını destekler niteliktedir.

Araştırmada ele alınan örnekleme ilişkin, Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı arasındaki farkların aylık gelir düzeyine göre karşılaştırılmasının grafik gösterimi, Grafik 6'da verilmiştir.

Grafik 6. *Aylık Gelir Düzeyine Göre Aile Katılımı ve Babalık Rolü Algısı Arasındaki Farkların Grafik Gösterimi*



Grafik 6'da aylık gelire göre Okul Temelli Katılım, Ev Temelli Katılım, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım, Aile Katılımı toplam ve Babalık Rolü Algısı puanları incelendiğinde, alınan puan ortalamalarının 4000 TL ve üzeri babaların lehine olduğu gözlemlenmektedir.

Araştırmada ele alınan örnekleme ilişkin, Pearson korelasyon katsayıları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8.

Pearson Korelasyon Katsayıları

	1	2	3	4	5	6
1. İlk Baba Olma Yaşı	1					
2. Okul Temelli Katılım	0.08 *	1				
3. Ev Temelli Katılım	0.16 **	0.41 **	1			
4. Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım	0.11 **	0.73 **	0.43 **	1		
5. Aile Katılımı Toplam	0.08 *	0.88 **	0.60 **	0.94 **		
6. Babalık Rolü Algısı	0.14 **	0.23 **	0.43 **	0.16 **	0.27 **	1

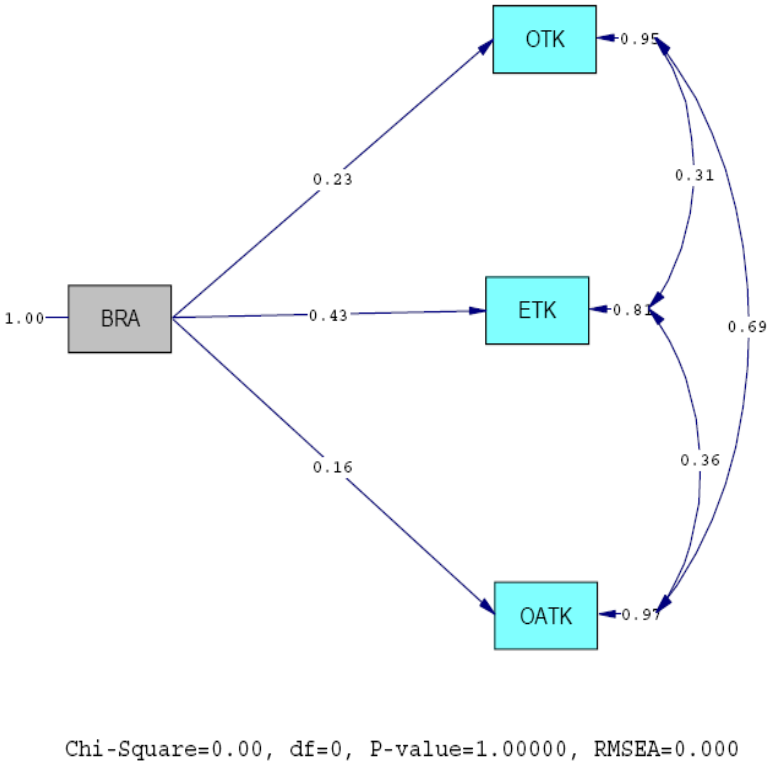
***:p<.05; **:p<.01**

Tablo 8'de Değişkenler arasında hesaplanan Pearson korelasyonları verilmiştir. İlk baba olma yaşının Okul Temelli Katılımla korelasyonu anlamlı bulunmuştur (r=.08; *p<.05).*

Tablo 8'de ilk baba olma yaşıyla, aile katılım ölçeği alt faktörleri ve toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişkiler bulunmuştur. İlk baba olma yaşının Babalık Rolü Algısıyla korelasyonu önemli bulunmuştur (r=0.14; *p<.01).* Aile katılımı alt ölçekleri ve toplam puanları arasında orta düzeyden yükseğe doğru sıralanan anlamlı korelasyonlar elde edilmiştir (p<.01). Babalık Rolü Algısıyla, Aile Katılım Ölçeği alt faktörleri ve toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyonlar bulunmuştur (*p<.05*).

İlk baba olma yaşıyla, aile katılım ölçeği alt faktörleri ve toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişkiler bulunmuştur. İlk baba olma yaşının Babalık Rolü Algısıyla korelasyonu önemli bulunmuştur. Aile katılımı alt ölçekleri ve toplam puanları arasında orta düzeyden yükseğe doğru sıralanan anlamlı korelasyonlar elde edilmiştir. Babalık Rolü Algısıyla, Aile Katılım Ölçeği alt faktörleri ve toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyonlar bulunmuştur. Geç yaşta (Örneklemin yaş aralığı "20-52") baba olanların Aile katılım puanı ve Babalık rolü algısı yüksek çıkmıştır. Tablo 8' de ilişkili bulunanlar şekil 1 ve şekil 2' de Path analiziyle açıklanmıştır.

Araştırmada ele alınan örnekleme ilişkin Babalık Rolü Algısının Aile Katılımı alt ölçekleri üzerine Path Analizi Diagramı Şekil 1'de sunulmuştur.

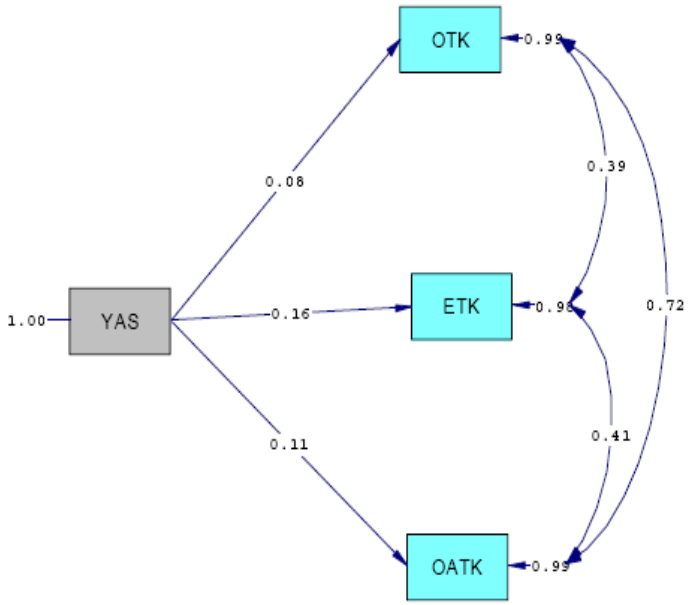


Şekil 1. Babalık Rolü Algısının Aile Katılımı alt ölçekleri üzerine path analizi diagramı

Şekil 1'de Aile katılımı alt ölçeklerinin bağımlı değişkenler olduğu modelde babalık rolü algısının farklı katılım türlerine etkisi Path analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Path analizi sonucunda babalık rolü algısı düzeylerinin, farklı katılım türlerinin düzeylerini, pozitif yönde istatistiksel olarak önemli düzeyde yordadığı bulunmuştur. Babalık Rolü algısındaki artış Okul Temelli Katılımı (β =.23, t= 6.17, R^2 = .05; *p<.01*), Ev Temelli Katılımını (β =.43, t= 11.44, R^2 = .19; *p<.01*) ve Okul Aile İş birliği Temelli Katılımını (β =.16, t= 4.25, R^2 = .05; *p<.05*) anlamlı düzeyde yordamaktadır. Babalık Rolü Algısının, bağımlı değişkenler içinde en yüksek düzeyde yordadığı değişken, %19 oranında açıklanan varyasyon ile, Ev Temelli Katılım olmuştur.

Aile katılımı alt ölçeklerinin bağımlı değişkenler olduğu modelde babalık rolü algısının farklı katılım türlerine etkisi path analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Path analizi sonucunda, babalık rolü algı düzeylerinin, farklı katılım türlerinin düzeylerini pozitif yönde etkilediği bulunmuştur. Babalık rolü algısındaki artış, Okul Temelli Katılımı, Ev Temelli Katılım ve Okul Aile İş birliği Temelli Katılımı pozitif yönde etkilediği tahmin edilmektedir. Babalık Rolü Algısının, bağımlı değişkenler içinde, en yüksek düzeyde etkilediği değişken Ev Temelli Katılım olmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, babalık rolü algısında yüksek puan alan babaların, Aile katılımı da yüksek düzeyde çıkmıştır. Araştırma bulguları paralelinde yapılan çalışmalardan, Evans(1997)'ın sonuçlarına göre, babaların çoğunluğu ailedeki rollere gelenekselci tutum içinde yaklaşmaktadır. Paquette ve diğerleri (2000) otoriter babaların, temel bakım, duygusal destek, fiziksel oyun ve empati boyutunda, diğer gruplara göre daha düşük puanlara sahip olduğunu saptamıştır. İzin verici ve demokratik ebeveynler ise duygusal destek, fiziksel oyun ve empati boyutlarında daha katılımcı gözükmektedir. Pedük (2004) tarafından yapılan araştırma sonuçları da babaların, çocuklarına karşı tutum ve davranışlarında, geleneklerin etkisinde kaldıklarını göstermektedir. Gaertner ve diğerleri (2007), otoriter görüşe sahip babaların, çocuğun bakımına, çocukla oyun oynamaya, öğretme işlerine nispeten daha az katıldıklarını bulmuştur. Türk toplumunun geleneksel yapısı itibarı ile babanın evde otorite figürü olduğu göz önüne alındığında, babanın otorite kaybı yaşayacağı endişesi ile eğitime daha az katıldığını varsayarsak, daha az geleneksel tutuma sahip babaların babalık rolü algısındaki artış, Okul Temelli Katılımı, Ev Temelli Katılımı ve Okul Aile İş birliği Temelli Katılımı da arttırmaktadır. Babaların Ev Temelli Katılımdan (Çocuğuma hikayeler okurum ya da anlatırım, Çocuğumu hayvanat bahçesi, sinema, tiyatro, müze gibi etkinliklere götürürüm gibi) Aile Katılımının diğer alt ölçeklerine göre daha yüksek puan almasını ise, işten arta kalan zamanlarını, hafta sonlarını çocukla daha fazla ilgilenerek değerlendirmesinin bir sonucu olarak yorumlanabilir.

Araştırmada ele alınan örnekleme ilişkin, İlk baba olma yaşının Aile Katılımı alt ölçekleri üzerine Path Analizi Diagramı Şekil 2'de sunulmuştur.



Şekil 2. İlk Baba Olma Yaşının Aile Katılımı Alt Ölçekleri Üzerine Path Analizi Diagramı

Şekil 2'de Aile katılımı alt ölçeklerinin bağımlı değişkenler olduğu modelde ilk baba olma yaşının farklı katılım türlerine etkisi path analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Path analizi sonucunda, ilk baba olma yaşının, farklı katılım düzeylerini pozitif yönde istatistik olarak önemli düzeyde yordadığı bulunmuştur. İlk baba olma yaşı Okul Temelli Katılımı (β =.08, t= 2.06, R^2 = .01; *p<.05*), Ev Temelli Katılımı (β =.16, t= 4.03, R^2 = .03; *p<.01*) ve Okul-Aile İş birliği Temelli Katılımı (β =.11, t= 2.83, R^2 = .01; *p<.05*) anlamlı düzeyde yordamaktadır. İlk baba olma yaşının bağımlı değişkenler içinde en yüksek düzeyde yordadığı değişken, %3 oranında açıklanan varyasyon ile Ev Temelli Katılım olmuştur.

Aile katılımı alt ölçeklerinin bağımlı değişkenler olduğu modelde ilk baba olma yaşının farklı katılım türlerine etkisi Path analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Path

analizi sonucunda ilk baba olma yaşının, farklı katılım düzeylerini pozitif yönde etkilediği bulunmuştur. İlk baba olma yaşı yükseldikçe babanın Okul Temelli Katılımı, Ev Temelli Katılımı ve Okul-Aile İş birliği Temelli Katılımı da yükselmektedir. İlk baba olma yaşının, bağımlı değişkenler içinde, en yüksek düzeyde etkilediği değişken Ev Temelli Katılım olmuştur. Tablo 5'te baba yaşına göre yapılan analizler sonucunda 40 yaş ve üzerindeki babaların, Aile Katılımı toplam puanı ve Okul-Aile İş birliği Temelli Katılımı önemli düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu sonuca göre ileri yaştaki babaların çocukların eğitimine katılımlarının yaşı küçük babalara göre daha yüksek olduğunu söylemiştik. Bu bulgular da Tablo 5'teki bulguları doğrular niteliktedir. İlk baba olma yaşı yükseldikçe Aile Katılımı Alt Ölçeklerinden alınan puanlar da yükselmektedir. Daha geç baba olanlar, erken baba olanlara göre, daha fazla katılım göstermektedir. Poyraz (2007) ve Kuruçırak (2010) yaptıkları çalışmalarında benzer bulguları bulmuşlardır. Uzmanlar bireylerin kendilerini baba olmaya hazır hissetmeden erken yaşta baba olmalarının krizle sonuçlanabileceğini söylemektedirler (Koçak, 2004). Özellikle ilk kez baba olanlar babalığa geçiş esnasında bu rolle ilgili sık sık düşük yeterlilik algısı ve doyumsuzluk yaşamaktadırlar. (Ferketich ve Mercer, 1995; McBride, 1990). Sımsıkı (2011) 'ya göre Anneler, annelikle ilgili genellikle çevrelerinden destek alırken, babalar bu konuda kendilerini dışlanmış ve yalnız hissedebilirler. Genç babalar mesleğinde yükselme, daha iyi ekonomik gelir elde etme için uğraş verirken çocuğun eğitimine katılımını aksatabilir (Akt: Sımsıkı, 2011). Fakat babaların, ilerleyen yaşla birlikte, mesleki ve ekonomik anlamda doyuma ulaşması, babalık konusunda daha deneyimli ve donanımlı olması, çocuğun eğitim sürecine daha etkin katılmasını sağlamış olabilir. Ev Temelli katılımın (Çocuğuma evde öğrenme materyalleri sağlarım: TV video, bilgisayar, kitap, VCD gibi, Çocuğuma hikayeler okurum ya da anlatırım, çocuğumu hayvanat bahçesi, sinema, tiyatro, müze gibi

etkinliklere götürürüm) en yüksek puan almasının sebebi ise, çalışma saatlerinin dışında evde, akşamları veya hafta sonları aileyle ve çocukla birlikte zaman geçirilmesi olarak yorumlanabilir.

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi bağımsız anaokullarına giden 5-6 yaş grubu çocukların babalarının, babalık rolünü algılayışlarının, okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarına katılım durumlarının ve babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Babaların çocuklarının cinsiyetine göre dağılımları incelendiğinde %49.23'nün kız çocuğu, %50.77'sinin erkek çocuğu olduğu görülmektedir. Babaların çocuklarının doğum sırasına göre dağılımları incelendiğinde %64.31'i ilk çocuk, %7.85'i ortanca çocuk, %27.85'i de son çocuk olduğu görülmektedir. Babaların sahip olduğu çocuk sayısı dağılımları incelendiğinde %39.63'nün tek çocuk, %60.37'sininde iki ve daha fazla çocuk olduğu görülmektedir. Babaların yaşlarının dağılımları incelendiğinde %73.85'nin 20-39 yaş aralığında, %26.15'ninde 40 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir. Babaların öğrenim durumlarına göre dağılımları incelendiğinde %38.92'sinin lise, %61.08'ninde yüksek öğrenim olduğu görülmektedir. Babaların aylık gelir durumuna göre dağılımları incelendiğinde %13.53'nün 1000 TL ve altı, %72.44'nün 1001-4000 TL, %14.03'nünde 4000 TL ve üzeri gelire sahip olduğu görülmektedir.

Çocuğun cinsiyetine göre yapılan analizler sonucunda söz konusu bağımlı değişkenlerden elde edilen puanlarda istatistiksel olarak önemli fark bulunmamıştır.

Yapılan analizler sonucunda doğum sırasına göre Ev Temelli Katılım ve Babalık Rolü Algısı düzeylerinde istatistik olarak önemli farka rastlanmıştır. Gruplar arası karşılaştırmalarda ilk çocuğu olan babaların Ev Temeli Katılım düzeyleri ortanca çocuklu ve son çocuklu babalara göre yüksek olduğu halde ortanca çocuklu ve son çocuklu babaların Ev Temelli Katılım düzeyleri arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Babalık Rolü Algısı için yapılan Tukey gruplar arası çoklu testinde ise ilk çocuğu olan babaların Babalık Rolü Algı düzeyi, ortanca ve son çocuğu olan babalardan yüksek bulunmuştur. Ortanca ve son çocuğu olan babaların babalık rolü algı düzeyi iki grup arasında anlamlı fark göstermemiştir.

Yapılan analizler sonucunda tek çocuklu babaların Ev Temelli Katılım ve Babalık Rolü Algısının daha yüksek olduğu görülmüştür. Okul Temelli Katılım, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım ve Aile Katılımı (toplam) puanlarında kardeş sayısına göre farklar istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır.

Baba yaşına göre yapılan analizler sonucunda 40 yaş ve üzerindeki babaların Okul-Aile İş birliği Temelli Katılımının istatistiksel olarak önemli düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Buna ek olarak, 40 yaş ve üzerindeki babaların Aile Katılımı toplam puanları da istatistiksel olarak önemli düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Okul Temelli Katılım, Ev Temelli Katılım ve Babalık Rolü Algısı baba yaşına göre farklar istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır.

Babanın öğrenim düzeyine göre yapılan analizler sonucunda yüksek öğrenim düzeyindeki babaların Okul Temelli Katılım, Ev Temelli Katılım, Okul-Aile İş birliği Temelli Katılım, Aile Katılımı (toplam) ve Babalık Rolü Algısı lise düzeyine kadar öğrenim görmüş babalara göre daha yüksek çıkmıştır.

Aylık gelir düzeylerine göre yapılan analizler sonucunda aylık gelir düzeyine göre Okul Temelli Katılım, Ev Temelli Katılım, Aile Katılımı toplam puanları ve Babalık Rolü Algısı düzeylerinde istatistiksel olarak önemli farka rastlanmıştır. Gruplar arası karşılaştırmalarda yüksek gelir grubunda olan babaların orta ve düşük gelir grubunda yer alanlara göre Okul Temelli Katılım, Ev Temeli Katılım, ve Aile Katılımı (Toplam) düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Orta ve düşük gelir grubundaki babaların Okul Temelli Katılım, Ev Temeli Katılım, ve Aile Katılım (Toplam) puanları arasında istatistik olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Babalık Rolü Algısı için yapılan Tukey gruplar arası çoklu testinde ise Babalık Rolü Algısı en yüksekten en düşüğe doğru yüksek gelir düzeyi, orta gelir düzeyi ve alt gelir düzeyi olarak sıralanmıştır.

Değişkenler arasında hesaplanan Pearson korelasyonlarında, ilk baba olma yaşının Okul Temelli Katılımla korelasyonu anlamlı bulunmuştur.

İlk baba olma yaşıyla, aile katılım ölçeği alt faktörleri ve toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişkiler bulunmuştur. İlk baba olma yaşının Babalık Rolü Algısıyla korelasyonu önemli bulunmuştur. Aile katılımı alt ölçekleri ve toplam puanları arasında orta düzeyden yükseğe doğru sıralanan anlamlı korelasyonlar elde

edilmiştir. Babalık Rolü Algısıyla, Aile Katılım Ölçeği alt faktörleri ve toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyonlar bulunmuştur.

Aile Katılımı alt ölçeklerinin bağımlı değişkenler olduğu modelde babalık rolü algısının farklı katılım türlerine etkisi Path analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Path analizi sonucunda babalık rolü algısı düzeylerinin farklı katılım türlerinin düzeylerini pozitif yönde istatistiksel olarak önemli düzeyde yordadığı bulunmuştur. Babalık Rolü algısındaki artış Okul Temelli Katılımı, Ev Temelli Katılımını ve Okul Aile İş birliği Temelli Katılımını anlamlı düzeyde yordamaktadır. Babalık Rolü Algısının bağımlı değişkenler içinde en yüksek düzeyde yordadığı değişken %19 oranında açıklanan varyasyon ile Ev Temelli Katılım olmuştur.

Aile katılımı alt ölçeklerinin bağımlı değişkenler olduğu modelde ilk baba olma yaşının farklı katılım türlerine etkisi path analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Path analizi sonucunda ilk baba olma yaşının farklı katılım düzeylerini pozitif yönde istatistik olarak önemli düzeyde yordadığı bulunmuştur. İlk baba olma yaşı Okul Temelli Katılımı, Ev Temelli Katılımı ve Okul-Aile İş birliği Temelli Katılımı anlamlı düzeyde yordamaktadır. İlk baba olma yaşının bağımlı değişkenler içinde en yüksek düzeyde yordadığı değişken %3 oranında açıklanan varyasyon ile Ev Temelli Katılım olmuştur.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan hareketle aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

ÖNERİLER

Araştırmanın bulguları doğrultusunda geliştirilen öneriler anne-babalara, eğitimcilere, kurum ve kuruluşlara, araştırmacılara yönelik sıralanmıştır.

Anne-Babalara yönelik öneriler:

Babalar okulla yapılan işbirliğine daha fazla katkıda bulunmalıdır.

Çocuklarına düzenli planlı bir şekilde zaman ayırmalı bu zaman diliminde nitelikli etkinlikler yapmaya özen göstermelidirler.

Babalar düzenli olarak haftanın belirli günlerinde çocuğun bakımı, okula getirilip götürülmesi vb. üstlenebilir.

Babalar, babalık rolü ve çocuğun eğitimi konusunda diğer babalarla iletişim içinde olmaya daha çok önem verebilir. Bu onların deneyim paylaşmalarına ve çocuklarına karşı farklı bakış açısı kazanmalarına yardımcı olacaktır.

Çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda kişisel gelişimlerine önem vermeli kendilerini geliştirmelidirler.

Babalar çocuklarıyla daha etkili zaman geçirmeli, çocuklarıyla düzenli ve planlı etkinlikler yapmaya özen göstermelidirler.

Baba adayları, baba olmanın önemini anladıktan, babalıkla ilgili farkındalık kazandıktan ve baba olmaya hazır bulunuşlukları oluştuktan sonra baba olmaya yönelmelidirler.

Eğitimcilere yönelik öneriler:

Babalık rolü algısının olumlu olması, aile katılım çalışmalarıyla pozitif yönde ve güçlü bir şekilde ilişkili olduğundan eğitimciler, babaların ve diğer aile bireylerinin olumlu babalık rolü algısı gelişimine destek verebilir.

Okul idaresi web sitesinde çocuğun gelişimi ve eğitimi hakkında babalara yönelik bilgiler vermelidir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında baba katılımını özendirici uygulamalar ve ortamlar düzenlenmeli, yalnızca babalara yönelik etkinlikler yapılmalıdır.

Değişik yaştaki babalar bir araya getirilerek birbirleriyle deneyimlerinin paylaşılması, sağlanabilir. Babalar arası jenerasyon karşılaştırılması yapılabilir

Okul öncesi eğitim kurumlarında babanın aile katılımına yönelik uygulamalar, ayrıntılı biçimde analiz edilerek uygulamada karşılaşılan sorunlar belirlenebilir.

Babalar iki çocuktan sonra babalığa yönelik ilgisinin devam etmesinin önemli olduğu ve babalıktan alınan doyumun azalmaması gerektiğini konusunda bilgilendirilmelidir.

Babaların çocuklarıyla ilişkilerini çeşitlendirecek ve zenginleştirecek nitelikte etkinlikler konusunda okul idaresi ve öğretmenler babaya rehberlik etmelidir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmen ve yöneticiler tarafından babaların olumlu babalık rolünün gelişimine ve aile katılım çalışmalarının önemine yönelik eğitim programları, seminerler, söyleşiler vb. düzenlenmelidir.

Kurum ve kuruluşlara yönelik öneriler:

Basın-yayın yoluyla, babaların çocuğun yaşamındaki önemi belirtilerek baba eğitimimin önemi vurgulanabilir.

Ebeveyn ve baba olmaya yönelik, Liselerde Üniversitelerde dersler olmalıdır.

Ülke genelinde MEB ve sivil toplum örgütleri iş birliği ile baba eğitimi programları geliştirilerek uygulanması ve yaygınlaştırılması sağlanabilir.

Belli sayıda çalışan babaya sahip olan işyerlerinde babalara, baba eğitimi verilmesi uygulaması başlatılabilir, bu eğitimlerin verilmesi iş yerleri için zorunlu hale getirilebilir.

Askerlik görevini yerine getiren babalara ve baba adaylarına, baba eğitimi verilmesi uygulaması başlatılabilir.

Araştırmacılara yönelik öneriler:

Baba katılımıyla ilgili değerlendirmeler, babaların yanı sıra annelerden de alınabilir. Böylelikle katılımcıların beyanlarının tutarlılığına da bakılabilir.

Deneysel çalışmalarla, aile katılım çalışmalarına baba katılımına yönelik araştırmalar gerçekleştirilebilir.

Bu araştırma sadece Ankara ilindeki resmi bağımsız anaokullarındaki babalara yönelik yapılmıştır. Araştırmaya ilköğretim okulları, özel anaokulları meslek lisesi bünyesindeki uygulama anaokulları ve üniversite uygulama anaokullarında da yapılabilir.

Bu araştırma sadece Ankara ilindeki resmi bağımsız anaokullarındaki babalara yönelik yapılmıştır. Gelecekte yapılacak araştırmalarda Türkiye'nin farklı illerinde yapılabilir ve çıkan sonuçlar karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

Akende, A. (1999). *What Meaning and Effect Does Fatherhood Have in Child Development.* Early Child Development and Care, 10, 52 – 58.

Akkaya, M.(2007) *"Öğretmenlerin ve Velilerin Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Aile Katılımı Çalışmalarına İlişkin Görüşleri",* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir

Albukrek, İ. (2002). *Anne, Baba ve Çocuk Tarafından Algılanan Babanın Çocuğuna Karşı Tutumu ile Çocuğun Benlik Kavramı Arasındaki İlişki.* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi.

Aral, N. ve Gürsoy, F. 2000. *Boşanmış ve boşanmamış ebeveynlerin çocuklarının depresyon düzeyleri üzerine bir araştırma*.Toplum ve Sosyal Hizmet,1,18-28

Aral, N.; Kandır, A.; Can-Yaşar, M.(2002). Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim Programı. Ya-Pa Yayınevi, İstanbul.

Aral, N. Baran, G., Gürsoy, F., Akyol-Köksal, A.,Yıldız-Bıçakçı, M., Bütün-Ayhan, A. ve Erdoğan, S. 2006. *Okul öncesi dönemde çocuğu olan anne babaların aile eğitimine yönelik görüşlerinin incelenmesi.* 3. Uluslararası Çocuk ve İletişim Kongresi & 3. Uluslararası Çocuk Filmleri Festivali Özet Kitabı, İstanbul.

Aslanargun, E (2007) Okul-Aile İşbirliği ve Öğrenci Başarısı Üzerine Bir Tarama Çalışma, Sosyal Bilimler Dergisi, 18, 119-135

Aydoğmuş, K. (2003). *Ana-Baba Okulu.* (10. Basım)."*Baba-Çocuk İlişkisi",* Oya Güngörmüş, Remzi Kitabevi, 245-254.

Bakınay, E. Çüntay, S. (2010). *Baba Çocuk İlişkisi.* Aylık Bilgi Bülteni. Psikolojik Danışmanlık Eğitim ve Grup Çalışmaları Merkezi. Sayı 26.

Bowlby J (1998) *Developmental psychiatry comes of age*. Am J Psychiatry; 145: 1-10.

Brent A. McBride1,2 ve Thomas R. Rane1(1997) Father/Male Involvement in Early Childhood Programs: Issues and Challenges *Early Childhood Education Journal, Vol. 25, No. 1, 1997*

Cam, E. (2003). *Türk İstihdam Politikasında Çalışan Kadınlar ve Uygulanan Politikalar* 1. Çelik İş Sendikası Aylık Yayın Organı,11(3): 1-8.

Can Yaşar, M. (2001). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Ailenin Eğitime Katılımı.* Gazi Üniversitesi Anaokulu/ Anasınıfı El Kitabı. Yapa Yayınları. İstanbul.

Coleman, M. ve Churchıll, S., (1997). "*Challenges to Family Involvement", Childhood Education*, Spring, S.73(3), ss.144-146.

Coley R. L , Morris, J. E. (2002), *Comparing Father and Mother Reports of Father Involvement among Low-Income Minority Families* , Journal of Marriage and Family, 64, pp. 982-997.

Collins R.(1985) *Sociology of Marriage and the Family*. Nelson-Hall Publishers, Chicago, 1985 s: 18

Güleç, H., Cömert D.(2004), "*Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımının Önemi:* Öğretmen-Aile-Çocuk ve Kurum" Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,C-VI, S-1, Ss-131-145,

Cömert,D.(2007) '*Okul Öncesi Kurumlarına Aile Katılımının Önemi ve Okul-Aile İşbirliği'* Yaşadıkça Eğitim Dergisi.Sayı 96. ss.23-31 Aralık.

Castillo, J. Welch, G.,Sarver, C.: 2010 "*Fathering: The Relationship Between Fathers' Residence, Fathers' Sociodemographic Characteristics, and Father Involvement*", Matern Child Health Journal.

Çağdaş, A. 1985. *Anne-baba-çocuk iletişimi.* Nobel Yayınları, Ankara.

Çıngı, H. (1994). *Ölçekleme kuramı*. Ankara:Hacettepe Üniversitesi Basımevi.

Demez, G. (2005). *Kabadayıdan Sanal Delikanlıya* -Değişen Erkek İmgesi-. (Birinci Basım). İstanbul: Babil Yayınları, 128-165.

Demren, Ç. (2001). *Erkeklik, Ataerkillik ve İktidar İlişkileri*. H.Ü. Edebiyat Fakültesi Antropoloji Bölümü "*Ataerkillik ve Erkeklik Biçimlerinin Karşılıklı İlişkileri ve Etkileşimleri*" başlıklı tezine dayanmaktadır.

Dinçer, Ç. (2004). *Babaların 3-6 Yaş Grubundaki Çocukların Eğitimine ve Bakımına Katılım Durumlarının İncelenmesi*. Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimine Yansımaları. İstanbul: OMEP, 517-528

Ehrensaft, D. (1987*) Parenting togother men and women sharing the care of their children*. New York: Free-Press.

Ekinci. Vural .D.(2000)'*Okul Öncesi Eğitim Programındaki Duyuşsal Ve Sosyal Becerilere Yönelik Hedeflere Uygun Olarak Hazırlanan Aile Katılımlı Sosyal Beceri Eğitimi Programının Çocuklarda Sosyal Becerilerin Gelişimine Etkisi'* Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir

Erdoğan, A. (2004). *Çocuğun Psikososyal Gelişiminde Babanın Rolü*. Journal of New Symposium, 42(4): 147-153.

Ersoy, Ö. Kandır A. (2003). Yıllık *Plan Örnekleri ve Aile Katılımı Çalışmaları.* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 116-229.

Eryorulmaz, A. *"Kurumsal Okul Öncesi Eğitimde Ailenin Rolü,"* 9. Ya-Pa Okul öncesi Eğitimi ve Yaygınlastırılması Semineri. İstanbul: Ya-Pa Yayınları, ss.90-95,1993.

Evans, C. (1997) **"***Turkish Fathers' Attitudes to and Involvement in their Fathering Role: a Low Socio-economic Sample***",** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi.

Fletcher R., Silberberg S.(2006) *Involvement of fathers in primary school activities* University of Newcastle s.29-39

Güler T. ve Diğ,(2010*) Anne Baba Eğitimi* Pegem Akademi Ankara

Gürşimşek, I. (2002). *Etkin öğrenme ve aile katılımı. DEÜ anaokulu/anasınıf öğretmen el kitabı*, İstanbul :YA-PA, s. 25-43.

Gürşimşek I. (2003) *Okulöncesi eğitime aile katılımı ve psikososyal gelişim*. *KUYEB*, 3(1), 125-144.

Gürşimşek, I.; Kefi, S.; Girgin, G.(2005). *Okulöncesi Eğitimde Babaların Eğitime Katılım Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*, 14. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı.

Gürşimşek, I, Sara K ve Girgin G.(2007) '*Okulöncesi Eğitime Babaların Katılım Düzeyi İle İlişkili Değişkenlerin İncelenmesi'* Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) 33: 181-191

Hamamcı, Z. (2005). *Üç-altı yaşlarında çocukları olan anne ve babaların aile eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi*. *Çağdaş Eğitim Dergisi,* 30, (319). Web adresi: http://www.cagdasegitim.org/?set=aylik&arsiv=200504.

Helvacıoğlu, F.(1996) Ders *Kitaplarında Cinsiyetçilik*, Cumhuriyet Gazetesi, 9 Mart 1996

Hıldebrand, V. (1981). "*Teacher-Parent Relation", Introduction to Early Childhood Education.* Mcmillan Publishing Co., Inc., New York. 453-467

Hudson, D., Elek, S., Fleck, M. (2001). *First time Mothers' and Fathers' transition to parenthood:* Infant care self-efficacy, parenting satisfaction, and infant sex. Issues in Comprehensive Pediatrics, 24: 31-43.

Hoard, D ve Shepard, K. N. (2005). *Parent education as parent-centered prevention: A review of school-related outcomes.* School Psychology Quarterly, 20(4), 434-454.

Hoffman,L. (1977) *The effect of maternal employment on the child : areview of the research*. Development Psychology 10 March, 2004-228.

Hornby, G. (2000). Improving Parental Involvement, Cassell Wellington Hause, London.

http://tdkterim.gov.tr/bts/.11.11.2010, saat 21.32

Hudson, D., Elek, S., Fleck, M. (2001). *First time Mothers' and Fathers' transition to parenthood: Infant care self-efficacy, parenting satisfaction, and infant sex.* Issues in Comprehensive Pediatrics, 24: 31-43.

Ishii-Kuntz, M. Makino K. Kato K, Tsuchıya M (2004) *"Japanese Fathers of Preschoolers and Their Involvement in Child Care*", Journal of Marriage and Family, 66, pp. 779-791.

Işık, H.(2007) '*Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Gerçekleştirilen Okul-Aile İşbirliği Çalışmalarının Anne-Baba Görüşlerine Dayalı Olarak İncelenmesi'* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir

İçli, G. (1997). *Aile araştırmalarında Yöntem ve Yaklaşım*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3, 59-66

İşmen, A.E. ve Yıldız, S.A. (1996). "Okul Öncesi Dönemde Aile Okul İşbirliği ve Ebeveynin Eğitime Katılımı", Yaşadıkça Eğitim, S.44-, ss. 30-32.

Kagan, S. L. 1994. *Families and children*: Who is responsible?. Childhood Education, 71(1), 4-8.

Kağıtçıbaşı, Ç. Bekman, S. ve Sunar, D. 1993. *Başarı ailede başlar*. Çok amaçlı eğitim modeli. Yapa Ya-Pa Yayınları, İstanbul.

Kandiyoti D., "*Aile Yapısında Değişme ve Süreklilik*" Türkiye'de Ailenin Değişimi: Toplum bilimsel İncelemeler (Yay. Hazırlayan:Türköz Erder). SBD, Ankara, 1984, s: 17

Karasar,N. (1991). *Bilimsel Araştırma Metodu*. Ankara: Hacetepe Taş Kitapçılık.

Kaya Ö. M. (2002). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Programlara Ailelerin İlgi Ve Katılımları İle Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Aile Eğitimine Katkısı Konusunda Anne-Baba Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir

Kuruçırak. Ş. (2010) *4-12 Aylık bebeği olan babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılımı arasındaki ilişki,* Yüksek lisans tezi Akdeniz Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitütsü Doğum ve kadın hastalıkları hemşireliği anabilimdalı Antalya

Kuzgun, Y., Sevim, S. A. (2004). *Kadınların Çalışmasına Karşı Tutum ve Dini Yönelim Arasındaki İlişki.* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37(1): 14-27.

Kuzu, N. (2006*). Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarının anne davranışları üzerindeki ve annelerin okul öncesi eğitime yönelik görüşlerine ilişkin etkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Kuzucu, Y. (1999*). Babalarıyla Çatışma Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Ergenlerin Ve Babaların Babalık Rolüne İlişkin Algılarının Karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Koçak, A. A (2004). Baba Destek Programı Değerlendirme Raporu, AÇEV Yayınları, İstanbul

Lamb, M. E. (2010). *The Rol of The Father in Child Development.*(5th edition). United Stated of America.(Chapter 1, How Do Fathers Influence Children's Development? Let Me Count the Ways). 1-22.

Lamb, M.E. 1997 *The role of the father in child development* New York: John Wiley. 241 -261

Marsiglıo, W. (1991) Paternal Engagement Activities with Minor Children, Journal of Marriage and Family, 53/4, pp. 973-986.

MEB (2007) *36- 72 Aylık Çocuklar İçin Okulöncesi Eğitim Programı ve Okul Öncesi Eğitim Kurumları yönetmeliği* (2007), Morpa Kültür yayınları ltd. şti İstanbul

Mehall, K. G. Spınrad T. L. Eisenberg, N. Garrtner, B. M. (2009) *Examining the Relations of Infant Temperament and Couples' Marital Satisfaction to Mother and Father Involvement*: A Longitudinal Study, Fathering, 7/1, pp. 23-48.

McBride, B. A. (1990). *The effects of a parent education/play group program on father involvement in child rearing*. Family Relations, 39, 250-256.

Mckinney, E., Ashwill, J. (2000). *Maternal Child Nursing*. New York: Sounders, 298,504, 609.

Nyström, K., Öhrling, K. (2003). *Parenthood experiences during the child's first yea*r: literature review. Journal of Advanced Nursing, 46(3): 319–330.

Ömeroğlu ,E.,Yazıcı,Z. Ve Dere ,H.(2003).*Okul Öncesi Eğitimi Kurumlarında Ebeveynin Eğitime Katılımı.* Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar. (Yay.Haz:Müzeyyen Sevinç). Morpa Kültür Yayınları. İstanbul.

Ömeroğlu, E., Yazıcı, Z. ve Dere, H. 2003. Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.

Ömeroğlu, E, Can Yaşar M. (2005) "Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Ailenin Eğitime Katılımı," Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi. Sayı 62, internet adresi: http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi62/omeroglu-yasar.htm, Erişim tarihi: 12.04.2009

Özgüven, İ. E. (2001). Ailede İletişim ve Yaşam, PDREM Yayınları, Ankara,217-289

Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2005). 5–6 Yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25*(2)*,* 19–34.

Paulson, JF, Dauber, SE, & Leiferman, JA. (2010). Parental Depression, Relationship Quality, and Nonresident Father Involvement with their Infants. *Journal of Family Issues, 32(4) 528 549.*

Parke, D.R (1985) Fathers, Cambridge, Mass: Harward Universty Press

Parke, D.R. (1996) Fatherhood. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

Pedük, Ş.B. (2004). *Anne-Babaların Kullandığı Sevgi Sözcüklerine Bir Bakış*. Kültürlerin Buluşması: Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimine Yansımaları. İstanbul:OMEP. 351-361

Piliçer, N.(2008). Okul Öncesi Eğitimde Anne Baba Katılımı, http://www.bursameb.gov.tr/AyinYazisi/OkulOncesi_ka.asp?faaliyet=saydir&id1

Pira, A., Elgün, A. (2004). Toplumsal Cinsiyeti İnşaa Eden Bir Kurum Olarak Medya; Reklamlar Aracılığıyla Ataerkil İdeolojinin Yeniden Üretilmesi. Ege Üniversitesi, 526-537.

Pontes, C. M. (2006). *Building a Place for The Father as an Ally for Breast Feeding.* Midwifery, 1-7.

Poyraz, M. (2007). *Babaların Babalık Rolünü Algılamalarıyla Kendi Ebeveynlerinin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi.

Riley, D. (2001). *Child Care Connections. Journal of Child Care Connections*, 1(10): 1-4.

Russell, G. (1982) *Shared caregiving families. An parenting Australian Study in N.E. Lamb (ed) Nontraditional families parenting and child development*. Hillsdale families N.J. Erbaum 1174 -1181

Sara E., Rimm-Kaufman ve Zhang, Yubo. (2005). *Father-school communication in preschool and kindergarten.* School Psychology Review, 287-308. *An examination of*

Saracho Olivia N. (2008) *A Literacy Program for Fathers: A Case Study,* Department of Curriculum and Instruction, University of Maryland,USA, s:351–356

Seçer Z., Çeliköz, N., Yaşa, S.(2007) *Bazı Kişisel Özelliklerine Göre Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Babalarının Babalığa Yönelik Tutumları,*Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı 18 425-438

Seçkin, N. , Koç G. (1997). *Okul öncesi eğitimde okul-aile işbirliği*. Yasadıkça Eğitim. No:51, s.5-10.

Senemoğlu, N.(2004). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Sever, M. (2002). *Toplumsal, Kültürel Bağlamda Babalık Kurgu ve Pratiklerinin Çocuk Eğitimine Etkileri*.(Üç Kuşak Babalar Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Araştırma) .Ankara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.

Sevil, Ü. Özkan, S. (2009). Fathers' Functional Status During Pregnancy and The Early Postnatal Period. Midwifery, 25: 665-672.

Sımsıkı, H. (2011). *Baba Katılımının Ebeveyn Tutumu, Bağlanma Stili ve Çift Uyumu Açısından İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler enstitüsü İstanbul.

Steinberg, S., Steinberg, S., Kruckman, L. (2000). Reinventing Fatherhood in Japan and Canada. Journal Social Science & Medicine, 50: 1257-1272.

Taşkın, N. (2005). *Babalara verilen eğitimin babaların 2-9 yaş çocuklarıyla ilgilenme düzeylerine etkisinin incelenmesi.* Yüksek lisans tezi (basılmamış). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Taşkın, N., Erkan S. (2009), *Babalara Verilen Eğitimin Babaların Çocuklarıyla İlgilenmelerine Etkisi:* Deneysel Bir Çalışma, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) 37: 136-148 [2009]

Temel, F. (2001). *Okul Öncesi Eğitime Ana-Babanın Katılımı.* Gazi Üniversitesi Anaokulu/Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı. İstanbul: YA-PA Yayınları, 342-357.

Temel, F. Aksoy, A. Kurtulmuş, Z. (2010*) Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları,* Anı yayıncılık Ankara

Tezel Şahin F., Özbey S. (2009), *Okul Öncesi Eğitim Programlarında Uygulanan Aile Katılım Çalışmalarında Baba Katılımının Yeri ve Önemi*, Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi sayı cilt 5 no 17, s.30-39

Tezel Şahin, F., Özyürek A. (2008). *5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Demografik Özelliklerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi.* Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6 (3): 395-414.

Tezel Şahin, F. ve Ünver, Y. (2005). *Okul Öncesi Eğitim Programlarına Aile Katılımı.* Kastamonu Eğitim Dergisi. 23-30. Cilt:13 No:1.

Tezel Şahin, F. Özyürek, A. (2010), *Anne Baba Eğitimi ve Okul Öncesinde Aile Katılımı* Morpa yayınları 2010 İstanbul

Tiedje, L. B., Darling-Fisher, C. (1996). Fatherhood Reconsidered: A Critical Review. Journal of Research in Nursing & Health, 19: 471- 484.

Timurturkan, M. (2009). *Sosyal Problemler Sosyolojisi*: Dünya'dan ve Türkiye'den Örnekler. Ankara: Siyasal Yayıncılık, 138-141,144,145,153,155. (Editör: Nurşen Adak)

Ural O. (2005) *Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular,* İstanbul Morpa Yayınları, s.373-380

Ünlü, Ş (2010) **"***Being Fathered and Being a Father: Examination of the General Pattern of Turkish Fathers' and Their Own Fathers' Involvement Level for Children Between the Ages of 0-8***",** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

Ünüvar, P. (2008) *'Babaların 3-6 Yaş Grubu Çocuklarıyla Geçirdikleri Zamanın Niteliğini Belirleme ve geliştirme, .* Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Gelişimi Ve Ev Yönetimi Anabilim Dalı Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Bilim Dalı KONYA

Ünüvar, P. ve Nuray S. (2008). '*Babaların 3-6 Yaş Grubu Çocuklarıyla Geçirdikleri Zamanın Niteliğini Belirleme'* Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı 26, Sayfa 191 -208

Vicki. P. ve Janet G. M. (2001), Father Participation in Early Education Programs. Kansans

Yavuzer, H. (2003). *Anne baba eğitimi*. Remzi Kitapevi Yayınları, İstanbul.

Yılmaz çetin, C.(2003). *Babanın Katılımı ve Ergen Öncesi Çocukların Davranışsal Problemleri Arasındaki İlişki*. Boğaziçi Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi.

Zembat, R. , Unutkan, Ö.P. (2001). *Okul öncesi Dönemde Çocuğun Sosyalleşmesinde Ailenin Yeri*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları. 30-60

EKLER

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. **Okulun Adı**.....

2. **Çocuğun doğum tarihi (gün ay yıl olarak yazınız)** ...../...../200...

3. **Çocuğun cinsiyeti :** Kız ( ) Erkek( )

4. **Çocuğun doğum sırası:** İlk çocuk ( ) Ortanca çocuk ( ) Son çocuk ( )

5. **Kardeş sayısı:** Tek çocuk ( ) İki çocuk ( ) Üç ve daha fazla sayıda çocuk ( )

6. **Babanın Yaşı:** 29 yaş ve altı ( ) 30-39 yaş ( ) 40-49 yaş ( ) 50 yaş ve üzeri ( )

7. **İlk baba olma yaşı:** .....

8. **Babanın öğrenim durumu:**

Okuryazar değil.	ilkokul	Ortaokul	Lise	Ön lisans	Lisans	Lisans üstü
( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )

9. **Babanın mesleği**.....

10. **Babanın çalışma durumu:** Çalışıyor ( ) Çalışmıyor ( )

11. **Ailenin Aylık geliri (Ek gelirler dahil)**.....

12. **Aile yapısı**

a) Çekirdek aile ( ) (anne-baba-çocuk)
b) Geniş aile ( ) (anne-baba-çocuk ve yakın akraba)
c) Tek ebeveynli aile ( ) (anne- çocuk veya baba-çocuk)

13. **Anne-Baba Ayrı ise:**

a) Çocuk Anneyle yaşıyor ( )
b) Çocuk babayla yaşıyor. ( )

BABALIK ROLÜ ALGI ÖLÇEĞİ

Tamamen Uygun	Uygun	Kararsızım	Uygun değil	Hiç uygun değil

1. Bir baba çocuğunu çocuk bahçesine götürmelidir.
2. Baba evdeki tek otorite figürü olmalıdır.
3. Baba çocuğuna renkleri ve eşyaların isimlerini öğretir.
4. Gerektiğinde çocuğunu döverek cezalandırır.
5. Baba çocuğuyla oyun oynamalıdır.
6. Çocuğunun hangi televizyon programlarını izlediğiyle ilgilenmelidir.
7. Gerektiğinde çocuğundan özür dilemelidir.
8. Her ne sebepten olursa olsun çocuğunun yanında ağlamamalıdır.
9. Ergenlik dönemindeki çocuğuna cinsellik konusunda bilgi vermelidir.
10. Hangi yaşta olursa olsun çocuğunun cinsel konulardaki sorularını cevaplamalıdır.
11. En önemli görevi ailesinin bakımı için gerekli parayı kazanmaktır.
12. Bebekleri bebek arabası ile taşımak babalara yakışmaz.
13. Baba çocuğunun tüm sorularını cevaplamalıdır.
14. Çocuğu ile şakalaşmalıdır.
15. Eşi kadar olmasa bile bebek bakımından anlamalıdır.
16. Babaların çocuklarını açıkça takdir etmeleri çocukları şımartabilir.
17. Baba çocuğu ile sık sık sohbet etmelidir.
18. Çocuğuna yeni oyunlar öğretmelidir.
19. Çocuğuna yeni oyuncaklar almalıdır.
20. Çocuğun sorularını cevaplamalıdır, ancak onunla oturup sohbet etmesi uygun değildir.
21. Kız olsun erkek olsun çocuğu istediğinde onunla sırdaş olmalıdır.
22. Bir çocuğun babası ile her konuda konuşması uygun değildir.
23. Bir baba erkek çocuğuyla kız çocuğuna oranla daha çok ilgilenmelidir.
24. Erkek çocuklar babalarıyla kız çocuklar anneleriyle oynamalıdır.

Sayın Veli Baba,

Aşağıdaki anket, sizin okul öncesi eğitim konusundaki görüş ve düşüncelerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Lütfen tüm soruları dikkatle okuyup tümünü eksiksiz ve düşüncelerinize en uygun biçimde yanıtlayınız. Katkılarınız için teşekkür ederiz.

Aşağıda belirtilen etkinliklere katılma düzeyinizi uygun bölüme (**X**) koyarak belirtiniz.

AİLE KATILIM ÖLÇEĞİ

	Her zaman	Sık sık	Bazen	Nadiren	Hiçbir zaman
1)Okul çalışmalarına gönüllü olarak katılırım					
2)Çocuğuma hikayeler okurum ya da anlatırım					
3)Çocuğumun okul aktiviteleri ile ilgili olarak öğretmeni ile haberleşirim					
4)Çocuğumun yaratıcılığını geliştirmek için onunla çeşitli etkinlikler yaparım					
5)Sınıf kuralları konusunda çocuğumun öğretmeni ile konuşurum					
6)Diğer çocukların velileri ile okul dışında da görüşürüm					
7)Çocuğumun günlük aktiviteleri konusunda öğretmeni ile konuşurum					
8)Çocuğumu öğretmeninin yanında çalışmalarından dolayı desteklerim					
9)Çocuğumun başarıları ile ilgili olarak öğretmeni ile konuşurum					
10)Okulun düzenlediği sosyal etkinliklere katılırım					
11)Çocuğuma evde öğrenme materyalleri sağlarım (TV:,video,bilgisayar,kitap, VCD gibi)					
12)Evde yaptırılacak etkinlikler konusunda öğretmen ile konuşurum					
13)Okul gezilerine çocuğum ile birlikte katılırım					
14)Veli toplantılarına katılırım					
15)Çocuğumu hayvanat bahçesi, sinema, tiyatro, müze gibi etkinliklere götürürüm					
16)Çocuğumun arkadaş ilişkileri konusunda öğretmeni ile konuşurum					
17)Çocuğumun öğretmeni ile kişisel ya da ailevi konuları paylaşırım					
18) Okula maddi katkı sağlayacak etkinliklere katılırım					
19)Çocuğumu öğrenme yaşantıları konusunda teşvik ederim					
20)Problemlerle ilgili konuşmak ve bilgi edinmek için okul yönetimi ile görüşürüm					
21)Sınıf-içi etkinliklere katılırım					

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : İstatistik Bölümü
SAYI : B.B.08.4.MEM.4.06.00.06–312/ 6619 26./01/2011
KONU : Araştırma izni
Hakan ŞAHİN

..... İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: a) M.E.B. Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) MEB EARGED' in araştırma izinlerine ilişkin 11/04/2007 tarih ve 1950 sayılı yazısı.
c) 02/09/2009 tarih ve 74835 sayılı Valilik Onayı.
d) 05/11/2009 tarih ve 98610 sayılı Valilik Onayı.
e) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün 24/01/2011 tarih ve 582 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Hakan ŞAHİN'nin **"Ankara İli Bağımsız Anaokullarında 5-6 Yaş Çocuğu Olan Babaların Babalık Rolünün Algılamalarıyla Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Aile Katılım Çalışmalarına Katılımları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi"** konulu tez projesi ile ilgili anketi, ek listedeki ilçeniz okullarında uygulama yapılması isteği Müdürlüğümüz Değerlendirme Komisyonunca uygun görülmüştür.

Mühürlü anket örnekleri (3 sayfadan oluşan) araştırmacıya ulaştırılmış olup, uygulama yapılacak sayıda araştırmacı tarafından çoğaltılarak, araştırmanın ilgi (a) yönerge çerçevesinde gönüllülük esasına göre uygulanmasını rica ederim.

Gülçin UYSAL
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKLER :
1-Okul Listesi (1 Sayfa)

DAĞITIM:
Altındağ, Çankaya, Yenimahalle,
Etimesgut, Gölbaşı, Keçiören, Mamak,
Pursaklar, Sincan, Ayaş, Beypazarı,
Çubuk, Elmadağ, Kalecik, Nallıhan,
Polatlı, Şereflikoçhisar Kaymakamlığı

26/01/2011 Memur :E. ÇİNER
26/01/2011 Şef :N. ÇELENK

İl Milli Eğitim Müdürlüğü-Beşevler
İstatistik Bölümü
Tel : 223 75 22
Fax: 223 75 22